هەرێمی کوردستان - عێراق
ئەنجومەنی نیشتمانیی
کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلەکان

49

ساڵی/ 2008 – بەرگی چل و نۆ

چاپی یەکەم/ ساڵی 2008

پێرست

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی دەستپێك خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/9/8 ل5

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (1) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2008/9/10 ل23

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (2) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/9/15 ل39

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (3) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2008/9/17 ل77

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (4) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/9/22 ل121

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (5) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2008/9/23 ل179

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (6) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2008/10/15 ل233

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (7) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/10/20 ل265

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (8) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2007/10/27 ل317

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (9) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2008/10/28 ل369

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (10) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2008/10/29 ل455

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (11) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/11/3 ل505

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (12) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2008/11/4 ل555

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی (4)

دوو شەممە رێكەوتی 2008/9/22

كاتـژمێر (11)ی سـەر لـە بـەیانی رۆژی دوو شـەممە رێكـەوتی 2008/9/22 ئەنجومـەنی نیشـتمانیی كوردستانی عێراق بە سەرۆكایەتی بەڕێز عدنان رشاد مفتی سەرۆكی ئەنجومەن و, بـە ئامـادەبوونی بـەڕێز

محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی) جێگری سەرۆك و, بەڕێز فرست أحمد عبدالله سكرتێری ئەنجومەن, دانیشتنی ژمارە (4)ی خولی دووەم, ساڵی (2008)ی خۆی بەست.

بەرنامەی كار:

بەپێی حوكمی بڕگە (1) لە مادده (20) لە پەیڕەوی ناوخۆی ژمارە (1)ی هەموار كراوی ساڵی 1992ی ئەنجومەنی نیشتمانیی كوردستانی عێراق، دەستەی سەرۆكایەتی ئەنجومەن بڕیاریدرا بەرنامەی كاری دانیشتنی ژمارە (4)ی خولی دووەمی هەڵبژاردن لە كاتژمێر (11)ی پێشنیوەڕۆی ڕۆژی دوو شەممە ڕێكەوتی 2008/9/22دا بەم شێوەیە بێت:

1- خستنەڕوو و گفتوگۆ كردنی یاسای كاری ڕۆژنامەگەری ژمارە (35)ی ساڵی 2007 لەبەر ڕۆشنایی بڕیاری سەرۆكی هەرێمی كوردستان ژمارە (1)ی ساڵی 2008

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان.

بەناوی گەلی كوردستان دانیشتنەكەمان دەكەینەوە، بەرنامەی كار: خستنە ڕوو وگفتوگۆكردنی یاسای كاری ڕۆژنامەگەری ژمارە (35)ی ساڵی 2007 لەبەر ڕۆشنایی بڕیاری سەرۆكی هەرێمی كوردستان ژمارە (1)ی ساڵی 2008، سەرەتا بەخێرهاتنی گەرمی كاك فلك الدین كاكەیی وەزیری ڕۆشنبیری و بەڕێز كاك سعد وەزیری هەرێم بۆ كاروباری پەرلەمان دەكەم كە لەگەڵمان بەشدارن، زۆر بەخێر بێن بەسەرچاو، داوا لەلیژنەی یاسایی و لیژنەی ڕۆشنبیری دەكەم نوێنەرانیان بێن لەسەر مەنەصە دابنیشن.

خوشك و برایان ئەندامانی پەرلەمان، دیارە پاش ئەوەیش یاسای ژمارە (35) لەساڵی 2007 یاسای ڕۆژنامەگەری كوردستان لە لایەنی ئێوەوە پەسەندكرا، سەرۆكی هەرێم بۆ ئێمەی گەڕاندەوە بە بڕیاری ژمارە (1)ی ساڵی 2008، بەنووسراویان ژمارە (2) لە 2008/1/10، ئیعتیرازی هەبوو، بەڵام بەبێ ئەوەی دەستنیشانی ئەو مادانە بكات كە تێبینی لەسەر هەیە، یەعنی ئیعتیرازی لەسەر هەیە، داوای كردووە پێداچوونەوەیەكی پێدابكەینەوە و لەبەر ڕۆشنایی تێبینی هەندێك ڕۆژنامەنووس و هەندێك لایەنی تر كە تێبینی و سەرنجیان دابوو لەسەر هەندێك لەمادەكانی یاساكە، ئەویش بۆ ئێمەی گەڕاندەووە، بۆ ئەوەی چاوی پێدابخشێنین، وەكو باسم كرد دەستنیشانی ئەو خاڵانەی نەكردبوو كە تێبینی خۆی لەسەر هەیە، بۆیە ئێمە وەكو ڕێگایەكی ئاسایی بۆ ڕەچاوكردنی ئەو بڕیارەی سەرۆكی هەرێم، لێرەدا باسمان كردو ئاراستەی لیژنەی پەیوەندیدار ولیژنەی ڕۆشنبیری و لیژنەی یاساییمان كرد كە پێیدابچنەوە و ڕەچاوی ئەو ڕەخنانە بكەن كە هاتە سەر یاساكە و لەو ماوەیەشدا چەندین كۆبوونەوە ئەنجامدرا چ لەگەڵ سەرۆكایەتی پەرلەمان و لیژنەكان خۆیان لەگەڵ سەندیكای ڕۆژنامەنووسانی كوردستان و لەگەڵ ڕۆژنامە ئەهلیەكان، ڕاگەیاندنی حیزبە سیاسیەكان، سەنتەری جیاجیا لەكۆمەڵگای مەدەنی لەناوی كوردستان و لەدەرەوەی كوردستان، تەنانەت چەندین پسپۆڕی دەرەوەیش هاوكارمان بوون لەوەی كە موناقەشەمان لەگەڵ بكەن بۆ ئەوەی بزانن كەموكوڕیەكان چیەو و بەشێوەیەك یاساكە دەربێنین كە بگونجێت لەگەڵ

وەزعی ئیستای کوردستان و ئەو رەخنانەش کە هەیە ئەگەر واقعیەتی هەیە لایبەین و بەو شێوەیە بێت کە سوود ببەخشێت بە ئەو بوارە، پێشی بخات ئازادیەکان زیادبکات وهەر وەها بەڕێگایەکی یاسایی هەموو لایەك بە تێگەیشتنی یاسا، دەسەڵاتی یاسا، ئازادی تاکە، ئازادی رۆژنامە نووسی، هەموو مەسەلەکان رەچاو بکرێت، قۆناغی ئێستای کوردستانیش هەروەها، بۆیە چەندین کۆبوونەوەی هاوبەشیش لەبەینی هەردوو لیژنەکەدا ئەنجام درا، ئێوەیش ئەندامان هەمووتان پەیوەندیدارن بەو مەسەلەیە کەم وزۆر، رەئی و بۆچوونتان، لەمیدیاکاندا زۆربەتان رەئیتان داوە وتارتان نووسیوە و باستان لێکردووە، هەندێ کەس وتیان زۆر دوا کەوت، بەلاَم دواکەوتنەکە قازانجی هەبوو، ئێستا باشتر ئاشناین لەم یاسایە و باشتر مەعلوماتمان هەیە، نالێم 100٪، بەلاَم زۆربەمان من خۆم شخصی پێم وایە ئێستا ئاشناترم لەسەر ئەم بوارە، لەسەر ئەم یاسایە لەوەی کە لەرۆژانی یەکەمدا موناقەشەمان دەکرد، بەلاَم هەر دەمێنێتە سەر ئەوەی ئەوانەی کە پسپۆرن ئیشیانە زیاتر ئەم ئەرکە لەئەستوویاندایە، ئەوان کارەکەیان ئەنجامدا، واتا لیژنەی رۆشنبیری و لیژنەی یاسایی دەستنیشانی ئەو خالاَنەیان کردووە کە پێویستە رەچاوی بکەین و پێدا چوونەوەی بۆ بکەین، بۆیە داوایان لێدەکەم ئێستا یەکەم جار لیژنەی رۆشنبیری، مەسەلە پەیوەندیدارە بەئەو راپۆرتەکەی بخوێنێتەوە دواتر لێژنەی یاسایی راپۆرتەکەی بخوێنێتەوە، دیار دەکەوێت کام مادە پێویستە و ئەو بڕیارەدەدەین وئەو مادانە پێداچوونەوەی بکەین، ئێنجا دێینە سەر مادەکان کە پێشنیار کراون، فەرموو لیژنەی رۆشنبیری بۆ خوێندنەوەی راپۆرتەکەتان.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ب/ راپۆرتمان دەربارەی پرۆژە یاسای رۆژنامەگەری

دوای سلاَو و رێز.

یاسای رۆژنامەگەری یاسایەکی زۆر گرنگو هەستیارە، چونکە پەیوەندی بە ئازادی دەربڕینو، راگەیاندنو، بیرو بۆچوونی جیاوازو، گەیشتن بە زانیاریەکان، مافەکانەوە هەیە، هەر لەبەر ئەوەشە جیا لە هەموو یاساکانی تر بۆتە جێی باسو بابەتی رۆژانەی دامو دەزگاکانی راگەیاندنو رێکخراوەکانی کۆمەڵی مەدەنی.

دیارە، لە روانگەی جیاوازەوە ئەم یاسایە هەڵدەسەنگێنرێو بیرو بۆچوونی لە بارەوە دەردەبڕدرێن، بەلاَم ئەوەی لای ئێمە گرنگە ئەوەیە کە یاسایەکی مۆدێرنو ئازادی بەخشو مافپارێزی هاوسەنگ لە نێوانی ئازادیو مافەکان بەرژەوەندی گشتی بێ، واتا هاوسەنگو بێ تەمو مژ بێ.

بەڕێزان: ماوەی رابردوو هەڵلایەکی زۆر لەسەر یاساکە دروست بوو ، ئەوەش بەڵگەی هەستیاری بابەتەکەو داکۆکی کردنی دەستەبژێری کۆمەڵە لە مافو ئازادیەکانی تاك. بێگومان ورووژاندنی ئەو بابەتەش بەو شێوەیە بووە مایەی پتر هۆشیار بوونەوەو ئاگاداربوونەوەی کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان لە گرینگیو ناوەرۆکی یاساکەو زیاتر درك کردن بە مافە رەواکانیان کە ئەوەش خۆی لە خۆیدا بە قازانجی بلاَوبوونەوەی رۆشنبیری یاساییە، بە تایبەت لە بارەی خودی ئەم یاسایە.

بۆ ئەوەی یاسایەك پەسەند بكەین كە لەگەڵ پێشكەوتنە كۆمەڵایەتیو ئابووریو سیاسیەكانی كوردستاندا كۆك بێو نمونەیەكی سەردەمیانە پێشكەش بكەین پێمان وایە دەبێ هەموو ئەو نارەزایەتیەو ئەو رەخنانە لەبەر چاو بگرین كە چ لە ناوەوەو چ لە دەرەوە ئاراستەی یاساكەو پەرلەمانیش كراون. پێویستە سوپاسی هەموو ئەو كەسو سەنتەرو رێكخراوانەش بكەین كە بەمەبەستی دەوڵەمەند كردنی یاساكە هەوڵیانداوەو چ بە كۆڕو سیمینارو، چ بە ناردنی پێشنیارو، چ بە لەسەر نووسینو دەربڕینی سەرنجەكانیان رۆڵیان گێڕاوەو سەرنجو بۆچوونەكانیان گەیاندووە، بە رەچاو كردنی ئەو راستیانەی سەرەوەو دوای بەدواداچوونێكی زۆرو وەرگرتنی هەموو ئەو سەرنجو بیرو بۆچوونە جیاوازانەی لە ماوەی رابردوودا سەبارەت بە یاسای رۆژنامەگەری خراونەتەڕوو و بڵاو كراونەتەوەو، بە مەبەستی هەڵسەنگاندنەوەی پرۆژە یاساكەو دیاری كردنی بۆچوونو سەرنجەكانمان لێژنەكەمان رۆژانی 2008/6/23 و هەروەها 2008/9/16 كۆبوونەوەیەكی هاوبەش لە گەڵ سەرۆكایەتی پەرلەمانو لێژنەی یاسایی و، هەروەها 2008/9/17 چەند جارێك كۆبۆتەوەو دوا كۆبوونەوەشمان لە رۆژی 2008/09/21 بوو، وا لە خوارەوەش بۆچوونو سەرنجەكانمان لەسەر ئەو ماددەو بڕگانەی كەمایەی نیگەرانیو نیشانەی رەخنە لێگرتنی رۆژنامەنووسان، رووناكبیران، راگەیاندنی هەندێ لە حزبەكان، سەندیكای رۆژنامەنووسان، رێكخراوەكانی كۆمەڵی مەدەنیو رێكخراوە جیهانیەكان دەخەینە ڕوو.

چەند تێبینیەكی پێویست:

1. پرۆژە یاساكە لە رۆژی 2007/12/11 لە لایەن پەرلەمانەوە بە زۆرینەی دەنگ پەسەند كرا، بەڵام تارۆژی 2007/12/29 بۆ سەرۆكایەتی هەرێم نە نێردراوە.

2. لە رۆژی 2008/1/3 لە لایەن سەرۆكایەتی هەرێمەوە بە مەبەستی پێداچوونەوە ناردراوەتەوە پەرلەمان، دیارە لە لایەن بەرێز سەرۆكی هەرێمەوە هیچ تێبینیەكی تایبەت لەسەر هیچ ماددەیەك یان، بڕگەیەكی یاساكە نەدراوە، بەڵكو تێكڕای یاسایەكە گەڕێنراوەتەوە.

3. هەر چەندە پرۆژە یاساكە بە كوردیو عەرەبی بوو، لە ناو هۆڵی پەرلەمانیش گفتوگۆ كردن لەسەری بە زمانی كوردی بوو، كەچی یاساكە بە عەرەبی پێش كوردیەكە داڕێژراوەتەوەو كوردیەكەشی بەو شێوەیە بەڕاستی مایەی نیگەرانیە، ئێمە لە ناو هۆڵی كۆبوونەوە بڕیارماندا كە دوای پەسەند كردنی لەلایەن لێژنەكەمان كە لێژنەی تایبەتمەندە بەكوردی دابڕێژرێتەوە، بەڵام نازانین بۆچی ئەو بڕیارە جێبەجێ نەكراو جارێكی تر زمانی كوردی پەراوێز خرایەوە؟ ئەوە لە كاتێكدا پێویستە زمانی كوردی زمانی یەكەمو بنچینەیی بێ چ بۆ نووسینو چ گفتوگۆ كردن بە تایبەت بۆ بابەتێكی هەستیاری وەك یاسای رۆژنامەگەری، نەك هەر كوردیەكەش باش نییە، بەڵكو هەڵەكانی گەیشتوونەتە سەر ئاستی گۆڕینی ماناو هەندێ راستیەكانیش، بۆ نموونە ئێمە پێشنیارمان كرد ناوی یاساكە بە كوردی بكرێ بە یاسای رۆژنامەگەری، چونكە رۆژنامەگەری پیشەیەو ناوەكەش لەسەر كێشی ئاسنگەری، زێڕینگەری، مسگەری پڕ بە پێستەو كوردیەكی رەسەنو رەوانەو لەبارمبەر (العمل الصحفی) عەرەبیشدا هاوتا دێتەوە، چونكە پاشگری (گەر)

هەمان واتای (العمل) یان کار دەگەیەنێ، ئەمە پەسەند کرا، کەچی لە داڕشتنەوەدا جارێکی تر کاری ڕۆژنامەگەری نووسراوەتەوە، واتا لێرەدا لە لایەك (کار)ی زیادکراوە، لە لایەکی دیکەش ئەنجامی گفتوگۆی ناو هۆڵەکە لەبەر چاو نەگیراوە، جگە لەوەش ئێمە تەنیا بۆ بوارە پیشەیەکە دەستەواژەی ڕۆژنامەگەریمان دانا، بەڵام بە هیچ شێوەیەك باسمان لە ناوێکی یان ئەلتەرناتیفێکی تر بۆ ڕۆژنامەنووس و ڕۆژنامەنووسان نەکردووە، کەچی هەر لەخۆوە ئەوانەش دەسکاریان کراوە، لەوەش زیاتر تەنانەت ناوی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانیش کراوە بە سەندیکای ڕۆژنامەگەران، ئایا ئێمە بڕیارمان دابوو ناوی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانیش بگۆڕین؟.

بەڕێزان: لەو داڕشتنەوەیەدا پێمان وایە جگە لەوەی کوردی بێ بایەخ نیشان دراوە لە هەمان کاتیشدا ئەمانەتی گواستنەوەی ئەنجامی گفتوگۆکانیش نەپارێزراوە، بۆیە ئەم بابەتە مایەی هەڵوەستە لەسەر کردن و بەخۆ داچوونەوەیە، لە پێش هەر کارێکیش پێویستە ئەمجارە بە کوردیەکی ڕاست و ڕەوان دابڕێژرێتەوە، ئینجا ئیمزابکرێ، گفتوگۆ لەسەر پڕۆژ یاساکەکراوە و چوار چێوە گشتییەکەی داڕێژراوە و زۆربەی ماددە و بڕگەکانیشی لە جێگای خۆیاندان، بۆیە ئێمە تەنیا ئەو بڕگە و مادانە دەخەینەوە بەر باس کەمایەی ڕەخنە لێگرتن بوونە و بۆ گۆڕینی هەرماددەیەکیش بە پشت بەستن بە ڕاستیەکانی بەردەستمان پێشنیاری ئەلتەرناتیف دەخەینە ڕوو:

یاسای ڕۆژنامەگەری لە کوردستان

پێناسەکان

ماددەی یەکەم:

دووەم: سەندیکا بکرێ بە سەندیکای ڕۆژنامە نووسان

سێ یەم: نەقیب بکرێ بە نەقیبی ڕۆژنامەنووسانی کوردستان.

چوارەم: ڕۆژنامەگەری: پیشەی ڕۆژنامەگەریە لە کەناڵە جیاجیاکانی ڕاگەیاندندا.

پێنجەم: ڕۆژنامەگەر بکرێتەوە بە ڕۆژنامەنووس، هەرکەسێك کە لە بواری ڕۆژنامەگەریدا لەهەر کەناڵێکی ڕاگەیاندندا کار بکا.

ماددەی دووەم: پرانسیپەکان

أ- زۆربەی ئەندامانی لێژنە لەگەڵ ئەوەن کە دەستەواژەی دابی گشتی لابدرێت چونکە:

1- دابی گشتی پێناسە نەکراوە.

2- دابی گشتی بابەتێکی جێگیر و چوارچێوە دیاری کراو نییە.

3- دەستەواژەیەکی لاستیکیە ئەگەری خراپ لێکدانەوە و خراپ بەکارهێنانی هەیە، بەتایبەت لە وڵاتی خۆمان کە هێشتا دادوەری وەکو پێویست سەربەخۆ و ڕاستە ڕێ نەبووە.

4- دوای لادانی دەستەواژەی دابی گشتی و لادانی ڕستەی بەپێی بەلگەنامەکانی (U.N) بەم شێوەیە دابڕێژرێتەوە: ڕۆژنامەگەری ئازادە و هیچ سانسۆرێکی لەسەر نییە و ئازادی دەربڕین و بڵاوکردنەوەش بۆ

هەموو هاووڵاتیەك لە چوارچێوەی رێزگرتنی مافەکانی مرۆڤ و ئازادیە تایبەتیەکانی تاكو تایبەتمەندی ژیانیانو سیستمی گشتیو پاراستنی ئیتیکی رۆژنامەگەری بەپێی بەڵگەنامەی فیدراسیۆنی نێو دەوڵەتی رۆژنامەنووسان دەستەبەرە.

ج- دەستەواژەی ئاسایشی هەرێم بکرێ بە ئاسایشی نیشتمانی.

بڕگەی دووەم: زۆربەی ئەندامانی لیژنە لەگەڵ ئەوەدان کە بەم شێوەیە دابڕێژرێتەوە:

رۆژنامە نووس بۆی هەیە هەر زانیاریەك کە سوودو بایەخی بۆ هاووڵاتیان هەبێ لە سەرچاوە جیاوازەکانەوە وەدەستی بێنێو بڵاوی بکاتەوە، تەنیا ئەو زانیاریانە نەبێ کە زیان بە ئاسایشی نیشتمانی دەگەیەنن.

بڕگەی پێنجەم: لەبەر ئەوەی ئەم بڕگەیەش پرانسیپە زۆربەی ئەندامانی لیژنە لەگەل ئەوەدان کە بەم شێوەیە دابڕێژریتەوە:

رۆژنامە قەدەغە ناکرێو دەستی بەسەرداناگیرێو راناگیرێ، یەعنی (ڕاگرتن).

ماددەی سێ یەم: ئەو لایەنەی رۆژنامە یان گۆڤاری لێ تۆمار دەکرێ لە جیاتی وەزارەتی رۆشنبیری سەندیکای رۆژنامەنووسان بێو ئەویش وەزارەتی رۆشنبیری ئاگادار بکاتەوە.

ماددەی چوارەم:

یەکەم: پێویست ناکا سەرنووسەر ئەندامی سەندیکای رۆژنامەنووسان بێ، چونکە بوون بە ئەندام لە هەر کۆمەڵەو سەندیکاو رێکخراوێك ئارەزومەندانەیەو دانانی ئەو مەرجە پێشێل کردنی ماڤ بنەڕەتیو ئازادی تاکە.

دووەم خاڵ لابدرێ.

ماددەی پێنجەم: لابدرێ.

ماددەی شەشەم وماددەی حەفتەم وماددەی هەشتەم هیچ تێبینیکمان لەسەریان نیە.

ماددەی نۆیەم، ئێمە تەئکید لەسەر ئەوە دەکەینەوە وەکو پڕۆژە یاساکە کە هاتووە بمێنێتەوە.

ماددەی دەیەم:

یەکەم: بەم شێوەیە دابڕێژرێتەوە:

لە کاتی بڵاوکردنەوەی بابەتێك کە ببێتە هۆی ئەم حاڵەتانەی خوارەوە:

چاندنی تۆی دوو بەرەکیو رقو کینە لە ناو پێکهاتەکانی کۆمەڵ یان سووکایەتی کردن بە باوەڕداریو سیمبولو پیرۆزیەکانی ئاینی، یان هەر بابەتێك پەیوەندی بە نهێنیە تایبەتیەکانی تاکەوە هەبێو ببێتە مایەی ریسوابوون، یان هەر بابەتێك کار بکاتە سەر رەوتی لێکۆڵینەوەو دادگایی کردن تەنیا مەگەر دادگا رێگای پێ دابێ، ناو زڕاندنو تۆمەت دروست کردنو جنێو دان.

زۆربەی ئەندامانی لیژنە لەگەڵ ئەوەن کە:

رۆژنامەنووس بە بڕێك پارە سزا دەدرێ کە لە (1.000.000) یەك ملیۆن دینار کەمتر و لە (5.000.000) پێنج ملیۆن پتر نەبێ.

دووەم: غەرامەکە لە (5) پێنج ملیۆن کەمتر و لە (20) بیست ملیۆن زیاتر نەبێ ئەمە بۆ رۆژنامەیە، ئێمە لەم حاڵەتەدا بەحەقیقەت بیروبۆچوونێکی تریشمان هەیە ئەگەر هەردووکی بکرێت بە یەك سزا جا ئێمە مانیعمان نیە پێمان خۆشە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەروکی ئەنجومەن:

ئەوانی لێژنەی رۆشنبیرۆی ئیمزایان کردووە، سەرۆکی لیژنەکە کاك ئاریز عبدالله جێگری سەرۆکی لیژنە کاك جمال محمد قاسم ئەندامانی لیژنە خاتوو تاڤگە محمد کاك رەشید کەریم رەشید، کاك سەید تەلعەت، کاك رۆمیۆ هەکاری ئیمزای نەکردووە، محمد احمد صالح (دیلمان) ئیمزای کردووە لە گەڵ تێبینی لەسەر هەندێك، لەسەر لابردنی ئادابی عامە، کاك بەڵێن ئیمزای نەکردووە و احسان عەبدوڵلا وخەمان زرار لەگەڵ تێبینی لەسەر هەندێ شت، خاتوو ڤیان سلێمان، کاك ئارام رەسول گەلاوێژ شابا ئیمزایان کردووە، کاك غەفور مەخموری وکاك کەرخی نەجم الدین وکاك پیر خدر سلێمان ئیمزایان نەکردووە، کاك بەڵێن فەرموو.

بەڕێز حمد عبدالله محمود(بەڵێن):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من ئیمزام کردووە، بەڵام دوێنێ دوای کۆبوونەوەکەی لیژنە رۆیشتم و نەمامەوە ئەمرۆ بەیانی ئیمزام کردووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك غەفور تۆ ئیمزات نەکردووە، کاك کەرخی ئیمزات نەکردووە، ئیمزای دەکەی؟ کاك پیر خدر ئیمزای دەکەی؟ باشە کاك رۆمیۆیش ئیمزای کردووە، مادام لەسەر مەنەصە دانیشتووە، یەعنی وایە ئیمزای کردووە، لیژنەی رۆشنبیری پێشنیار دەکات مادەکانی یەك و مادەی دوو ومادەی سێ ومادەی چوار ومادەی پێچ ومادەی دە بێتە موناقەشەکردن وهەموارکردن، لیژنەی یاسایی فەرموون بۆ خوێندنەوەی راپۆرتەکەتان.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بۆ/ سەرۆکایەتی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان ـ عێراق

ب/ ڕای لیژنە

لیژنەی یاسایی بەیانی رۆژی 26/ی گەلاوێژی کوردی، رێکەوتی 2008/9/17 کۆبۆوە بۆ تاوتوێ کردنی یاسای ژمارە (35)ی ساڵی 2007 (یاسای کاری رۆژنامەنووسی لە کوردستان) کە گەڕاوەتەوە بۆ پەرلەمان بە بڕیاری سەرۆکی هەرێمی کوردستان_عیراق ژمارە (1) ی ساڵی 2008 لە (2008/1/3)، بۆ چاو پیّ خشاندنەوەی سەرجەمی یاساکە.

دوای گفتوگۆو ڕاگۆڕینەوە لیژنەکەمان راپۆرت و پێشنیارەکانی سەر لە نوێ سەبارەت بە یاساکە بەم جۆرەی خوارەوە پێش کەش دەکات:

1- لیژنە رای وایە رەت کردنەوەی یاساکە لەلایەن سەرۆکی هەرێمەوە یاساییە، چونکە لە کاتی یاسایی خۆی و بە پێی ماددەی (10/یەکەم)ی یاسای سەرۆکایەتی هەرێم، ژمارە (1)ی ساڵی 2005ی هەموارکراو رەتکراوەتەوە.

2- جگە لە هەندێ برگەی مادەکانی (دوو،سێ،چوار، پێنج وده)ی یاساکە کە تێبینیان لەسەرە، لیژنە پێشنیاز دەکات ماددە و برگەکانی تر وەك خۆیان بمێننەوە، تەنها هەندێکیان پێویستیان بە داڕشتنەوە هەیە.

3-سەبارەت بە ماددەکانی دووەم، لیژنە پێشنیازدەکات بڕگەکانی یەکەم و دووەم و پێنجەم بەم جۆرەی خوارەوە دابڕێژرێنەوە:

یەکەم: رۆژنامەگەری ئازادەو سانسۆری لەسەر نییەو ئازادی دەربڕین و بلاّوکردنەوە بۆ هەموو هاوولاّتیەك دەستەبەرکراوە لە چوارچێوەی رێزلێنانی ماف وئازادییە تایبەتیەکانی تاکە کەسان و تایبەتمەندیی ژیانیان و ئادابی گشتی و سیستەمی گشتی و پابەندبوون بەبنەماو رەوشتەکانی کاری رۆژنامەنووسی بەپێی پەیماننامەی (شەرەفی) فیدراڵی نێو نەتەوەیی ساڵی1954ی هەموارکراو.

دووەم: رۆژنامەنووس بۆی هەیە لەسەرچاوەی جیاواز ئەو زانیاریانە وەربگرێت کە گرنگن بۆ هاوولاّتیان و پەیوەندیدارن بە بەرژەوەندی گشتی، بە مەرجێك پەیوەندی بە ئاسایشی نیشتمانی یەوە نەبێت

پێنجەم: نابێ رۆژنامە رابگیرێت، یان دەستی بەسەردابگیرێت، دەکرێ بەبڕیارێکی دادوەریی بۆ ماوەیەك رابگیرێت لە سێ مانگ تێپەڕ نەکات.

4- سەبارەت بەمادەی سێیەم: لیژنە پێشنیازی داڕشتنەوەی بڕگەی سێیەمی بەم جۆرەی خوارەوە دەکات.

سێیەم: پێویستە لەسەر خاوەن ئیمتیاز، یان دامەزرێنەرەکەی، بەیاننامەی دامەزراندن و لایەنی داراکردنی پێشکەش بە سەندیکای رۆژنامەنووسانی کوردستان بکات و سەندیکاش ئەم زانیاریانە بە وەزارەتی رۆشنبیری رابگەیەنێت.

5- سەبارەت بە مادەی چوارەم: لیژنە پێشنیازدەکات رستەی(ئەندامی سەندیکای رۆژنامەنووسان) لەبڕگەی (یەکەم) بکوژێتەوەو بەم جۆرە دابڕێژرێتەوە:

یەکەم: دەبێ رۆژنامەنووس زمانی رۆژنامەکە بە خوێندنەوەو نووسین بزانێ.

دووەم: برگەی دووەم بکوژێتەوە.

سێیەم: برگەی سێیەم بکرێتە دووەم و بەم جۆرە دابڕێژرێتەوە:

سەر نووسەرو نووسەر بەرپرسیارێتی مەدەنی وسزایی لە ئەستۆدەگرن لەسەر ئەو بابەتانەی کە بلاودەکرێنەوە، خاوەنی ئیمتیازیش بەرپرسیەتی مەدەنی دەکەوێتە ئەستۆ.بەلام ئەگەر بەکردار بەشداری لە نووسینی رۆژنامەکەدا کردبوو ئەوا هەمان بەپرسیەتی سەر نووسەری دەکەوێتە ئەستۆ.

6- سەبارەت بەماددەی پێنجەم: لیژنە پێشنیازدەکات بکوژێتەوە، چونکە زیادە وزنجیرەی بڕگەکان بەم پێیە بگۆڕێت.

7- سەبارەت بەماددەی نۆیەم: لیژنە پێشنیازدەکات بڕگەی (یەکەم)ی بەم جۆرەی خوارەوە دابڕێژرێتەوە:

یەکەم: لەکاتی تۆمەتبارکردن و ئەنجامدانی رێکارە یاساییەکان دژی رۆژنامەنووس لەسەرچالاکیەك کە پەیوەندی بە پیشەکەیەوە هەبێت، دەبێ سەندیکای پێ ئاگادار بکرێتەوە.

8- سەبارەت بەماددەی دەیەم: لیژنە پێشنیازدەکات بەم جۆرە دابڕێژرێتەوە:

یەکەم: رۆژنامەنووس و سەرنووسەر بەغەرامەیەك سزادەدرێت کە لە(1) ملیۆن دینار کەمتر نەبێت و لەپێنج ملیۆن دینار تێپەڕنەکات لەکاتی بلاوکردنەوەی یەکێك لەمانەی خوارەوە لەمیدیاکاندا:

أ: چاندنی کینەو رق ودووبەرەکی ولێك دوور خستنەوە لەنێوان پێکهاتەکانی کۆمەلگە.

ب: سووکایەتی کردن بەبیروباوەڕی ئایینی وشەعائیرە ئایینیەکان.

ج: سووکایەتی کردن بەهێماو پیرۆزیەکانی ئایینی هەر ئایین و ئایینزایەك.

د: هەرشتێك پەیوەندی هەبێت بە نهێنیەکانی ژیانی تایبەتی تاکە کەسان، تەنانەت ئەگەر راستیش بێت، ئەگەر بلاوکردنەوەی ببێتە مایەی سووکایەتی پێکردنیان.

هـ: جوێن و شت هەلبەستن و ناو زڕاندن و دەرچوون لەداب و نەریتی گشتی.

و: هەر شتێك زیان بەرێکارەکانی لێکۆلینەوەو دادگایی کردن بگەیەنێت، مەگەر دادگا ماوەی بلاوکردنەوی بدات.

دووەم: ئەو رۆژنامەی بلاویان دەکاتەوە سزادەدرێت بە غەرامەیەك لە (10) ملیۆن دینار کەمتر نەبێت ولە (20) ملیۆن دینار زیاتر نەبێت.

سێیەم: لەکاتی دووبارەکردنەوەی سەرپێچی، دادگا بۆی هەیە غەرامەکە زیاد بکات بەمەرجێك لە دوو هەندی ئەو غەرامەیەی لەبڕگەکانی یەکەم و دووەم داهاتوون پتر نەبێت.

چوارەم: داواکاری گشتی و زیان لێکەوتوو بۆیان هەیە داوا تۆماربکەن بەپێی یاسا.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، لیژنەی یاسایش، سەرۆکی لیژنە کاك شێروان حەیدەری، جێگری سەرۆکی لیژنە کاك عونی کمال بزاز و بڕیاردەری لیژنە کاك عبدالکریم هەمەوەندی ئیمزایان کردووە وکاك طارق جامبازو کاك کریم بحری ئیمزایان کردووە، بەلام لێرە دیار نیە، کاك خلیل و کاك محمد صالح وکاك دلێر محمد شریف

وكاك قادر سعيد خضر ناسراو بە (زانا)و د. رۆژان ئیمزایان كردووە، ئەوەی ئیمزای نەكردووە كاك د. نوری تاڵەبانی وكاك سەردار هەركی، موافیق نیت د. نوری؟ لیژنەی یاساییش وەكو لیژنەی رۆشنبیری پێشنیار دەكات چەند برگەیەك لەو یاسایەدا بگۆڕێت، هاوبەشن لەگەڵ لیژنەی رۆشنبیری لە گۆڕینی مادەی دوو وسێ و چوارو پێنج وده، بەڵام ئەوان نوێیەمیشیان ئیزافە كردووە، هەتا ئێستاكە ئەگەر هەردوو راپۆرتەكە رێكبخەین و پێشنیار كراوە ئەگەر مادەی یەك و مادەی دوو ومادەی سێ، مادەی چوار، مادەی پێنج، مادەی نۆ ومادەی دە هەموار بكرێنەوە، ئەم پێشنیارە دەبێت بێخەمە دەنگدانەوە، تەنها ئەو مادانەی كە خوێندمەوە، جارێكی تر دەیخوێنمەوە مادەی یەك و مادەی دوو ومادەی سێ، مادەی چوار، مادەی پێنج، مادەی نۆ ومادەی دە، پێشنیار كراون لە لایەن هەردوو لیژنەوە هەندێكیان لەلایەن لیژنەیەكەوە وهەندێكیان لەلایەن هەردووكیانەوە، تەنها ئەو مادانە هەموار دەكرێنەوە، ئەو مادە كانی تر تەنها قەبول كراوە، كێ لەسەر ئەو پێشنیارە رازیە؟ دەست بڵند كات تكایە، فەرموون، كێ رازی نیە؟ یەك كەس تەنها كاك د. نوری رازی نیە، بەهەر حاڵ بەئەكسەریەت رازین لەسەر راپورتی هەردوو لیژنەكە، لەدەستنیشان كردنی ئەو مادانەی كە پێویستی بە هەموار كردن هەیە، دێنە سەر ئەصلی مەسەلەكە لە راپۆرتەكەی لیژنەی رۆشنبیری هاتووە رەخنەی گرتووە لەزمانی كوردی وەڵامەكەمان بۆ ئەوەیە رەخنەكانی رەنگە هەندێكی قەبول بكرێت، بەڵام ئێمە هەمیشە وتومانە كەموكورتیەكی زۆرمان هەیە لەمەسەلەی زمانەوانی كوردی، بەڵام ئەگەر خیلافێك بێت وتومانە عەرەبییەكە ئەساسە تا وەكو رێك دەكەوین لەسەر زمانی یاسایی كوردی، بۆیە ئەگەر ئیختیلافێك هەبێت، ئیختیلافەكە لەوەدا هاتووە، گلەییەكیش هەبێت گلەییێكە لەزمانەوانە هاتووە، بەڵام عارەبێكە ئەساسە هەر شتێك و خیلافێك هەبوو عەرەبییەكە دەبێتە ئەساس بۆ تەرجمە كردن و تێگەیشتنی وە ئێمە بەئامانەتەوە لێرە لەكۆبوونەوە چ بریار دراوە وشكتان خستوەتە سەری لێرە دەتوانین بگەڕێنەوە پێش ئەوەی ئیمزا بكرێت سێ وچوار كەس پێیدا دەچێت و تەماشای مەحزەرەكە دەكەین، هیچ خیلافێك نیە لەو بریارەی كە لێرە دراوە بەخیلافی ئەوە نەقڵ نەكراوە بەتایبەتی عارەبییەكە، ئەگەر لەكوردییەكە تێنەگەیشتنێك هەبێت ئەوە مەوزوعێكی ترە، یاسا كە بەعەرەبی هاتووە (قانون العمل الصحفي في كوردستان) ئەوەی كە پێشنیار كراوە لە كوردیەكەدا هەر یاسای كاری رۆژنامە گەری لەكوردستان ئیعترازەكەتان لەسەر چی بوو؟ كارەكە لابدرێت، ئێستاش ئاساییە عارەبییەكە وازیحە پێویست بە موناقەشە ناكات، وەكو وتم پێویست بە دەنگدان ناكات هەر كوردییەكە پێداچونەوە بكرێتەوە، لەبەر ئەوە من ئیقتیراحەكەم پێ قەبوڵە، لیژنەی رۆشنبیری لەگەڵ پسپۆرانی زمان لەپەرلەمان پێكەوە دابنیشن لەرووی زمانەوانییەوە چ هەبێت چاكی بكەن، دێینە سەر مادەی یەكەم ئەصلی مادەكە، مادەی یەكەم لیژنەی یاسایی بیخوێنەوە هەتا ئەو ئیقتیراحاتەی كە هاتوەتەوە پێشەوە بیخەینە بەر موناقەشە.

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

مادەی یەکەم: مەبەست لەم زارەوانەی خوارەوە ماناکانی بەرامبەریانە لەم یاسایەدا.

1-هەرێم: هەرێمی کوردستان – عێراق.

2- سەندیکا: سەندیکای رۆژنامەگەرانی کوردستان.

3- نەقیب: نەقیبی رۆژنامەگەرانی کوردستان.

4- دەزدگاکانی رۆژنامەگەری لەکەناڵە جیاوازەکانی راگەیاندندا.

5- رۆژنامەگەر هەرکەسێکی کاری رۆژنامەگەری لەکەناڵەکانی راگەیاندندا بکات.

6- رۆژنامە هەر چابکراوێك کەبەدەوری بەناوێکی دیاری کراو وە بەژمارەی یەك لەدوای یەکتری و بەرێك و پێکی دەرچێت و دابەش بکرێت.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لیژنەی رۆشنبیری پێشنیارەکەی ئەوەیە ئەو دەستەواژانە بگۆڕێت، تکایە بیخوێنەوە یەکە بەیەکە.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە تەبیعی پێشنیارمان کردبوو سەندیکا بکرێت بەسەندیکای روژنامەنووسان نەك رۆژنامەگەری، چونکە ئێمە ئەو بڕیارەمان نەداوە، سەندیکای رۆژنامەنووسانە، نەقیب بکرێت بەنەقیبی رۆژنامەنووسانی کوردستان، چوارەم: رۆژنامەگەری: پیشەی رۆژنامەگەریە لەکەناڵە جیاجیاکانی راگەینادندا، پێنجەم: رۆژنامەگەر بکرێتەوە بە رۆژنامەنووس، هەر کەسێك لەبواری رۆژنامەگەریدا یان لە هەر کەناڵێکی راگەیاندندا کاربکات، تێبینیەکەمان ئەوەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

تێبینیەکانتان زمانەوانیە، عەرەبیەکە هیچ ئیختیلافێکی لەسەر نیە لەبەر ئەوە ناکرێت بیخەینە دەنگدانەوە، لەبەر ئەوەی ئێمە ئەصلەکە موافیقین لەسەری یان موافیقین لەرووی زمانەوانیەوە، لیژنەی رۆشنبیری لەگەڵ ئەو برادەرانەی کە مەسئولن لێی پێداچونەوەی بکەن، کەواتا مادەی یەکەم ئیعتیادیە خەلەلەکە، بەڵام زمانەوانیە پێویست بە دەنگدان ناکات، مادەی دووەم لیژنەی یاسایی ئەصلی مادەکە بخوێنەوە تکایە.

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

مادەی دووەم:

یەكەم: رۆژنامەگەری ئازادەو سانسۆری لەسەر نیەو ئازادی دەربڕین و بڵاوكردنەوە بۆ هەموو هاوڵاتییەك دەستە بەر كراوە لەچوار چێوەی ڕێزلێنان و ماڤ و ئازادییە تایبەتییەكانی كەسەكان و تایبەتمەندی ژیانیان و ئازادی گشتی و سیستمی گشتی بە پێی یاسا دەستە بەرەو خۆبەستنەوە بە پرەنسیپەكانی كاری رۆژنامەگەری بە پێی پەیمانەكانی نەتەوە یەكگرتووەكان.

دووەم: رۆژنامەگەر بۆی هەیە ئەو زانیارانە وەربگرێت كە گرنگن بۆ هاووڵاتیان و پەیوەندیدارن بە بەرژەوەندی گشتی لەسەرچاوەی راست وجیاواز ئەگەر پەیوەندی بە ئاسایشی هەرێمەوە نەبێت.

سێیەم: رۆژنامەگەر دەبێت سەرچاوەی زانیاریەكانی یان هەواڵەكانی كە بەدەستی دەكەون بەنهێنی بیانپارێزێ سەبارەت بەو داواكاریانەی كە خراوەنەتە بەردەم دادگا، مەگەر دادگای تایبەت بەپێچەوانەی ئەمە بڕیار بدات.

چوارەم: هەر كەسێكی سروشتی یان مەعنەوی ماڤی هەبوونی رۆژنامەی هەیە و دەتوانێت بە پێی حوكمەكانی ئەم یاسایە دەربچوێنێ.

پێنجەم: نابێت رۆژنامە رابگیرێت ودەرچونی قەدەغەبكرێت یاخود دەستی بەسەردا بگیرێت تەنها مەگەر بەبڕیارێكی دادوەری نەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

رای لیژنەی یاسایی.

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

رای لیژنەی یاسایی تەنها لەبڕگەكانی یەكەم و دووەم و پێنجەمە كە بەو شێوەی خوارەوە، بڕگەی یەكەم بەو شێوەی خوارەوە لێ بێت، رۆژنامەگەری ئازادەو سانسۆری لەسەر نیەو ئازادی دەربڕین و بڵاوكردنەوە بۆ هەموو هاووڵاتێەك دەستەبەر كراوە لەچوار چێوەی ماڤ وئازادە تایبەتیەكان تاكە كەسان و تایبەتمەندی ژیان و ئادابی گشتی و سیستمی پابەندبوون بە بنەماو رەوشتەكانی كاری رۆژنامەنووسی بەپێی پەیماننامەی رەوتی شەرەفی فیدرالی نیۆنەتەوەیی ساڵی 1954ی هەمواركراو، بڕگەی دووەمیش بەو شیوەیە، رۆژنامەنووس بۆی هەیە لەسەر چاوەی جیاواز ئەو زانیارانە وەربگرێت كە گرنگە بۆ هاووڵاتیان وپەیوەندیدارن بە بەرژەوەندی گشتی بەمەرجێك پەیوەندی بە ئاسایشی نیشتمانیەوە نەبێت، پێنجەم: نابێت رۆژنامە رابگێرێت یان دەستی بەسەردا بگیرێت، دەكرێت بەبڕیارێكی دادوەری بۆ ماوەیەك رابگیرێت لەسێ مانگ تێپەڕنەكات، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، ئەوە لیژنەی رۆشنبیری لەسەر ئەو مادەیە راپۆرتەكەتان بخوێننەوە تكایە، فەرموون.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە بەحەقیقەت لەسەر مەسەلەی دادی گشتی تێبینیمان هەبوو وتمان لێرە دانەڕژێتەوە، چونکە ئێمە لەم مادەیە شتێکمان ئیزافەکردووە بەلگەنامەی فیدراسیۆنی بیۆدەوڵەتی لەنێو بەلگەنامەی فیدراسیۆنی نیۆدەوڵەتی کە ئەبێت رۆژنامەمووس پابەند بێت بەم خاڵە ئەوە دیاری کراوە، بۆیە یەکەم بڵێین دادی گشتی شەرحی بۆ نەکراوە، یەعنی پێناسەی بۆ نەکراوە وشتێك کە پێناسەی بۆ نەکرابێت نابێت دیاری بکرێت ئەوە یەك، دووەمیش: هەمان نوقتە لەبەلگە نامەی فیدراسیونی نیۆدەوڵەتی رۆژنامەنووسان جێگەی خۆی کردووەتەوە، لەبەر ئەوە بە پێویستمان نەزانی لێرە بنووسرێتەوە جارێکی تر وە بەم شێوەیەش دابرژێتەوە، رۆژنامەگەری ئازادەو هیچ سانسۆرێکی لەسەر نیەو ئازادی دەربڕین و بڵاوکردنەوەیش بۆ هەموو هاووڵاتیەك لە چوارچێوەی رێزگرتنی ماەکانی مافی مروڤ و ئازادیەکانی تاك و تایبەتمەندی ژیانیان و سیستمی گشتی و پابەندبوون بە ئەتەکی رۆژنامە گەری بە پێی بەلگەنامەی فیدراسیۆنی نیۆدەوڵەتی رۆژنامە نووسان دەستە بەرە، ئەوە لە لایەك لە لایەکی تر لە خاڵی (ج) دەستەواژەی ئاسایشی هەرێم بکرێت بە ئاسایشی نیشتیمانی فراوانترە وگلەیی لەسەر کەمتر دەبێت، رۆژنامەنووس بۆی هەیە هەر زانیاریەك کە سوودو بایەخی بۆ هاووڵاتیان هەبێت لەسەر چاوە جیاوازەکانەوە بەدەستی بێنێت و بلاوی بکاتەوە، تەنها ئەو زانیاریانە نەبێت کە زیان بە ئاسایشی نیشتیمانی دەگەیەنن، بڕگەی پێنجەمیش، ئێمە لەو قەناعەتەداین وباوەڕمان وایە کە بەم شێوەیە دا بڕێژێتەوە، رۆژنامە قەدەغە ناکرێت وە دەستی بەسەردا ناگیرێت و راناگیرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، ئەوە ئێستا لەسەر مادەی دوو راوبۆچوونی هەردوو لیژنەمان بێست، مادەی دووەم مادەیەکی گرنگە و بیروبۆچوونی جیاوازی لەسەرە، مەعلومە کەوایە، رەنگە لەناو خودی لیژنەکانیشدا موناقەشەکراوە من دڵنیایشم کە ئەوەی لەهەردوو لیژنەکەیشدا ئیمزایان کردووە ناکرێت بڵێین والله هەموومان بەدیقەت موافیقین لەسەر ئەم وتارەو ئەم کەلیمەیە، بەلام تکام وایە ئەگەر موناقەشەکان موناقەشەیەکی مەوزوعی بێت ورەچاوی هەموو لایەنێك بکرێت، رەچاوی ئازادی بکرێت، رەچاوی مافی موقابیلەکەیش بکرێت، رەچاوی کۆمەڵگایش بکرێت، رەچاوی یاسایش بکرێت، بۆیە من پێم باشە بڕگە بڕگە رەچاوی بکەینەوە ویەك لای بکەینەوە نەك هەموو پێکەوە، چونکە هەر یەکە جیاوازە لەوەی تر، تەبعەن گۆڕانکاری زۆری بەسەردا هاتووە وپێم وایە ئەوەی لەراپۆرتی لیژنەی یاساییدا هاتووە، دەڵێت: بەپێی میساقی شەرەفی فیدراسیۆنی دەولی ساڵی 1954 المعدل، ئەمە وابزانم نۆ یان دە پرەنسیپە کە سەر تاسەری دنیا رۆژنامەنووسان پابەندن پێی وگرنگیشە وە ئەگەر ئەوە رەچاو بکرێت وکاری پێ بکرێت ئەوانەی پەیوەندیان بەو کارەوە هەیە زۆربەی زۆری مەسەلەکان یەك لادەبێتەوە، بەلام بەداخەووە لەکۆمەڵگای ئێمەدا ئەزموونی ئێمە لەو بوارەدا کەمە لە هەموو لایەکەووە، یەعنی ئاستی تێگەیشتنمان بۆ مافی ئازادی رۆژنامەنووسان وئاستی بەکار هێنانی یاسا تێگەیشتنمان لەمافی یەکتری کەمە، بۆیە پێویستیمان

به وەخت هەیە هەتا هەموو ڕۆژنامەنووسان بتوانن لەمافی خۆیان تێبگەن ولەمافی خەڵکی تریش تێبگەن و تێبگەن لەیاساکە لەبەڕگەکانی، بۆیە ڕەئێیەك هاتووەتە پێش لەکاتی موناقەشەداو لەسەرۆکایەتیەوە ئیقتیراح کراووە کە ئەو میساقی شەرەفە کە بەپەلە تەرجومەمان کردووە، ببێتە بەشێك لەویاسایە، یەعنی هاوپێچ بێت لەگەڵ ئەو یاسایە ڕۆژنامەنووس پێی ئاشنابێت، حاکم پێی ئاشنابێت، وە ڕۆژێك لەڕۆژان ئەوەندە هەموو لایەك پێوە مەشغوڵ نەبین، هەریەکە مافی خۆی دەزانێت و ڕێکاری خۆی دەزانێت وە حەقی موقابیلەکەیشی دەزانێت، بۆیە لێرە مـن دەیـدەم بـە بـرادەران بۆ ئەوەی بیخوێننەوە تەنها خوێندن موناقەشە نیە، پێشنیارکراوە کەبخرێتە ئەخیری فەقەرەی یەك لەمادەی دوا کە میساقی شەرەفی دەولی بۆ ساڵی 1954ی هەموارکراو وپرەنسیپەکانی کە هاوپێچە دەبێتە بەشێك لەو یاسایە یاخود ڕەچاودەکرێت، داوا دەکەم لە کاك خلیل هەر بیخوێنێتەوە بۆ موناقەشە نیە، تەنها بۆ ئەوەی تێبگەن ئەو میساقە حەقی موناقەشمان لەسەری نیە لەبەر ئەوەی میساقێکی دەولیە، بەس تێبگەین دەمەوێ ببێتە بەشێك لەو یاسایە، بۆ ئەوەی لەیەك لاکردنەوەی ئەو کێشانەی دێنە پێشەوە هەموو لایەك بیزانێت، حاکمیش بزانێت مافی ڕۆژنامەنووس هەتا سەری دنیا چوونە وە ڕۆژنامەنووسیش بزانێت حەقی خۆی چۆنە وەچی بکات، فەرموو کاك خلیل بیخۆینەوە.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ميثاق شرف الفيدرالية الدولية للصحفيين، يتم اعتماد هذا الاعلان العالمي بمثابة معيار للاداء المهني للصحفيين الذين يقومون بجمع ونقل وتوزيع المعلومات بالاضافة الى اولئك الذين يقومون بالتعليق على الانباء اثناء تناولهم للاحداث:

1- احترام الحقيقة وحق الجمهور في الوصول اليها هو اولى واجبات الصحفي.

2- خلال ادائهم لعملهم سيكون الصحفيون وفي جميع الاوقات بالدفاع عن الحرية من خلال النقل الامين والصادق للانباء ونشرها، وكذلك الحق في ابداء التعليقات واراء نقدية بشكل عادل.

3- سيقوم الصحفي بنشر تلك الانباء وفقا للحقائق التي يعلم مصدرها فقط ولن يقوم بأخفاء معلومات هامة او تزييف وثائق.

4- سيستخدم الصحفي وسائل مشروعة للحصول على الانباء بالصور او الوثائق.

5- سيقوم الصحفي ببذل اقصى طاقته لتصحيح وتعديل معلومات نشرت ووجد بانها غير دقيقة وعلى نحو مسئ.

6- سيلتزم الصحفي باتباع السرية المهنية فيما يتعلق بمصدر المعلومات التي يطلب عدم افشائه.

7- على الصحفي التنبه للمخاطر التي قد تنجم عن التمييز والتفرقة الذين قد يوعوا اليهما الاعلام وسيبذل كل مابوسعه لتجنب القيام بتسيير مثل هذه الدعوات التي قد تكون مبنية على اساس عنصري او الجنس او اللغة او الدين والمعتقدات السياسية وغيرها من المعتقدات او الجنسية او الاصل الاجتماعي.

8- سيقوم الصحفي باعتبار ما سيأتي على ذكره انه تجاوز مهني خطير، الانتحال، التفسير بنية السوء، الافتراء، الطعن، القذف، الاتهام على غير اساس، قبول الرشوة سواء من اجل النشر او اخفاء المعلومات.

9- على الصحفيين الجديرين بصفتهم هذه ان يؤمنوا ان من واجبهم المراعاة الامينة للمبادئ التي تم ذكرها ومن خلال الاطار العام للقانون في كل دولة ومن خلال الاطار العام للقانون في كل دولة وفيما يخص القضايا المهنية على الصحفي ان يراعي استقلالية زملائه باستثناء اي شكل من اشكال التدخل الحكومي او غيرهـ تم تبني هذا الاعلان من قبل المجلس العالمي للفيدرالية الدولية للصحفيين عام 1954 وتم تعديله من قبل المجلس عام 1989.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، ئەمە دیارە لە لایەن هەموو رۆژنامەنووسان لەكوردستاندا قەبوڵی هەیە تەنانەت كۆنفراسی سەندیكای رۆژنامەنووسانیش كردوویەتی بەوەسیقەیەك لەوەسیقەكانی خۆی كاری پێدەكات، بۆیە لەئیقتراحەكەمانا لەئەخیرەكەی كە وترایە بەپێی راپۆرتی لیژنەی یاسایی (وفق میثاق شرف الفیدرالیة الدولیة لعام 1954 المعدل) ئیزافە بكرێت (الملحق بهذا القانون) بۆ ئەوەی ببێت بە بەشێك لەو قانونە، نەك هەروابێت جا كوردیەكەی كاك ئارێز ئێوە بزان چۆنی چاردەكەن، دەمێنێت مەوزوعی لیژنەی رۆشنبیری و لیژنەی یاسایی لەسەر مەسەلەی ئادابی عامەو نیزامی عام، ئادابی عام نیزامەكە چاك كراوەتەوە لێرە لەئەصلدا نووسرابوو، رێگا دەدەم چەند كەسێك رەئی خۆی لەسەر ئەو دوو فەقەرەیە بڵێت، پێویست ناكات هەموومان قسەبكەین بەراستیەكەی دوو مەوزوعی جیاوازە، موقتەرەحی لیژنەی یاسایی وسێ كەس لەلیژنەكە دەڵێت بمێنێتەوە وموقتەرەحی لیژنەی رۆشنبیریش دەڵێت ئادابی عام لابدرێت، كێ موئەیدی لیژنەی رۆشنبیریە كە دەڵێت ئادابی گشتبی لابدرێت؟ ئەوە پێشنیارێكی باشتر هاتووەتە پێشەوە زۆر چاكە، دەڵێت با لیژنەی رۆشنبیری با بۆچوونی خۆی بڵێت بۆ چی لابدرێت؟ وە لیژنەی یاسایی بۆ چی دەڵێت با بمێنێتەوە، رەئی وەزیریش وەردەگرێن ئینجا دەرگا دەكەینەوە رەئی ئێوەیش وەبگرین، فەرموو لیژنەی رۆشنبیری پێشنیارەكەت كە دەتەوێ لای بەی، بەڵی كاك محمد رفعت نوقتەی نیزامیەكەت بڵێ.

بەڕێز محمد رفعت عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

حەق وایە مەجالمان بدەی ئێمەیش قسەبكەین ، چونكە ئەوە رەئی لیژنەی رۆشنبیری خۆیەتی وئەندامانی پەرلەمانیش رەئی خۆیان هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

ئێمە نەمانوتووە مەجالی قسەنادەین، دەڵێین ئەوان داوایان کردووە بابی گشتی لابدرێت، لیژنەی یاسایی دەڵێت بمێنێتەوە، نابێت شەرحتان بۆ بکەن، باشە ئەوداوایە بۆچی کراوە، خۆ ئەبێت تێبگەن با سەبەبەکەی تێبگەین وئەسبابی بزانین بۆ ئەوەی تر دیفاعی لێبکات، ئینجا ئێوە رەئی بدەن لەسەر ئەو تێگەیشتنە، فەرموو لیژنەی رۆشنبیری، زۆرینەی لیژنەی رۆشنبیری کە ئیمزایان کردووە داوادەکەن بابی گشتی لابدرێت، تکایە بۆ دواجار بەکورتی لەخیلال دوو، سێ دەقە شەرحی بکات بۆ ئەوەی بزانین بۆ چی ئەوداواتانە هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

یەکەم: بابی گشتی لەم یاسایە پێناسە نەکراوە، هەر شتێك بکرێت بەخاڵ لەم یاسایە دەبێت پێناسەکرابێت، دوای ئەوە ئیزافەبکرێت، دووەم: بابی گشتی بابەتێکی جێگروچوارچێوە دیاری کراوی نیە، زۆر فراوانە، لەبەر ئەوە ئێمە بەپێویستی دەزانین کە تێدانەبێت، سێهەم: دەستەواژەیەکی کلاسیکە ئەگەری خراب لەیەکدانەوەو خراپ بەکارهێنانی هەیە، بەتایبەتی لە وڵاتی خۆمان کە هێشتا دادوەری وەکو پێویست سەربەخۆ راستە رێ نەبووە، چوارەم: ئێستا حالیەن برادەرانی لیژنەی یاسایی لەسەر فەرمانی سەرۆکی پەرلەمان میساقی شەرەفی فیدراسیۆنی دەولی خوێنرایەوە، هەموو ئەو خاڵانە، هەموو ئەو نوقاتانە لەئادابی گشتیاهەیە، لێرە هەیە، ئەمەمان کردووە بە بنەما، هەموو ئەو شتانە ئیحتیماله بەناو تێدانەبێت، بەڵام شتێك هەیە کەلەبابی گشتی باس بکرێت ولێرە تێدانەبێت، یەك یەك خاڵەکان زۆر بەتەفصیل هەموو شتێکی باس کردووە، هەموو خاڵەکان وەکو خوێنرایەوە زۆر بەفراوانی چووەتە ئەم مەوزوعەوە، ئێمە ئەیشڵێن ئیحتیمالە هێشتا ئەمەی کەلێرە نووسراوەتەوە هێشتا نەیتوانیبێت وەکو پێویست بابی گشتی باس بکات، لەبەر ئەوە یان ئەبێت پێناسەی بکەین یان ئەبێت لێرە نەبێت، بەڕای ئێمە ئەوەیە، دووەهەم: ئێمە سیستەمی گشتیمان ئیزافەکردووە، سیستەمی گشتی فراوانە وئیحتیماله بەشێك لە شتەکانی بابی گشتی لەخۆ بگرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، تەنها داوادەکەم وشەیەك لەقسەکانی داهاتووا شەطب بکرێت، ئەویش کە دەڵێت ئیحتیمالە مەحاکم ئستیغلالی ئەوە بکات، کاك خلیل فەرموو بۆچونی خۆتان بخوێنەوە.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بۆچوونی ئێمە دەبینین زۆر زەرورە وشەی ئاداب بمێنێت و ئەمە زۆر لەقازانجی صحەفیینە با رۆشنبێت لایان، لەمیساقی شەرەفی دەولی و لە هەموو مەواسیقی دەولی برگەیەك هەیە دەڵێت، ئەم میساقە لە ئیتاری قەوانینی عام، ئەمەیش لەبرگەی نۆیەم دەڵێت: ومن خلال الاطار العام للقانون لكل دولة، ئیتاری عامی قەوانینی ئێمە لەعێراق، لە کوردستان یەکەم ئێمە دستوری ئیتیحادیمان هەیە مادەی (38) دەڵێت:

تكفل الدولة بما لايخل النظام العام والاداب، باسى حرية التعبير دەكات، باسى حرية التظاهرة دەكات، باسى حرية التجمعات دەكات، باسى حرية الصحافة دەكات، یەعنی ئێمە بڵێین نەڵێین ئەوە لازمە مولتزم بین بەم دەستورە، دووەم ئیتاری عام لەقوانینی ئێمە هەموویان باسی فکرەی ئاداب وئیتاری عام دەکرێت کە دووشتە پێکەوەن لەقانونی مەدەنی عێراقی لە مادەی (130، 131، 132) ئەمە هەیە کە نابێت هیچ ئیلتیزامێك، هیچ عەقدێك موخالیفی قانونێك بێت یان مخالیفی ئادابی عام یان موخالیفی ئیتاری عام بێت، ئەگەر مەجال بدەن نەصی مادەکە بخوێنم، مادەی (130) لە قانونی مەدەنی دەڵێت یەکەم: یلزم ان تكون محل الالتزام غير ممنوع قانونا ولا مخالفا للنظام العام او الاداب والا كان القانون باطلاً، لەمادەی (131) لەبڕگەی دووەم ئەویش دەڵێت: كما يجوز ان يقترن بشرط ان يكون له نفع لاحد العاقدين او للغير ان لم يكن ممنوعا قانونا او مخالفا للاطار العام او للاداب، یەعنی ئەو فکرەی تێدایە، لەمادەی (132) لەبرگەی یەکەم دەڵێت: يكون العقد باطلاً اذا التزم المتعاقد دون سبب او لسبب ممنوع قانونا او مخالف للنظام العام او الاداب، لەقانونی عقوباتیش زۆر مەوادیش هەیە باسی عقوبەی موخالفی ئادابی عام دەکات، سەوابقی قانونی وسەوابقی قەزائی زۆر هەیە لەقانونی عێراقی ولە هەموو مەحاکم تەفسیری ئەم مەوزوعە کراووە بۆ ئاداب کە چۆنە، ئەمە تەفسیر بۆ قەزایە، تەعنیش لەقەزائی کوردستان، ئێستا بڵێین وایەو وایە، من وائەزانم قەوانین وا دادەنرێت لەسەر ئەساسی شەك کو تەعن لەهەندێك موئەسەسات، ئەمەیش جوان نیە، تەعریف کرایە، یەعنی فکرەی الاداب العامە دەڵێت: منظومة الحد الادنى من القيم التي يتواضع عليه المجتمع والتي تحافظ على النسيج الاجتماعي وكيان المجتمع، یەعنی ئەوە راگرێت، یەعنی لەهەموو مجتمع قیەمی خۆی هەیە، لەهەموو مجتمع حد الادنى کە جیگای ئیتیفاقە، من وا نابینم ئێمە لە کوردستان مجتمع ئەوەندە وابن نە زانن قیەمی ئێمە چیە، وقەواعیدی ئەخلاقی ئێمە چیە، ئێمە رەجادەکەین کە چەواشەی صحفیین، رۆژنامەنووسان نەکرێت و ببێت باشە، ئەگەر نەبێتیش با صحفیین لێرە وانەزانن ئەگەر ئێستا لامان برد مەعنای وایە ئەو خەبتە دروستەو حەڵاڵەو بەمەنتقی موباح بەکەیفی خۆیان دەچنە ناو مەوزوعەوە، خرابتریش دێت، ئەگەر ئێستا لێرە نەبێت بەقەوانینی تر مەحکەمە دەکرێت و عقوباتی تریش دێتەپێش، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

تەبعەن نە لیژنەی یاسایی بە تێکرای دەنگ موتەفیق، چونکە دووکەسیان ئیمزایان نەکردووە، لە لیژنەی رۆشنبیریش هەر وا ئیمزا نەکراوە، ئێستا ناو دە نووسم، چونکە ئەو مەوزوعە مەوزوعێکی گرنگە، بەڵام یەك شت بزانن شەرت نیە هەمووتان قسە بکەن و قسەیش بدەن، دەکرێت لە دەنگدانا رەئی خۆت دەربڕی، دوو رەئیە، هەیە یان نا؟ ئەگەر یەکێ قسەی کردووە یان دوو، سێ کەس قسەی کرد، ئێستا شتەکە روون بوو با چەند کەسێك قسەبکەن، دواییش دەتوانیت رەئی خۆت دەربڕێت لە دەنگدانا کە لەگەڵ ئەو رەئیەی یان لەگەڵ ئەوەی تری، کاك شێروان نوقتەی نیزامی هەیە، فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لە لیژنەی یاسایی ئەو دوو برادەرەی کە جەنابت ئیشارەتت پێی دا ئەسڵەن لە کۆبوونەوەکە حازر نەبوونە، بۆیە ئمزایەکانیان لەوێ نیە، بە کۆی دەنگ بووە کە ئەو کەسانەی حازر بوونە لەلیژنەی یاسایی، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەڵێ دەزانم بەکۆی دەنگ بووە، بەڵام من لێرە لێم پرسین وتیان ئێمە حازر نەبووینەو بەس رازی نیین لەسەر موفتەرەحەکە، دوو کەس کاک سەردارو کاک دلێرە، فەرموو کاک سەردار.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من راستە ئیمزام نەکردووە، بەڵام راپۆرتەکەم بۆ هاتووە لەسەری نووسیومە رازی نیم لەسەری، یەعنی ئەوە برِێك دیقەتی تێدا نیە کە کاك شێروان باسی دەکات، بەڵام نازانم بۆچی رابۆرتەکەی دی بلاو بووە و ئەوی دی بلاو نەبووە، کاك دلێریش لەسەری نووسیویێتی لەگەڵ تێبینیم، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەڵێ، بەڵام ئیمزاتان نەکردووە، نەفس شتە، پێش ئەوەی ئەو ئیمزایە بکەیت ئیستینساخ کرا، لێرە نەبوویتە دیارە، بەهەر حاڵ کێ دەیەوێت قسەبکات ناوی دەنووسم، باشە ناوتان دەنووسم، بەڵام دوایی خۆم ئیختیار دەکەم بۆ قسەکردن بەگوێرەی کوتلەکان ، چۆنکە ناکرێت هەمووتان قسەبکەن، تەسەلسول دەبێت تەقسیمی بکەین، نوقتەی نیزامیت هەیە فەرموو.

بەڕێز گوڵناز عزیز قادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوە بیرو بۆچوونەکان زۆر ئاشکران و لەو دوو راپۆرتەیشدا رەنگدانەوەی هەیە ، بۆ هەردوو بیرو رەئیەکەیش ناخەیتە دەگدانەوە؟ بۆ ئەوەی ئەوەندە کاتیش نەڕوات، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

باشە، ئەو پێشنیارەی تۆ دەخەمە دەنگدانەوە، کێ رازییە؟ لەسەر ئەو پێشنیارە با دەستی بلندکات، فەرموون، کێ رازیی نیە؟ ژمارەی رازی و نارازی زۆر روون نیە، بویە دەیژمێرم، جارێکی تر دەیخەمە دەنگدانەوە، کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پێشنیار لە لایەن یەك ئەندام کراوە، کەس پشتگیری لێ نەکردووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

كاك د. كمال و كاك فرست لێرە پشتگیریان لێ كردووە، بۆیە من خستمەدەنگەوە، د. كمال وكاك فرست پێشنیارەكەیان پەسەند كرد، بەدەنگیش دەكەس وتی زۆر باشە لەبەر ئەوە، منیش دەزانم یەك كەس نابێت، لێرە دوو كەس ولەوێش دەكەس، بۆیە بووە پێشنیارێكی عام، كاك ناصح فەرمووو.

بەڕێز د. ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

هەردوو لیژنە راو بۆچوونی خۆیان وت، بەڵام هەردوو لیژنەی ئاماژەیان بە دستور نەكرد، یەعنی یاسای بنەڕەتی وڵات ئەساسی هەموو شتێكە، هەر یاسایەك ئێمە دەریبكەین ئەگەر لەگەڵ دەستورا نەگونجێت، مەعنای وایە ئەو یاسایە ئیعتیباری بۆ نابێت، چونكە دژی دەستورە، لەبەر ئەوە پێویستە موناقەشە بكرێت، من یەكێكم لەوانەی دەربارەی هەردوو رەئیەكە قسە ئەكەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

كاك ئارێز فەرمووو.

بەڕێز ئارێز عبدالله احمد:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

هەردوو لیژنە بەزۆرینەی دەنگ بۆهەردووكی، یەعنی ئەوە نیە دوورەئی بێت، لە لیژنەی رۆشنبیریش رەئی جیاواز هەیە ولەلیژنەی یاساییش رەئی جیاواز هەیە، لەبەر ئەوە نیە تەنها دوو رەئی بێت، یەعنی چۆن رەئی سێهەم لەناو پەرلەمان هەیە لەناو هەردوو لیژنەیش هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

دوو رەئی هەیە، دوو رەئی ئەكسەرییەتە، من پێم باشترە بەراستی بۆ ئەوەی نەیخەمە دەنگەوە، ئەگەر موافیقن سێ كەس بە سێ كەس قسەبكات ئەوجا بیخەینە دەنگدان، با سێ كەس بە سێ كەس قسەبكات، خۆشم ئیختیار دەكەم، كێ لەگەڵ موقەرەحەكەی رۆشنبیریدایە با دەست بڵندكات؟ بۆ ئەوەی سێ كەس ئیختیار بكەم، سێ كەس بۆ ئەوەی شەرحی موقتەرەحەكە بكات، بۆ ئەوەی ناوی بنووسم، دواتر عەكسەكەیشی سێ كەس قسە بكات دوای ئەوە دەیخەمە دەنگدانەوە، باشە پەخشان خان وكاك محمد رفعت و كاك غەفور مەخموری فەرمووو ئەو سێ كەسە، پەخشان خان فەرمووو.

بەڕێز پەخشان عبدالله زەنگەنە:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

من لەگەڵ پێشنیارەكەی لیژنەی رۆشنبیریم، بەلابردنی ئەو عیبارەتە و لەگەڵ ئەوەم ئەو پاساوانە كە لیژنەی رۆشنبیری دایناوە، ئێمە ئەمڕۆ یاسا دادەنەین، بەڵام تەنها بۆ ئەمڕۆ نیە، ئەمڕۆ هەل و مەرجێك هەیە، راستە لەرۆژنامەنووسەكان، یەعنی خەلەلێك هەبێت لێرە یان لەوێ، بەڵام خودی ئەم یاسایەیش ئەبێت بە بنەمایەك بۆ ئەوەی كاری رۆژنامە گەری رێچكەی خۆی بگرێت، ئەگەر خەلەلێكی تێدابێت لەوە رزگاری بێت ئەمەیەك، دوو من لەگەڵ سیستمی گشتیش نیم كەلە راپۆرتی لیژنەی رۆشنبیریا هاتووە،

سیستمی گشتی بەراستی ئەگەر بگەڕێینەوە بۆ قانونی مەدەنی کە لەمادەی (130)یا تەعریفی کردووە کە هین ساڵی 1951، یەعنی ئەوەی کە ئێستا دەبیسترێ ئەبێت ئەسڵەن حوکمی موئەبەد یان ئیعدام بکرێت، ئەوەی کە بەپێی مادەی (130) کە باسی سیستمی عامی کردووە، لەبەر ئەوە من لەگەڵ سیستمی عامیشانیم بە تایبەتی کە میساقی شەرەف نیودەوڵەتی بوەتە بەشێکی تەواوکەر لەم یاسایەدا، لە میساقی شەرەف نیودەوڵەتی ئەڵێت: من واجبهم، یەعنی صحفیین موراعاتی مەبادئ و ئەو شتانەی کەباس کرا، خلال الاطار العام للقانون في كل دولة، یەعنی لە چوارچێوەی یاسای هەر یەکێك لە دەوڵەتەکانایە، لەبەر ئەوە من لەگەڵ لابردنی سیستمی گشتیشم بەوەی ئەمە ببێتە بەشێکی تەواوکەرلەو یاسایە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك محمد رفعت فەرموو.

بەڕێز محمد رفعت عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پشتگیری لە پێشنیارەکەی لیژنەی رۆشنبیری دەکەم، منیش لەگەڵ ئەوەدام کە سیستەمی گشتیش لابدرێت لەو پێشنیارە, چونکە ئەوەش ئەتواندرێ سیستەمی گشتی و نیزامی عام لە دەستووری هەرێمدا تەوزیح بکرێ و, بەڕەوشەنی دیاری بکرێت کە ئەوە چییە, لەگەڵ ئەوەشم (وفق میثاق الدولي 1954) ئەوەشی بۆ زیاد بکرێ, زۆر سوپاس.

بەڕێز غفور طاهر سعید مەخموری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بە بۆچوونی من ئەو یاسایە, یاسایەکی زۆر گرنگە, کاتی خۆشی باسم لەوە کرد, ئەگەر ئێمە لەیاسای ئیستسمار هەوڵی ئەوەماندا سەرنجی وەبەرهێنەرەکان بۆ کوردستان راکێشین, بێن لێرە وەبەرهێنان بکەن, دڵنیابن ئەو یاساییەش هەندە گرنگە, ئێمە دەتوانین لە کۆمەڵگای دەرەوە زیاتر سەرنجی ئەو خەڵکانە رابکێشینە سەر وەزعی کوردستان کە چەند بوارمان بە ئازادی بیروڕای ئازادی کاری رۆژنامەگەری داوە, ئەوە خاڵێك, خاڵێکی تر, مەسەلەی سنووردارکردنی کاری رۆژنامەگەری بەو شێوەی کە ئێمە بمانەوێ ئەو هەموو کۆت و بەندەی بۆ دابنێین کاریگەریەکی زۆر خراپ دەکاتە سەر کاری رۆژنامەگەری لە کوردستان, رۆژنامەنووسانمان ئێستا ئەگەر تێبینی بکەین, بەردەوام رۆژانە لەلایەن دادگاکان لەسەر شتی زۆر ئاسایە, یەعنی شتەکە بەم شێوەیەش نییە بانگ دەکرێن و سزا دەدرێن, یەعنی زۆرجار دەگەنە حاڵەتی ئەوها کە هەموو رۆژنامەگەریەکانی دەرەوەش بەچاوێکی تر تەماشای ئەزموونی باشووری کوردستان بکەن, بۆیە ئێمە دەبێ هەوڵی ئەوە بدەین, لەهەمووشی گرنگتر ئەو یاسایە یاسایەکە تایبەت بەکاری رۆژنامەنووسانە, یەعنی یاسایەکی گشتی نییە, پاشان ئەگەر تەماشا بکەین مەسەلەی عقوبات و مەسەلەی هەندێك شت لە یاساکانی تر هاتووە, مەسەلەن قانونی مەدەنیمان هەیە, قانونی عقوباتمان هەیە, دواتر کۆمەڵگای کوردستان کۆمەڵگایەکی فرە نەتەوەییە, فرە داب و نەریتیشە, فرە ئایینیشە, هەرەیەك لەنەتەوەکان داب و

نەریتی خۆیان هەیە, ئایینی تایبەت بەخۆیان هەیە, دیسان مەسەلەی ئەو تەفصیل کردنەی کەئێمە بمانەوێ کە دەگەڕێتەوە بۆ سوڵتەی قەزائی, ئێمە لەوەدانین کە تەشهیری سوڵتەی قەزائیی بکەین, بەڵام هەر تەحاکومێك پاشخانێکی فیکری خۆی هەیە, بەپێی ئەو پاشخانەی خۆی, تەقدیری ئەو شتە دەکات کە بۆی دەنووسێت, خاڵێکی تر ئەوەی پێویستە کە من ئیشارەتی پێ بدەم, مەسەلەی داڕشتنەوەی صیاغەی ئەرکەکە کراوەتەوە ئەو بڕگەی کە لە لیژنەی یاسایی و لیژنەی کاروباری رۆشنبیرییەوە, من پێشنیاری ئەوە دەکەم لە جێی ئەوەی کە باری گشتی و سیستەمی گشتی کە نووسراوە لێرە یەکسەر بوترێ بە پێی پابەند بوون بە بنەماکانی پەیماننامەی شەرفی فیدراسیۆنی نێودەوڵەتی رۆژنامەنووسان, ئەوانە هەڵبگرێت, کە ئەوە دەکەینە مولحەقێك لەم یاساییەدا بڵێین (رۆژنامەنووسان بەپێی پابەندبوونیان بەو بنەمایەی کە لەو میساقی شەرفە هاتووە), ئەوە هەر هەموو لایەك دەگرێتەوە, لەو ئەزمەیەش رزگارمان دەبێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس, ئێستا روون بۆوە لەلاتان ئەو پێشنیارەی لیژنەی رۆشنبیری داوای کردووە, کە مەسەلەی داب و نەریت لە بڕگەکە نەمێنێت, ئەو سێ برادەرش شەرحیان کردو جگەلەوەی کە لەراپۆرتەکە بەروونی هاتبوو, ئەوەی کە پشتگیری لە پێشنیاری لیژنەی رۆشنبیری بکات, بۆچی ئەگەر دەنگ بدات بۆ لادانی روونیان کردەوە, ئەگەر نوقتەی نیزام نەبێت قسەت دەبڕم, فەرموو سارا خان.

بەڕێز سارا خضر پیرۆت:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وابزانم رای لیژنەی رۆشنبیری لەگەڵ لیژنەی یاسایی, ناکرێ هەر بڵێت دوو رەئیی هەیە لێرە, چونکە لیژنەی رۆشنبیری سیستەمی گشتی لانەداوە, یەعنی رای سێیەم هەیە, کە دەڵێن دابی گشتی و سیستەمی گشتی, هەردووکی لابچێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

باشە ئەوەش دەخەینە تەصویت, ئەوە مەعلومە, شتەکە رەبتی بەیەکەوە هەیە, کێ لەگەڵ ئەوەیە کە پشتگیری لەراپۆرتەکەی لیژنەی یاسایی دەکات, کە دابی عام و نەریت و سیستەمی گشتی بمێنێت, کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بۆ پشتگیری کردن لە رای لیژنەی یاسا, من چەند تەوزیحێکم هەیە, یەکەم/ سیستەمی گشتی و ئادابی گشتی, ئەو دوو دەستەواژەیە لەخۆمانەوە نەمانهێناوە, بەڵکو لەهەردوو عەهدی دەولی مافی مەدەنی و سیاسی هی مافەکانی مرۆڤ هەیە کە لەلایەن نەتەوە یەکگرتووەکان پەسند کراوە, کە ئێستا لە ژێر

دەستمدایە بەروون و ئاشكرا هاتووە, لەهەمان كاتدا لە مافەكانی ئابووری و رۆشنبیری, مافەكانی كۆمەلأتیش هاتووە كە لەلایەن نەتەوە یەكگرتووەكان پەسند كراوە.

دوو/ لەزۆربەی دەستووری ولأتانی بیانی و زۆربەی دەستووری ولأتانی رۆژهەلأتی ناوەڕاست هاتووە بەدەستووری عێراقی فیدراڵەوە, بەدەستووری هەرێمی كوردستانەوە, لەخودی یاسای سەندیكاشدا هەیە, لەخودی پڕۆژە یاسای سەندیكاش هەیە, كەخۆیان پێشنیاریان كردووە و هاتۆتە ئەو پەرلەمانە, ئەمە بەقەناعەتی من دوو بەرژەوەندی تێدایە, یەك/ بەرژەوەندیەكی گشتییە, بۆ پاراستنی سیستەمی حوكمڕانی ئێمە لەلایەك, دووەم بەرژەوەندیش ئەوەیە بۆ پاراستنی داب و نەریتی كۆمەڵگای كوردەواری, چونكە داب و نەریت هەروەك جەنابت دەزانی لەخودی ولأتێك فەرق دەكات, لەبەینی موحافەزەكان, نەك لەنێوان ولأتەكان, ئەمە لەلایەك, لەلایەكی تریشەوە بەقەناعەتی شەخصی خۆمان وەكو ئەندامانی لیژنەی یاسا, كە هەموومان باوەڕمان بەبیروڕای ئازادی هەیە, لەجیاتی هەمووشیان ئەو قسە دەكەم, ئێمە ئەوەی كەدەبینین لەبەرژەوەندی رۆژنامەنووسانە, چونكە ئەو فەقەڕەیە واتە دەستەواژەی نیزامی عام و ئادابی عام ئەگەر لەناو یاساكە بێت, بەتەئكید رۆژنامەنووس دەپارێزێت لە سزای حوكم, تەنها سزایەكە دەبێتە غەرامە, یەك لەسەركەوتنەكانی ئەو یاسایەیە, تەنها مانەوەی غەرامەیە بۆ رۆژنامەنووسان, لەكاتی موخالەفەدا نەك حوكم, چونكە بابێكی تایبەت لەقانونی عقوبات كە حوكمی دەكات, ئەویش بابی (الأجرام المخلة بالأداب العامة), ئەگەر ئەو دوو دەستەواژەیە لێرە زكر نەكرێ, دەگەڕێینەوە بۆ قانونی عقوبات, قانونی عقوباتیش سزای حوكمی تێدایە بەنیسبەت رۆژنامەنووس, بەنیسبەت پێناسەی نیزامی عامەوە, من حەز دەكەم ئەو پێناسەی كە برای بەڕێز كاك خەلیل ئیشارەتی پێدا, ئەو برادەرانەی كە داوای دەكەن پێناسەی بۆ بكرێ, فەرموو یەك پێناسەم پێبدەن كە ئێمە قەناعەتی پێ بێنین, پێناسەیەكی گشتی هەیە, ئەوەی كە كاك خەلیل ئیشارەتی پێدا, چونكە ئەو پێناسەیە لەكۆمەڵگایەكەوە بۆ كۆمەڵگایەكی تر فەرقی هەیە, لەقۆناغێك بۆ قۆناغێكی تر فەرقی هەیە, جگەلەوەش من ئەو میساقی شەرەفە بڕوام بەهەموو بەندەكانی هەیە, بەلأم مەسەلەی نیزامی عام و ئادابی عامی تێدانییە, بۆ یاسای ولأتەكەی جێهێشتووە, كە ئێمە دەست نیشانی بكەین ئینجا ئەو یاسایە چ دەستوور بێت, چ یاساش بێت, پێویستە ئەوە لەناوی زیكر بكرێت, من هەر ئەو تەوزیحاتەمدا, بۆ ئەوەی بەڕێزانی ئەندامانی پەرلەمانی كوردستان, وجهەی نەزەڕی ئێمە بەڕوون و ئاشكرا بزانن, زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد فرج احمد:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

من پێم باشە بە تەشەنوج ئەم شتە سەیر نەكەین, نەیكەین بەدوو بەش, بەشێك ناوی خۆی لیبراڵ و بەشەكەی تر موحافزكار, ئێمە دەزانین ئێستا رۆژنامەگەری شەوتێكی باشی بڕیوە, دەورێكی شێرانەی بینیوە لەم كرانەوەیە لەدنیادا, كوردستان و عێراقی ئێمەش بەڕاستی جۆتە بازنەیەكی پێشكەوتوو, ئەمانە پشكی شێریان هەیە لەم مەسەلەیە, هەست بەوە كراوە كە جۆرێ تێكەلأوبوون و جۆرە گرژیەك لەبەینی

دەسەڵات و لەبەینی دەسەڵاتی جێبەجێ کردن و دەسەڵاتی چوارەم خەریکە جارجار پیاگرژئەبن, ئەم یاساییە دەیەوێ ئەوە رێك بخات, ئەو مەسەلەیە رێك بخات, هەندێك شتی تر لێرە دروست بووە, من پێم باشە بۆ ئەوەی لەوە گرژییە رزگارمان بێت کەلیمەی ئادابی گشتی و سیستەمی گشتی و نیشتیمانی کە ئەم سێ دەستەواژەیە دەتواندرێ بڵێت ئیستغلال دەکرێت, یان ئیستغلال کردنەکەی تەفسیری جیاواز هەڵدەگرێت, پێم باشە لە پاڵ هەریەك لەمانە بنووسرێ بەیاسا رێك بخرێت, یاسا دیاری بکات, کامەیە ئادابی گشتی, کامەیە سیستەمی گشتی, خۆ ئەمانە هەر رۆژی یەکێك دەستی بۆ ببرێ دەتوانێت تەفسیرێکی جیاوازی بکات, یان تەفسیری بۆ بکات بەو ویستەی کە خۆی دەیەوێت, بەڵام ئەگەر بەیاسا ئەمە رێکخرا پێم وایە لەمە رزگارمان دەبێت, ئێمەش وا نەکەین رۆژنامەنووس کۆت و زنجیر بکەین لەبەردەم ئەم کەلیماتانە نەتوانن هیچ بڵێت، بەم شێوەیەش نەبێت ببێتە سووکایەتی، من پێم وایە ئادابی گشتی من داکۆکی لێ دەکەم کە نەچێتە قالبی سووکایەتی، سووکایەتی پێکردن، ئەگەر نا رەخنەگرتن شتێکی زۆر ئاساییە، هەتا ئەگەر شتەکە ئیسلامیش بێت، ئەکرێ کابرا رەخنەیەکی مەوزوعیانەی لێبگرێت، بەڵام ئەوە باس لە سووکایەتی پێکردنە، هیچ گەل و نەتەوەیەکیش نییە بەبێ پیرۆزی نەتەوەیی و ئایینی, ئەوانەش دەبێ جۆرە رێز و تەقدرێکیان هەبێت، چونکە پابەندن بەخەڵکێکی ترەوە، ئادابە گشتیەکە پەیوەندی بەخەڵکەوە هەیە، سیستەمە گشتیەکەش پەیوەندی بە دەوڵەت و دەسەڵاتەوە هەیە، لەبەر ئەوە پێم باشە ئەو سێ دەستەواژەیە بۆ ئەوەی رزگارمان بێت لەو گرژیانە بەیاسا رێك بخرێن, یاسایان بۆ دیاری بکرێت, پێم وایە ئەو مەشاکیلانە زووتر و چاکتر حەل دەکات, زۆر سوپاس.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پشتگیری قسەکانی بەڕێز کاك شێروان حەیدەری دەکەم, بەڕوون و ئاشکرا تەوزیحی کردەوە, ئێمە لە لیژنەی یاسایی بەڕاستی موناقەشەکی زۆر تێر و تەسەلمان کرد سەبارەت بەم دوو وشەییە (ئادابی عامە و نیزامی عام), ئادابی عام تەبیعی بەپێی مادەی 38 لەدەستووری عێراقی تەسبیت کرایە, دەڵێت هیچ قانونێك نابێت دەربچێت ئەگەر موخالفەی نیزامی عام و ئادابی عامی کرد, واتە لێرە لەقانونی صەحافە دەمانەوێ تەسبیتی بکەین, مەبەستمان ئەوەیە زیاتر تەئکیدی بکەین, چونکە قانونەکەمان قانونێکی دەستوورییە، هیچ کەسێك ناتوانێت تەعنی لێ بکات, هیچ شکایەتی لێ ناکرێ لە مەحەکمەی ئیتیحادی دەستووری عێراقی, فوقەهائی قانون هەتا ئێستا ئیتیفاقیان نەکردووە لەسەر تەعریفێکی موحەدەد, بۆ ئادابی عامە و نیزامی عام, بەڵام زۆرینە موتەفیقن بەعەرەبیەکەی بەم شێوەیە, ئەگەر مەجالم بدەن بیخوێنمەوە (النظام العام: هی القواعد القانونية العامة الامره التي يحمي المصلحة العامة), واتە مەصڵەحەتی گشتی, مەصڵەحەتی میللەت لەوە دایە, تەعریفێکی موحەدەد نییە, بەو وەزعە دەتوانین تەسبیت بکەین لەقانونەکە, نوقتەی دووەم/ لەمیساقی شەرەفی دەولی, نۆ خاڵی تێدایە, ئیشارەت بەوە دەدات کە ئەو خاڵانە دەبێ رێزی لێ بگیرێ, صەحافە حورە ئەگەر تەماسوکی بەوانە کرد, بەڵام لەمادەی

لەفەقەرەی نۆیەم تەحدیدی کردووە, دەڵێت (على الصحفين الجديرين بهذا ان....), واتە قانونی خۆمان دەبێ ئەوانەی لێ تەسبیت بکەین, تەسبیت کردنەکەش وابزانم حەقێکی خۆتە, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس, ئەگەر جەنابی وەزیری رۆشنبیری رای خۆی بدات, فەرموو.

بەڕێز فلك الدين كاكەیی/وەزیری رۆشنبیری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

سوپاس بۆ ئەو رێگادانە, بەڕاستی ئێمە وەزارەتی رۆشنبیری ئاگامان لە تێبینیەکانی لیژنەی یاسایی و لیژنەی رۆشنبیری نەبووە, کە ئێمە دوێنێ ئاگادار بووین هاتین لەسەر ئەساسی ئەو گۆڕانکاری و ئەو هەموارکردنەی کەوا لیژنەی یاسایی کردوویەتی، لەسەر ئەو قسە دەکەین, بەلاّم بەگشتی ئێمە بەباشی دەزانین کەوا یاساکە خراوەتە لێکۆڵینەوە, سوپاستان دەکەین, هەروا سوپاسی بەڕێز سەرۆکی هەرێم دەکەین کەوا ئەم یاسایەی ناردووە بۆ ئێرە, بۆ ئەوەی پێیدابچینەوە, بەشێوەیەك بێت لەگەڵ بەرژەوەندی گەل بگونجێت, بێگومان ئێوەش پابەندن بەهەمان پرەنسیپ, حکومەتی هەرێمیش دەربەستی ئەوەیە کەوا فەراوانترین ئازادی برەخسێت, ئێمە نابێت لە ئازادی بترسێین, ئێمە دەبێ هەوڵ بدەین فراوانترین ئازادی بۆ میللەتەکەمان برەخسێنین, ئێمە لەوڵاتێك دەژین, لەهەندێ جێگا ئازادی مۆسیقاش نییە, رۆژنامەنووسان بەکۆمەڵ دەکوژرێن, بەلاّم ئێمە دەبێ کەش و هەوای ئازادی بپارێزین, ئێمە لە ناوچەیەك دەژین خەڵکی هەموو لەئازادی دەترسن, تەنها گەلی کوردستان ئازادی دەوێت, ئازادی تەنها بۆ ئێمە باشە, لەبەرئەوە ئێمە دەبێت لەم پرەنسیپەوە بۆی بچین, چ بە پیشنیارەکانی ئێستا, یان هی پێشوو یەك شتە, ئەویش ئەوەیە کە ئێمە چۆن زیاترین ئازادی دروست بکەین بۆ رۆژنامەنووسان, ئێمە دەبێ بڕوا و متمانە بە رۆژنامەنووسان دەست پێبکەین, نەك بە شکەوە, لەم دە, پانزە ساڵە رۆژنامەنووسان ئیسپاتیان کرد کەوا رۆژنامەنووسی هۆشیارن, بەڵی هەندێك کەم و کوڕی هەیە, بەلاّم بەگشتی رۆناکبیرن, من لەتەجروبەی خۆمەوە دەڵێم کەوا لە ساڵی 45 ەوە دەنووسم, ئێمە نەوەی کۆن هەموو کۆسپێك لە پێشمان بوو, سانسۆر و جوندی, ئینجا قسەی خۆمان دەکرد, کەواتە ئێمە دەبێ بیزانین هەرچەند کۆت و زنجیر دابنێین ناتوانین رۆژنامەنووس قەدەغە بکەین لەوە زیاتر, ئەگەر لەوەش زیاتر ئازادی بدەین دڵنیا بە هەمووی گوتراوە, چی تر نەماوە, لەبەرئەوە ئێمە نابێت لە ئازادی بترسێین, ئێمە دەبێ رێگا بدەین بەوەی کە نەتەوەیەکی ئازاد و سەربەست پەروەردە بێت, تەنها میللەتێکی سەربەست و ئازاد دەتوانێت لە نیشتیمان دیفاع بکات, میللەتێکی نەزان ناتوانێت دیفاع بکات لە نیشتیمانی خۆی, من لەبەڕێز سەرۆکی هەرێمم پرسیار کرد, وتم رات چییە لەسەر ئیعتیرازی رۆژنامەنووسان, وتی زۆرم پێ خۆشە, وتی پێم خۆشە میللەتەکەمان دیفاع لە ئازادی بکات هەتا ئەگەر قسە بە ئێمە بڵێت, چونکە ئەو میللەتەی دیفاع لە ئازادی بکات, دەتوانێت دیفاع لە نیشتیمانی خۆی بکات, بەس میللەتێك دیفاع لە ئازادی خۆی نەکرد, ناتوانێت دیفاع لە کەسی تر بکات, , زۆر سوپاستان دەکەم ئەمە گەیشتۆتە حەڵێکی زۆر باش, زۆر نزیك کەوتۆتەوە, ئێمەش هەوڵ دەدەین

هاوكاری بكەین بۆ حەل كردنی, بەڕاستی ئەگەر بێتەوە یادی ئەندامانی پەرلەمانی بەڕێز, ئەو میساقە, یان پێشنیاری ئەخلاقیاتی رۆژنامەنووسی جیهانی, جەلسەی پێشوو من ئیقتیراحم كرد, لەبەر ئەوەی حەلی موشكیلەی ئەو دێرە بكەین كە مەسەلەی ئادابی عامە و نیزامی عامە, من پێشنیارم كرد, ئێستا من زۆر خۆشحاڵم كە قبوڵ كراوە, قبوڵكردنیشی گرنگترین گۆڕانكارییە لە كاری رۆژنامەگەری, چونكە ئەوە رۆژنامەنووسان ئیلزام دەكات بەشتی زۆر گەورە, دەبێ بزانین ئەمە پەیامێكە بۆ رۆژنامەنووسان, ئەگەر ئیلتیزامی پێ بكەن زۆربەی كێشەكانیان چارەسەر دەبێت, لێرەدا جارێكی تر دووپاتی دەكەمەوە, ئەگەر بێتو پرۆژەی یاسای كاروباری راگەیاندن كە دانراوە, تێیدا ئەنجومەنێكی بالاَی رۆژنامەنووسی پێك دێت, ئەوە تەنیا بۆ رۆژنامەنووس نییە, بۆ هەموو راگەیاندنە, ئەوە هەموو كێشەكان حەل دەكات, 99٪ كێشەكان حەل دەكات, پەرلەمان بۆ حكومەت, بۆ سەرۆكایەتی هەرێمیش, جارێكی تر من داوا دەكەم ئەم پرۆژە یاسایە بە زووترین كات بخرێتە كار, بخرێتە لێكۆڵینەوە, ئێستا لەدەستی برایانی بەڕێزی لیژنەی قانونییە, بەكورتی دەڵێم ئێمە مادام ئەو گفتوگۆیەمان گوێ لێ بوو, ئیسناد لەسەر ئەو گفتوگۆیانە كرا, ئەو برگەیە زۆر باش هاتووە كە ئێستا باسی دەكرێت, ئادابی گشتی و سیستەمی گشتی نەمێنێت, راستە هەردووكی وەكو وشە لێرە نەهاتووە لە هینی رۆژنامەنووسان, بەلاَم وەكو مانا هاتووە, من بەڕاستی ئەگەر بشنووسرێ هیچ ناگۆڕێ, ئەوە 15 ساڵە كە هەیە, هیچی نەگۆڕییەوە بەلای منەوە وەكو رۆژنامەنووس دەڵێم, ئینجا وەكو دەسەلاَتیش, یەعنی بشنووسرێ, بەلاَم لەبەر ئەوەی كێشەی دروست كردووە با نەمێنێ, ئەم عوقدەیە نەمێنێ, لەبەر ئەوەی هەمووی لێرە هاتووە لە میساقی شەرەف, ئادابی گشتی, سیستەمی گشتی وە لەوەش زیاتر مادەی 10 برگەی یەكەم كە دەربارەی غەرامەی صەحەفی قسە دەكات, 6 نوقتەی هێناوە, لێرەدا لەمادەی 10 لەگەڵ برگەی یەكەم شەش خاڵی هێناوە, زۆر گرنگترە لە ئادابی گشتی و نیزامی گشتی, یان ئەمانە نەمێنێ و یان سیستەمی گشتی و ئادابی گشتی نەمینێ, یەكێكیان نەمێنێ, هەرچەندە بە پەلە چوومە سەر مادەی 10, ئەگەر بمێنێ شەشەم بكرێتە حەوتەم, حەوتەم ببێتە بەوەی كە ئەگەر پێچەوانەی ئەو میساقە بوو بخرێتە سەری, یەعنی كەواتە وەرگرتنی ئەو میساقە لەلایەن پەرلەمانی بەڕێزەوە گەورەترین گۆڕانكارییە, گەورەترین پابەندبوونی رۆژنامەنووسانە بەشتی زۆر گرنگ, لەبەرئەوە دەڵێم ئێمە لەگەڵ ئەوە داین كە بەم شێوەیە صیاغە بكرێتەوە, ئادابی گشتی و سیستەمی گشتی پێویست نییە, چونكە لێرە هاتووە مادام باسی ئەو میساقە دەكات تەواو, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

كاك جەمال روون كردنەوەیەكی هەیە بەنیسبەت قسەكانی خۆی, نەك رایەكە, ئەگەر چووە سەر مەوزوعەكە قسەی پێ دەبڕم, فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من لەقسەکاندا شتێکم باس کرد, حەز دەکەم ئەم راستییە بگەیەنم بە ئێوە, پسپۆڕانی قانون, شارەزایانی قانون, قانونێك کە پێناسەی بۆ نەکرابێ تەشبیهیان کردووە بە (رەبەربان), (رەبەربان) ئەو لاستیکەیە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

نوقتەی نیزامی نەبوو, قسەت پێ دەبڕم کاك د. ناصح, فەرموو.

بەڕێز د.ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

جەنابی کاك فەلەك وەزیری رۆشنبیری روونی کردەوە, ئەو دوو بابەتەی کەوا باس دەکرێ, منیش ئاماژەم پێکرد, لێرەش لەناو میساقەکە, مادام ئێمە میساقمان هێنایە گۆڕێ کە ببێتە پاشکۆ, منیش لەگەڵ ئەوەدام کە ئەو دوو دەستەواژەیە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە رەئییە, حەقت نییە, دەزانم کاك خورشیدیش عەکسەکەی دەڵێت بەناوی نوقتەی نیزامی, فەرموو.

بەڕێز خورشید سلیم شێرە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

منیش تەئیدی رەئیەکەی جەنابت دەکەم, هەردوولا قسەیان کرد, ئەوەی موئەید بوو, ئەوەی رازی نەبوو, تکا دەکەم بیخە دەنگ و کۆتایی پێ بهێنە, سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

وایە, ئەمانە قسەیان کرد بەناوی نوقتەی نیزامی قسەیان کرد, کاك جەمال گوتی من قسەیەکم کردووە دەمەوێ روونی بکەمەوە, وام زانی ئەو قسەی کە من شەتبم کردووە باسی ئەو دەکات, لەبەر ئەوە قسەم پێ بڕی, کاك د. ناصحیش گوتم ئەگەر مەوزوعەکە رەئیی دانە قسەت پێ دەبڕم, قسەم بەویش بڕی, ئێستا زۆر وازیحە, دوو رەئیی هەیە, زۆرینەی ئەندامانی لیژنەی رۆشنبیری, کە روون کراوە بۆتان و دیفاعیشی لێکرا, کە دەڵێت داب و نەریت لە بڕگەکە نەمێنێ, نیزامیش هەردووکیان پێکەوە, روونیش کرا و رەئیی موعاکەسەکەش درا, کاك شێردڵ تۆ نوقتەی نیزامی راست دەکەی بزانم چییە؟ فەرموو.

بەڕێز شێردڵ عبدالله حەوێزی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوە ئەمنی نیشتمانیشی تێدایە, هەر باستان نەکرد.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

نەخێر, ئەوە جیاوازە, ئاداب عام و نیزامی عام هەردووکیان کە پەخشان خانیش ئاماژەی پێکرد, سارا خانیش ئاماژەی پێکرد, لە لیژنەی رۆشنبیریش کاك رەفعەت ئاماژەی پێکرد, کە دەڵێن لابچێت لە بڕگەکە,

کێ لەگەڵ ئەو پێشنیارەی لیژنەی رۆشنبیرییە، دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون، کێ لەگەڵدا نییە، دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون، بەزۆرینەی دەنگ قبوڵ کرا، کە ئەم دوو دەستەواژەیە نەمێنێ، ئەوە سەرکەوتنە بۆ ئەوانەی کە دژیشی بوون، ئەوانی کە دژی بوون بۆ دیموقراتیەت سەرکەوتنە، بەلاّم لەڕاستیدا من قسەم نەکرد، وتم نەوەك وا تەفسیر بکرێ کە تەئسیر بکرێت لەهینەکانتان، ئەوە قبوڵ کرا، موهیم ئەوەیە مەسئوولیەتەکە تێبگەین، رۆژنامەنووس مەسئوولیەت تێبگات، تەنیا مافی ئازادی خۆی نییە، مافی موقابیلەکەشیەتی کە باسی دەکات، ئەو جارنامەیە کە کردمانە مولحەق، دەبێ بلاّو بکرێتەوە، نەدەواتی لەسەر بکرێ، پیشەیی لەناو رۆژنامەنووساندا بچەسپێت، فەرموو بۆ برگەی دووەم، ئەصڵی خاڵی دوو لەمادەی دوو، لیژنەی رۆشنبیری تکایە بیخوێنەوە، فەرموو.

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

مادەی دووەم:

برگەی دووەم/ رۆژنامەگەر بۆی هەیە ئەو زانیاریانە وەربگرێت کە گرنگن بۆ هاووڵاتیان و پەیوەندیان بەبەرژەوەندی گشتی، لەسەرچاوەی جیاواز، ئەگەر پەیوەندی بە ئاسایشی هەرێمەوە نەبێت.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

رای لیژنەی یاسایی بەم شێوەی خوارەوەیە:

دووەم/ رۆژنامەنووس بۆی هەیە لەسەرچاوەی جیاواز ئەو زانیاریانە وەربگرێت کە گرنگن بۆ هاووڵاتیان و پەیوەندارن بەبەرژەوەندی گشتی، بەمەرجێك پەیوەندی بە ئاسایشی نیشتمانییەوە نەبێت.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

رای لیژنەی رۆشنبیری بەم شێوەیە:

دەستەواژەی ئاسایشی هەرێم، بکرێت بە نیشتمانی، برگەکەش بەم شێوەی خوارەوە دابرێژرێتەوە:

دووەم/ رۆژنامەنووس بۆی هەیە هەر زانیاریەك کە سوود و بایەخی بۆ هاووڵاتیان هەبێت لەسەرچاوە جیاوازەکان بەدەست بهێنێ، بلاّوی بکاتەوە، تەنیا ئەو زانیاریانە نەبێت کە زیان بە ئاسایشی نیشتمانییەوە دەگەیەنن.

کەواتە پەیوەندیەکان کراوە بە زیان، زیان بە ئاسایشی نیشتمانی، لە پێشەکی برگەکەش هاتووە (زۆربەی ئەندامانی لیژنە لەگەڵ ئەوەدان کەبەم شێوەیە دابرێژرێتەوە کەخوێندمانەوە)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

یەعنی هەردوو لیژنە موتەفیقن لەسەر ئەوە، کە برگەکە صیاغە بکرێتەوە و، ئاسایشی هەرێم بکرێتە ئاسایشی نیشتمانی، کەسی موختەلیف هەیە لەگەڵ ئەوە، کاك هیوا فەرموو.

بەڕێز هیوا صابر احمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پێشەکی ئەمەوێ ئەوە بڵێم, ئەو هۆکارانەی کە ئەم یاسایی گێڕاوە بۆ پەرلەمان, دەبێ ئێمە لەبەرچاومان بێت, کە کاتێك کە ئێستا تاوتوێی یاساکە دەکەین, بۆچی ئەم یاساییە هاتەوە؟ ئەگەر بەهەمان شێوە بڕواتەوە, دیارە ئێمە زۆر شت ئینجازمان نەکردووە, لەبەرئەوە من مەبدەئیەن لەگەڵ هەموو ئەو بنەمایەم کە هەر بابەتێك قابیلی تەفسیر بێت, نابێت ئێمە لێرە تەسبیتی بکەین, هەروەك چۆن ئادابی عامەکە قسەی لەسەر کرا, بەڵام مەجالی قسە نەبوو بۆ ئێمە, من لەگەڵ ئەوە نییم بەناوی ئاسایشی نیشتمانیەوە سانسۆرێك لەسەر رۆژنامەنووسان دابنرێت, چونکە ئەگەر بابەتێك جێگای ئیهتیمام و بایەخی هاووڵاتی بێت, بابەتێك کە مەصڵەحەی گشتی بێت, ئیتر چ زەرەرێکی هەیە بۆ ئاسایشی نیشتمانی, ئێمە ئەو قەیدە چییە لێرە زیادی دەکەین, گرفت بۆ خۆمان دروست دەکەین, لەبەر ئەوە با نەمێنێ, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پێشنیار دەکەم صیغەکە بەم شێوازە بێت (للصحفي حق الحصول على المعلومات التي تهم المواطنين والمرتبطة بالمصلحة العامة من مصادرها المختلفة) یان بیکەینە (وفق القانون), یان ئەگەر تێیدا بێت (الامن الوطني), چونکە زۆربەی قانونەکان تەماشام کردیە لە ئیستسنائات تێیدایە, بەڵام نابێت ماسە بێت, یەعنی ئەگەر تەماشای صیغە کوردیەکە بکەین, دەڵێت (ئەوەی پەیوەندی هەیە بە ئەمنی وەتەنی), من پێم وایە ئەو صیغەیە لەجێی خۆی نییە, بڵێین (المضرە), چونکە زۆرجار مەسەلەن رۆژنامە هەندێ وێنەی تاوانبار بڵاودەکەنەوە, لەوانەیە موساعید بێت بۆ ئەمنی وەتەنی, زۆر سوپاس.

بەڕێز خەمان زرار اسعد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لەم فەقەڕەیە باس لە پرەنسیپەکان دەکەین, لێرە یەك لەو پرەنسیپانە دامانناوە کە رۆژنامەنووس مافی ئەوەی هەیە بگات بەهەموو سەرچاوەکانی زانیاری, بەڵام ئەو ئیستسنایەی کە دامانناوە نابێت لەسەر شتێك بنووسرێت کە پەیوەندار بە ئاسایشی هەرێمەوە هەیە, لێرە هەر وشەی ماسە یان پەیوەندار بێت, واتە رۆژنامەنووسێك ناتوانێت ئەصڵەن هەر مەتحیش بکات, هەر شتێك پەیوەندی بە ئقلیمەوە هەبێت, مادام پەیوەندداره نابێت باسی لێوە بکات, یەعنی هێشتا زاڕە باشترە, زیان دەبەخشێت, بەڵام ماسە خراپە, دوو/ ئەگەر لەم پرەنسیپە ئێمە تەنیا باسی ئەوەمان نەکردبا کە رۆژنامەنووس مافی ئەوەی هەیە بگات بەسەرچاوەی زانیاریەکە, فەقەرەی دووەم کە لەئەصڵی پرۆژەکەش لەلای سەندیکای رۆژنامەنووسان بەو شێوەیە هاتبوو \کە فەرمانبەریش پابەندە بەوەی کە زانیاریەکان بدەن بە رۆژنامەنووسان, ئیلا ئەگەر ئەو بابەتە پەیوەند بوو, یان زیان بەخش بوو بە ئەمنی ئیقلیمەوە, کەواتە فەرمانبەرەکە مولزەمە بەوەی ئەم

بابەتانە بدات بە رۆژنامەنووس, رایەکەی من ئەوەیە کە بەڕاستی ئەمە هەر نەمێنێ, ئەو فەقەرەیە, ئێمە ناتوانین, ئەم حەقەمان نییە کۆت و بەند بخەینە دەستی رۆژنامەنووس, بڵێین تۆ نابێ لەسەر بابەتێك قسە بکەیت کە پەیوەندی بە ئەمنی ئقلیمەوە هەیە, ئەبێ و ئەتوانین ئەوە بکەینە کۆت و بەندێك لەسەر فەرمانبەران, ئەوانەی کە بڵێین مەلەفی نهێنیان لەبەردەستە, بەڵام بەهیچ شێوەیەك ناتوانین ئەو کۆت و بەندە بخەینە سەر رۆژنامەنووسان, لەبەر ئەوە من لەگەڵ لابردنی ئەو کۆت و بەندەم, یان ئەم ئیستسنایەم لەم پرەنسیپە, زۆر سوپاس.

بەڕێز ملا انور محمد غفور:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

باس باسی رۆژنامەنووسیە, کاری رۆژنامەنووسی, هەتا ئازادی هەبێت حەتمەن خزمەتی زیاترە, هەروەك جەنابی وەزیرش ئیشارەتی پێکرد, ئەوەش کە باسی لە ئەمنی وەتەنی دەکات, قەیدێکە دانراوە بەڕاستی, مەتاتیشە ئەتواندرێ زۆرجار ئازادی سنووردار بکرێت بەوە, من پێم چاکە بە یاسا تەنزیم بکرێ ئەو ئەمنی وەتەنییە, نەك بە موتڵەقی بمێنێتەوە, زۆر سوپاس.

بەڕێز شێردڵ عبدالله حەوێزی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من لە پێشەوە تەئیدی رایەکەی تۆ دەکەم, ئەگەر ئەو میساقی شەرەفە رۆژنامەنووس جێبەجێ بکات, ئەوە قیەمی رۆژنامەنووسییە, لە زۆر دەوڵەتان قانونی صەحافە نییە, قیەمی صەحافە هەیە, ئەوە یەك, دوو/ بەنیسبەتی شتی گشتی, شتی گشتی کە تەعریفت نەکرد, چوارچێوەی نابێت, کە چوارچێوەی نەبێت, چۆن حوکمی لەسەر دادەنێیت؟, بەنیسبەت ئاسایشی نیشتمانی, ئاسایشی نیشتمانی تا ئێستا ئەو برادەرانە تەعریفیان نەکردووە, هەر کەس ناتوانێت تەعریفی بکات, یەعنی لەناحیەی شمولی هەموو شتێ دەگرێتەوە, هەر کەس یەعنی حکومەت دەتوانێت بەکەیفی خۆی بیکات, با من شتێکتان بۆ شەرح بکەم, لەو زەمانەی ئێستا کە قوتبیە، سیادەی وەتەنی نەماوە, هەموو رۆژێ سنووری ئێمە قەصف دەکرێ, ئێمە ناتوانین هیچ بکەین, تەیارەی ئەمریکی لە بەریتانیاوە هەڵدەستێت بەو هەموو بەحر و موحیت و ئەو شتانە دادەهات, لوبنان و سوریا عێراقی قەصف دەکرد, صاروخ لە خەلیجەوە هەڵدەستا بەسەر ئێراندا دەهات عێراقی قەصف دەکرد, لەکاتێك کە ئێران دیتان چۆن بوو, ئێستا دەچن ناو پاکستان قەصف دەکەن, یەعنی ئەو سیادە وەتەنییە کە جاران هەبوو ئێستا نەماوە, لەلایەنی ئیقتیصادی بازاڕی ئازاد هەیە, لە بازاڕی ئازاد مەرج نەماوە, یەعنی جوگرافیەکەش ئێستا نەماوە, لەناحیەی عەسکەری کامەیان ئەمنی نیشتمانییە, ئێستا کە وەحدەك لە عێراق دروست دەبێت, لەسەر تەلەفزیۆن دەنووسرێت ئەو فرقەیە دروست بوو, صاروخێکی نوێ کە ئێران دروستی دەکات، لەتەلەفزیۆن پێشانی دەدات دەچێتە ئاسمانێ, یەعنی باسی ئەسلیحە بکەیت, هیچ عیلاقەی بە ئەمنی نیشتمانییەوە نییە, باسی قیتاعی عەسکەری بکەیت, هیچ عیلاقەی بە ئەمنی نیشتمانییەوە نییە, باسی قائیدەکان بکەیت, ناوەکان بهێنی, ئێستا گۆڕاوە

جاران ئەگەر ئێوە تەماشای زەمانی سەدامی بکەیت, ئەگەر یەکێك بینووسیبا ناوەکەی, دەیگوت (العقید) ناوی نەدەنووسی, یەعنی ناوەکەی خۆی نەدەنووسی، رسمی عەسکەری جاران مەمنوع بوو, ئێستا ئەوە هیچی نەماوە, لەسەر تەلەفزیۆن قسە دەکەن, لەبەرئەوە ئەگەر تۆ هەر وەها بە مەتاتی بیلێی رۆژنامەنووس ناتوانێت هیچ بنووسێت, لەبەرئەوە منیش لەگەڵ ئەوەم کە لابدرێت, یاخود بگوترێ ئەو شتانەی کە زەرەر بە ستراتیجی دەوڵەت دەگەیەنێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئێستا ئەوانەی کە پێیان وایە مەسەلەی ئەمنی وەتەنی لابدرێت, عەکسی رای لیژنەی یاسایی و لیژنەی رۆشنبیرییە, تەنیا مولاحەزەیەکی کاك سەردار هەیە کە دەڵێت (ماسە)ەکە بکرێتە (ضارە), من خۆم تەئیدی لیژنەی یاسایی و لیژنەی رۆشنبیری دەکەم, نامەوێ تەئسیر لەسەر قسەکان بکات, بەلام بۆ قسەکانی کاك سەردار, (ماسە) بۆ هەر شتێك عیلاقەی هەبێت دەڵێت ئەوە ماسەیە, بەلام شەرت نییە هەموو شتێك زەرەر بێت فەرقەکەی لەوەدا هەیە, لەبەرئەوە ئەو موقتەرەحەی کاك سەردار زۆر لە جێیە, ئەگەر ئەو شتە زەرەری ئەمنی نیشتمانی گەیاند ئەوکات ئەوە هەبێت, هەردوو لیژنەش موافقن لەسەر ئەوە, گۆڕیویانە, لەبەرئەوە پێشنیاری دوو لیژنەکە پێشتر دەخەمە دەنگەوە, ئەگەر دەنگی نەهێنا, ئەوە ئەو موقتەرەحەی کە دەڵێن لابدرێت, ئەو دەخەمە دەنگەوە, ئێستا راپۆرتی هەردوو لیژنە دەڵێت ئەو برگەیە چاك بکرێتەوە بەو شێوەیە (رۆژنامەنووس بۆی هەیە زانیاری بەدەستی خۆی بگەیەنێ کە پەیوەندیان بە هاوولاتیان و پەیوەندی بەبەرژەوەندی گشتیەوە هەیە, لە سەرچاوە جیاجیاکان, ئەگەر زیانی بە ئاسایشی نیشتمانیەوە نەبێت), یەعنی زیان نەك پەیوەندی, باشە نەصەکە بیخوێنەوە, رایەکەی هەردوو لیژنەکەیە, هەردوو لیژنە موافقن لەسەر ئەوەی ماسەکە بکرێتە زیان, فەرموو بیخوێنەوە.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

برگەی دووەم/ رۆژنامەنووس بۆی هەیە هەر زانیارییەك کە سوود و بایەخی بۆ هاوولاتیان هەبێت لەسەرچاوە جیاوازەکان بەدەستی بهێنێ و بلاوی بکاتەوە, تەنیا ئەو زانیاریانە نەبێت کە زیان بە ئاسایشی نیشتمانیەوە دەگەیەنێ.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەگەر جەنابی وەزیر موخالیفی ئەو رایە نیت, فەرموو قسەی بکە.

بەڕێز فلك الدين كاكەیی/وەزیری رۆشنبیری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من لەبارەی زمانەوانیەوە یەکەمجار ئیعتیرازم هەیە, پاشان شتێك دەڵێم بلاوی مەکەنەوە, مەبەستم ئەوەیە بەکەسی مەڵێن, لەبارەی زمانەوانی جارێ هەرێم کوێیە, کام هەرێم؟ نیشتمان, کام نیشتمان؟ ئەگەر کرا بە عەرەبی, نیشتمان, نیشتمانی عێراقە, باشە ئەگەر رۆژنامەنووسێك دەربارەی عێراق وتارێك

بنووسێت, ئایا ئێمە ئەوە بەماسە بزانین؟ یان دەبێ وریا بین لەکەلیماتەکان, من دەڵێم ئێمە ئەتوانین بیکەین بەوەی کەوا ئەمنی کۆمەڵگای کوردستان, حەقی خۆمانە, یان ئەمنی کەیانی هەرێمی کوردستان.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

موڵاحەزەکەت بەجێیە, راست دەکەیت, ئەو فراوانی نیشتمانییە تەفسیر دەکرێت, بەیانی رەخنەیەك لە لایەنێکی عێراقی بگیرێت, ئێمە ناکرێ لێرە دیفاعی لێبکەین, ئەوە موڵاحەزەیەکی بەجێیە, ئەگەر هەردوو لیژنەکە موافقن لەجیاتی ئەمنی نیشتمانی بکرێتە (زیان بە ئاسایشی هەرێمی کوردستان), با نموونەیەکتان بۆ بهێنم, ئێمە لە زروفێك داین موشکیلەیەکمان هەیە, کەرکووکە, خانەقینە, سنجارە, پێویستە بەنەوعێك, سیاسەتێك بیلێین, رۆژنامەنووسێك شتێك بلاْودەکاتەوە, زیانی هەیە, دەبێ رێگای لێ بگیرێت, هەردوو لیژنە گەیشتوونەتە رایەك لەسەر ئەوە, کاك شێردڵ فەرموو.

بەڕێز شێردڵ عبدالله حەوێزی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

خۆی ئەصڵەن تەرجوومەکەی هەر وەتەنی دەگرێتەوە, واتە نیشتمانی, دوایی ئەگەر ئێمە نەڵێین نیشتمانی, تەبعەن من لەگەڵ ئەوە نیم کە بمێنێ لێرە, نەجاتمان دەدات لە عێراق, چونکە ئەگەر نەڵێین نیشتمانی باشە ئەگەر یەکێك قسە لەسەر عێراق بکات, لەسەرمان ناوەستێت, ئەو ماوەی ئەو هەموو تەصریحەی لەسەرمان نەوەستا, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

پێشنیارێك هەردوو لیژنە موافەقەتیان لەسەر کرد, کە ئەوە لابچێت, لەجیاتی ئەوە بنووسرێت (من مصادرها المختلفة وفق القانون), کە وتت (وفق القانون), یەعنی (وفق القوانین المرعیة), قەرارێك دەرچوو لە مودەعی عام, قانونێك دەردەچێت, هەر هەمان شت دەگەیەنێ, عەرەبیەکەی بەم شێوەیە (للصحفي حق الحصول على المعلومات التي تهم المواطنين والمرتبطة بالمصلحة العامة من مصادرها المختلفة وفق القانون), باشە, دەیخەمە دەنگەوە, کێ لەگەڵیەتی دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە, فەرموون, بە ئەکسەریەت ئەم بڕگەیە وەرگیرا, دوو کەس لەگەڵدا نییە, ئەوە بڕگەی دووش تەواو بوو, بڕۆ بۆ بڕگەی 5 لە مادەی دوو, فەرموو.

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بڕگەی پێنجەم, لەمادەی دووەم, ئەصڵی پڕۆژەکە بەم شێوەیە:

نابێ رۆژنامە رابگیرێت، دەرچوونی قەدەغە بکرێت, یاخود دەستی بەسەردا بگیرێت, تەنیا مەگەر بە بڕیارێکی دادوەری نەبێت.

بەڕێز كريم بحرى عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ڕای لیژنەی یاسایی بەم شێوەیە:

پێنجەم/ نابێ ڕۆژنامە ڕابگیرێت، یان دەستی بەسەردابگیرێت. دەكرێ بـەبڕیارێكی دادوەریـی بـۆ ماوەیـەك ڕابگیرێت لە سێ مانگ تێپەڕ نەكات.

بەڕێز ئارێز عبدالله احمد:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

لەبەرئـەوەی ئـەم بڕگەیـەش پرەنسـیپە، زۆربـەی ئەنـدامانی لیژنـە لەگـەڵ ئـەوەدان كـە بـەم شـێوەیە دابڕێژرێتەوە:

پێنجەم/ ڕۆژنامە قەدەغە ناكرێت، دەستی بەسەرداناگیرێت، ڕاناگیرێت.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

ئەو فەقەرەیە، دوو ڕای جیاواز هەیە لەسەری، پێشـتر بـەجۆرێك هـاتبوو، لـە ئەصـڵەكەیدا دەڵێـت (مـەنعی جەریدە لەدەرچوون و تەعتیلْ كردنی دەبێت بەقەڕارێكی مەحكەمە بێت)، ڕای لیژنەی ڕۆشـنبیری دەڵێـت (بـە هـیچ شـێوەیەك نابێـت ڕۆژنامـە ڕابگیرێـت یـان تـەعتیل بكرێـت)، ڕای لیژنـەی قـانونی دەڵێـت (نـابێ ڕۆژنامە موصادەرە بكرێت، یاخود ڕابگیرێت، تەنیا ئەگەر مەحكەمە قەڕار بـدات، ئـەویش بـۆ ماوەیـەك لـە سێ مانگ زیاتر نەبێت)، یەعنی بۆ ماوەیەكی كورت، ئـەو دوو ڕایـە جیـاوازە هەیـە، ڕایـەكی تـریش هەیـە، دەڵێت ئەو تەنیایە جێی لێرە نابێتـەوە، چـونكە ئـەو مادەیـە پرەنسیپە، ئەگـەر دەكرێـت لیژنـەی قـانونی لەگەڵ غەڕامەكان، سزاكان ئەو موقتەرەحە دایبنێت، لێرە تەنها مەبادیئە، لە سـزاكان جێگای بكاتـەوە، جا مەوزوعی ئەوەی كە تەعتیلی هینەكە خیلافی لەسـەر نییـە، ئێسـتا پێشـنیارەكە وەهایـە، لیژنـەی قـانونی موافیقە ئەو بڕگەیە كە لە سێ مانگ زیاتر نەبێت بە قەڕار بچێتە بـابی عقوبـات، لـەوێ پێشـنیاری بكـەن، كەواتە ئیختیلاف نابێت لەسەر ئەوە، لێرە لە پرەنسیپەكان كە دەڵێت دەرچـوونی ڕۆژنامـە، قەدەغـەكردنی ڕۆژنامـە لەدەرچـوون، یـان موصـادەرە كردنـی قەدەغەیـە، ئیختـیلاف نییـە، ئەگـەر موقتەرەحەكـە لـەوێ نەنووسرا، یەعنی تەعتیلەكەش قەدەغەیە، ئەوە مەعلومە، چونكە تەعتیڵەكە مەنعـە، مـن پێشـنیارەكەی لیژنەی قانونی موافەقەتیان كرد بیبەنە بابی سزاكان، كەلەوێ موناقەشەی لەسەر دەكەین، لێـرە ئـەو ڕایـە وەكـو یـەكی لێدێتـەوە، هـەردوو لیژنـەی یاسـایی و ڕۆشـنبیری ئەمـەیان هـەموار كـردووە، كەواتـە موقتەرەحەكەی لیژنەی یاسایی دەچێتە بابی سزاكان لەمادەی 10، كەواتە ئەم بڕگەیە وای لێدێت (نابێـت ڕۆژنامە قەدەغە بكرێت لەدەرچوونی، یاخود موصادەرە بكرێت) مەبدەئێكە هەردوولا موتەفیقن لەسەری، كێ لەگەڵێەتی، دەستی بەرزبكاتەوە؟ فەرموون، كێ لەگەڵدا نییە، دەسـتی بەرزبكاتـەوە؟ فـەرموون، بـەكۆی دەنگ ئەو بڕگەیەش تەسبیت كرا، جا لە سزاكان موناقەشەی ئەمە بكەن، تەعتیلەكە بمێنێ، یـان نـەمێنێ، ئێستا مادەی دوو، ئەو سێ بڕگەی كە هەموار كران، لەگەڵ بڕگەكانی تریش كە لەلاتانە، دەیخەمە دەنگەوە،

کێ لەگەڵ مادەی دووە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, کێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبکاتەوە؟ فەرموون, بە ئەکسەریەت ئەم مادەیە قبوڵ کرا, زۆر سوپاس, بڕۆ سەر مادەی سێیەم, لیژنەی یاسایی ئەصڵی موقتەرەحەکە بخوێنەوە, فەرموو.

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

مادەی سێیەم: بۆ دەرچوواندنی رۆژنامە پێویستە ئەم مەرجانە هەبن, ئەم رێکارانەی خوارەوە بگرێنەبەر:

1- خاوەن ئیمتیاز، یان دامەزرێنەرەکەی، راگەیاندنێك لەدوو رۆژنامەی رۆژانە لەهەرێمدا بلاوبکاتەوە کە ناو و نازناو و رەگەزنامە و شوێنی نیشتەجێبوونی خاوەن ئیمتیاز یاخود دامەزرێنەری رۆژنامەکەو ناوی رۆژنامەکە و ئەو زمانەی کە پێی بلاودەکرێتەوە, لەگەڵ ناوی سەرنووسەرو ماوەی دەرچوونەکەی تێدا بنووسرێت.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ببورە, فەقەرەی یەك مابوو, ئینتباهمان نەکردووە, لەمادەی پێشوو, دوو فەقەرە مابوو کە تەعدیل بکرێت, باستان نەکرد, پێشتر دەبوایە پێمان بڵێن, کاك فرسەت سوپاسی دەکەین بە بیری ئێمەی هێناوە, پێشتر وتراوە کە ئاگاداری وەزارەتی رۆشنبیری بکات, نەخێر, ببورە ئەوەی باسم کرد هی مادەی سێیەمە, فەرموو.

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

مادەی سێیەم: بۆ دەرچوواندنی رۆژنامە پێویستە ئەم مەرجانە هەبن, ئەم رێکارانەی خوارەوە بگرێنەبەر:

1-خاوەن ئیمتیاز، یان دامەزرێنەرەکەی، راگەیاندنێك لەدوو رۆژنامەی رۆژانە لەهەرێمدا بلاوبکاتەوە کە ناو و نازناو و رەگەزنامە و شوێنی نیشتەجێبوونی خاوەن ئیمتیاز, یاخود دامەزرێنەری رۆژنامەکە و ناوی رۆژنامەکە و ئەو زمانەی کە پێی بلاودەکرێتەوە, لەگەڵ ناوی سەرنووسەر و ماوەی دەرچوونەکەی تێدا بنووسرێت, راگەیاندنەکەش بە بەیانی دەرچوواندنی رۆژنامەکە دادەنرێت.

2- دەشێ خاوەن هەر بەرژەوەندیەك ناڕازی بێت لەدەرچوواندنی رۆژنامەکە, ئەوە بۆی هەیە لەماوی 30 رۆژ لە مێژووی بلاوبوونەوەی رۆژنامەکەوە لەلای دادگای تێهەڵچوونەوە لەهەرێم بەسیفەتی تەمییزی ئیعتیراز بگرێت, بە پێچەوانەش دەرچوواندنی رۆژنامەکە بەپەسند دادەنرێت.

3- پێویستە لەسەر خاوەن ئیمتیاز, یان دامەزرێنەرەکەی بەیاننامەی دامەزراندن پێشکەش بکات, لەلایەن وەزارەتی رۆشنبیری تۆماری بکات, لەگەڵ دەرخستنی سەرچاوەی ئەو لایانەی داراییەکەی دابین دەکات, پێویستە وەزارەتیش ئەمە بە سەندیکا رابگەیەنێت.

4- ئەو کەسەی کە نیازی دەرچوواندنی رۆژنامەی هەیە, پێویستە لێهاتوویی تەواوی یاسایی هەبێت.

5- نابێت دوو رۆژنامە بەیەك ناو لەهەرێم دەربچێت.

6- پێویسته خاوەن ئیمتیاز, یان دامەزرێنەکەی لەشوێنێکی دیاری رۆژنامەکە, بەشێوەیەکی روون ناوی خۆی و سەرنووسەر و شوێن و مێژووی دەرچوون و ناوی ئەو چاپخانەی کە لێی چاپ دەکرێت بلاْوبکاتەوە, پێویسته راگەیاندنێك بە هەر گۆڕانکاریەك, یان هەموارکردنێك لەسەر ناوەڕۆکی بەیانی دامەزراندن رووبدات, بۆ ماوەی 30 رۆژ لە رێکەوتی گۆڕانکارییەکە, یان هەموارکردنەکە بلاْوبکاتەوە.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

سەبارەت بەمادەی سێیەم/ لیژنە پێشنیازی دارشتنەوەی برگەی سێیەمی بەم جۆرەی خوارەوە دەکات:

سێیەم: ((پێویستە لەسەر خاوەن ئیمتیاز، یان دامەزرێنەرەکەی، بەیاننامەی دامەزراندن و لایەنی داراکردنی پێشکەش بە سەندیکای رۆژنامەنووسانی کوردستان بکات و سەندیکاش ئەم زانیاریانە بە وەزارەتی رۆشنبیری رابگەیەنێت)).

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمەش هەمان تێبینیمان هەیە, لەجیاتی وەزارەتی رۆشنبیری پێشەکی ئاگاداری سەندیکای رۆژنامەنووسان تۆمار بکرێت, لەلایەن سەندیکای رۆژنامەنووسانیش وەزارەتی رۆشنبیری ئاگادار بکرێت.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆرچاکە, ئەوە برگەیەکە هەردوو لیژنە لەسەری موتەفیقە, پێشتر دەبوایە پێشکەشی وەزارەتی رۆشنبیری بکات, ئێستا پێشکەشی سەندیکای دەکات, سەندیکا ئاگاداری وەزارەتی رۆشنبیری دەکات, فەرموو.

بەڕێز شوقی حسین ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پێم وایە بەو فەقەرەیە, نیقابات ئەو ئیستقلالیەتەی کە خۆی هەیەتی دەیکەینە جوزئێك لە وەزارەت, من پێم وایە لەگەڵ ئەو سیستەمە و لەگەڵ ئەو ئیستقلالیەتەی سەندیکا کە هەیەتی ناگونجێت, واباشترە کە وەزارەت خۆی ئەو بەدواداچوونە بکات, جیهەی تەمویلە کە پەیوەندی بە هەندێك مەسائیلەوە هەیە, کە مومکینە لێرە بەرزنەکرابێتەوە, ئەوە حکومەت مەسئولە لەو مەسەلەیە, بەلاْم کە وەزارەت ئیجازەیدا, یان هەرچ قەرارێك دەکرێت ئیعلانی نیقابە بکات, یەعنی نوسخەیەك لە کتابەکەی بۆ بنێرێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

یەعنی تۆ موئەیدی ئەو راپۆرتە نیت, کێ موئەیدی کاك شەوقییە, با قسە بکات, کاك دکتۆر فەرموو.

بەڕێز د. فؤاد احمد محمد بابان:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

لەڕاستیدا, ئێمە هەمووومان ئەو كێشەیە دەزانین كەوا لەبەینی سەندیكای ڕۆژنامەنووسان و هەندێ لە ڕۆژنامەنووسان هەیە, هەر ئەمەش وای كردووە كە كۆمەڵێك ڕۆژنامەنووس لەگەڵ سەندیكا نەبن, من وام پێ باشە ئەو داواكارییە پێشكەش بە وەزارەت بكرێت, وەزارەت ئاگاداری سەندیكا بكات, زۆر سوپاس.

بەڕێز د. دلێر اسماعیل حقی شاوێس:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

منیش هەمان ئەو ڕایەی د. فوئادم هەیە, بەڕاستی جگە لەوەی ژمارەیەك لە ڕۆژنامەنووسان ئەندام نین لە سەندیكا, ئەمە خۆی لەخۆیدا كێشەیەك دروست دەكات, جگە لەمە هەندێ ئیلتیزاماتی قانونی و مالی هەیە, كە پەیوەندی هەیە بەوەزارەت و بەحكومەت, بۆیە چاكتر وایە ئەو ئیجازەیە ڕاستەوخۆ لەوەزارەت وەربگیرێت, وەزارەت سەندیكا ئاگادار بكاتەوە, بۆ ئەوەی كێشە دروست نەبێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس, بۆیە هەردوو لیژنەكە كۆكن لەسەر ئەو ڕەئییە, چونكە چەندین تێبینیان لەلایەن ڕۆژنامەنووسانەوە بۆ هاتووە, چ حزبی و چ ئەهلی, ڕەچاوی ئەوەیان كردووە, ئەگەر نا هەردوو ئیسلوب ئاگاداركردنەوەیە, موافەقەت نییە, خۆ نەوتراوە وەزارەت موافەقەت بكات, یان سەندیكا موافەقەت بكات, ئەگەر ئەوی تریش بێت دەبێ وەزارەت ئاگاداری سەندیكا بكات, ئێستا سەندیكا دەبێت ئاگاداری وەزارەت بكاتەوە, لەبەر ئەوە پێشنیارەكان دەخەمە دەنگەوە, ئەگەر دەنگی نەهێنا, پێشنیارە كۆنەكە دەڕواتن, كێ لەگەڵ پێشنیاری هەردوو لیژنەكەیە, دەستی بەرزبكاتەوە؟ فەرموون, كێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبكاتەوە؟ فەرموون, بە ئەكسەریەت قبوڵ كرا, مادەی سێ بەو تەغیرەی كە كرا دەخەمە دەنگەوە, كێ لەگەڵیەتی دەستی بەرزبكاتەوە؟ فەرموون, كێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبكاتەوە؟ فەرموون, تەنها مامۆستا محمد حكیم لەگەڵدا نییە, بە ئەكسەریەت ئەو مادەیە قبوڵ كرا, فەرموو بۆ مادەی چوارەم.

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

مادەی چوارەم: هەر ڕۆژنامەیەك سەرنووسەرێكی دەبێت, سەرپەرشتی ئەو بابەتانە دەكات كە تێیدا بڵاودەكرێتەوە, دەبێ ئەم مەرجانەی خوارەوەی لێ بێتە دی:

1-دەبێ ڕۆژنامەگەرێكی ئەندام بێت لەسەندیكای ڕۆژنامەگەرانی كوردستان, زمانی ڕۆژنامەكە بە خوێندنەوە و نووسین بزانێت.

2- دەبێ هاووڵاتی هەرێم بێت, یاخود بەبەردەوامی لێی نیشتەجێ بێت.

3- سەرنووسەر و نووسەر بەرپرسیاریەتی مەدەنی و سزایی لەئەستۆدایە لەسەر ئەو بابەتانەی كە بڵاودەبنەوە, بەڵام خاوەنی ئیمتیاز بەرپرسیاریەتی مەدەنی دەكەوێتە ئەستۆ, بەڵام ئەگەر ساغ بۆوە

بەكردار بەشداری لە نووسینی رۆژنامەكە داكردووە, ئەوا هەمان بەرپرسیاریەتی سەرنووسەری دەكەوێتە ئەستۆ.

بەڕێز كریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

سەبارەت بە مادەی چوارەم/ لیژنە پێشنیازدەكات رستەی(ئەندامی سەندیكای رۆژنامەنووسان) لەبرگەی (یەكەم) بكوژێتەوەو بەم جۆرە دابرێژرێتەوە:

یەكەم/ ((دەبێ رۆژنامەنووس زمانی رۆژنامەكە بە خوێندنەوەو نووسین بزانێ)).

دووەم/ برگەی دووەم بكوژێتەوە.

سێیەم/ برگەی سێیەم بكرێتە دووەم و بەم جۆرە دابرێژرێتەوە:

((سەر نووسەرو نووسەر بەرپرسیارێتی مەدەنی وسزایی لە ئەستۆدەگرن لەسەر ئەو بابەتانەی كە بلاّودەكرێنەوە. خاوەنی ئیمتیازیش بەرپرسیەتی مەدەنی دەكەوێتە ئەستۆ.بەلاّم ئەگەر بەكردار بەشداری لە نووسینی رۆژنامەكەدا كردبوو ئەوا هەمان بەرپرسیەتی سەرنووسەری دەكەوێتە ئەستۆ.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

بەنیسبەت مادەی چوارەم ئێمە دوو تێبینیمان هەیە:

ماددەی چوارەم:

یەكەم: پێویست ناكا سەرنووسەر ئەندامی سەندیكای رۆژنامەنووسان بێ، چونكە بوون بە ئەندام لە هەر كۆمەڵەو سەندیكاو رێكخراوێك ئارەزومەندانەیەو دانانی ئەو مەرجە پێشێل كردنی ماف بنەڕەتیو ئازادی تاكە.

دووەم: لابدرێ.

بەقەناعەتی ئێمە خاڵی دووەم لابدرێ, یەعنی مەرج نییە سەرنووسەر مواتنی ئیقلیم بێت, یان دانیشتووی ئێرە بێت, یان موقیم بێت, ئێمە ئەوە بەمەرج نازانین, حەقە ئەم خاڵە لابدرێت, و سێیەمیش وەكو خۆی بێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

رایەكەیان وەكو یەكە, لیژنەی یاسایی و لیژنەی رۆشنبیری تەنیا لەنووسیندا نەبێت, هەردوو لیژنە رایان وایە خاڵی دووەم كە دەبێت هاوولاّتی بێت لە هەرێم, یان بەشێوەیەكی دائیمی نیشتەجێ بێت تێیدا, داوایان كردووە لابچێت, فعلەن لەگەڵ واقع ناگونجێت, رەنگە سەرنووسەرێك لە لەندەن دابنیشێت, دەتوانێت ئیدارەی ئەوە بكات, بەتایبەتی ئەمڕۆ ئینتەرنێت و ئەو هەموو شتانە هەیە, شەرت نییە لێرە موقیم بێت, ئەوەیان ئیقتیراح كردووە كە لابچێت, ئەوەی یەكەمیان كردۆتە دووبەش, بەشی یەكەم, دەبێ زمانی رۆژنامەكە بە نووسین و بە خوێندنەوە بزانێت, دووەم/ پێشتر نووسرابوو دەبێ سەرنووسەر ئەندام

بێت له سەندیکا, لەسەرداوای ژمارەیەك لـه رۆژنامـەکان داوایـان کـردووه ئـەو شـەرته لابچێت, سـەندیکاش مـانعی نییـه, لەبەرئـەوه ئـەو دوو پێشـنیاره کـەس خیلافـی لەسـەر هەیـه؟ ئەگـەر خیلافـی لەسـەر نییـه, دەیخەمه دەنگەوه, باشه, کاك پیر خدر فەرموو.

بەڕێز خضر سليمان خليل:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بۆ خالا یەکەم من دگەلم, دگەل پێشنیارا لیژنە یاسایی و رۆشنبیری, بەس خالا دویّ (ان یکون من مـواطنی الاقلیم, او مقیم فیها..) لابدرێت, دیتنا من هەرایەك پەیدا دەبێت, یەعنی سبەی وەك جەنابێته فەرمووی, یەك لەلەندەن بت, نەخەلکی هـەرێمی کوردسـتان بـت, پـارەی بـدات هەنـدەکی گـەنجی مـە سـەرگەرم, هـەر رۆژنامەیەك دەری بخن, وەکی دلا خۆ ئـەز بـزانم عـەرەبیا سعودیا رەنگـه رۆژنامەکـه دەربخـەن لـۆ لەنـدەن رەنگێکی تر رۆژنامه دەرکرن, هەرچـی شـتێك و رەوشـتی جڤاکا مـە تێـك دەدات, گۆڤارا دەربخـەن خـەلکی لەندەنه و پارەی بۆ چار, پێنج گەنجی مەی خون گەرم, سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کەس هەیه رای کاك پیر خدری هەبێت, کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پشتگیری له رای کاك پیر خدر دەکەم, یەعنی من نازانم ئەو فەقەڕەی دووەم بۆ لادرایـه, لێـرەدا ئەگـەر ئەوه لابدرێت کابرا مەسەلەن وەکو کاك پیر خدر باسی کـرد, لەدیمەشـق دادەنیشـت لەوانەیـه جەریدەیـەك لێره دابنێت سەرنووسەری جەریدەك بێت, لێره له فەقەڕەی سێ باسی ئەوەی دەکات, دەڵێت سەرنووسەر و کاتب تەحەمولی مەسئولیەی مەدەنی و جەزائی دەکەن, باشه ئەگەر سەرنووسـەر لێـره نـەبێت لـه دیمەشـق بێت, یان له ئێران بێت, یان له لەندەن بێت, چۆن سزا دەدرێت؟ یەعنی تاوان ئەنجام دەدرێت و تاوانبارێش تێ دەپەڕی بەم جۆره, سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

یا ئوستاز سەردار, جەنابت قانونی, مەحکەمه لەسەر ئەوەی راناوەستێت که غایبـه, غیـابی حـوکمی دەدات, بەلاّم ئەو موبەریراتانەی که هەیه, بۆ لابردنی ئـەوه زۆر عەمـەلی تـره, لەبەرئـەوەی ئێسـتا عەمەلیـەن لـه کوردسـتان رۆژنامـه هەیـه, سەرنووسـەرەکەی, یـان خـاوەن ئیمتیازەکـەی هـەر لێـره نییـه, ئـەوه کۆسـپێکه لەبەردەم ئازادی رۆژنامەنووسـی, رای لیژنـەکان راسـتن, بەهـەرحاڵ, ئـەو دوو رایـەی ئەنـدامانی پەرلـەمان, ئەویش مەنتقی هەیـه, بـەلاّم رای هـەردوو لیژنەکـه بـەم شـێوەی کـه دەسـتکاریان کـردووه, برِگـەی یەکـەم دەڵێت (سەرنووسەر دەبێ زمانی رۆژنامەکه بەخوێندن و بەنووسین بزانێت) ئەو شـەرتەیان لابـردراوه کـه ئەندام بێت له هینەکه, دووەم لابدرێت که دەبێ هـاوولاّتی بێـت, یـان نیشـتەجێی کوردسـتان بێـت, سـێیەم وەکـو خـۆی مـاوه, مادەکـه بـەو هـەموو گۆڕانکارییـه وه دەیخەمـه دەنگـەوه, کـێ لەگەڵیـەتی, دەسـتی

بەرزبكاتەوە؟ فەرموون, كێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبكاتەوە؟ فەرموون, بەزۆرینەی دەنگ قبوڵ كرا, بڕۆ سەر مادەی پێنجەم, فەرموو.

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

مادەی پێنجەم: لە یەكێك لەم حاڵەتانەی خوارەوە رۆژنامە بەهەڵوەشانەوە دادەنرێت:

1-ئەگەر بەبێ بیانوویەكی مەشروع لەماوەی شەش مانگ لە رۆژی پەسندكردنیەوە دەرنەچوو.

2- ئەگەر بەبڕیارێكی یەكلاكەرەوەی دادوەری وەستا.

3- ئەگەر لەدەرچوون بۆ ئەو ماوانەی خوارەوە وەستا:

أ-رۆژنامەی رۆژانە بۆ ماوەی سێ رۆژی یەك لەدوای یەك.

ب- هەفتەنامە بۆ هەشت ژمارەی یەك لەدوای یەك.

ت- رۆژنامەی نیو مانگی و یەك مانگی بۆ چوار ژمارەی یەك لەدوای یەك.

پ- رۆژنامەی وەرزی بۆ سێ ژمارەی یەك لەدوای یەك.

بەڕێز كریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

سەبارەت بەماددەی پێنجەم/ لیژنە پێشنیازدەكات بكوژێتەوە، چونكە زیادە وزنجیرەی بڕگەكان بەم پێیە بگۆڕێت.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ئێمەش هەمان رەئیی و تێبینیمان هەیە, ئەم مادەیە بە پێویست نازانین لێرە, لابدرێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

هەر ناگونجێت لەگەڵ ئەو بڕیارانەی كەدامان, لەبەرئەوەی پێشنیارەكە دەخەمە دەنگەوە, كێ لەگەڵ ئەوەیە ئەو مادەیە لابچێت, دەستی بەرزبكاتەوە؟ فەرموون, كێ لەگەڵدا نییە, دەستی بەرزبكاتەوە؟ فەرموون, بەكۆی دەنگ مادەی پێنج لەغو كرا, بڕۆ سەر مادەی نۆیەم, ئێستا دەبێتە هەشتەم, فەرموو.

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

مادەی نۆیەم:

یەكەم: نابێ رێكاری یاسایی بەرامبەر رۆژنامەگەر ئەنجام بدرێ, لەكاتی تۆمەتباركردنی بە نواندنی چالاكی پیشەیی پەیوەندیدار, بەدەست دانە پیشەیەكی بەر لە ئاگاداركردنەوەی سەندیكا.

دووەم: نابێ لێکۆڵینەوە لەگەڵ ڕۆژنامەگەردا بکرێت, یان شوێنی کار و ماڵەکەی بپشکندرێ لەبەر ئەو هۆیەی لەبڕگەی یەکەمی ئەم مادەیەدا هاتووە, بەبڕیارێکی دادوەری نەبێت, نەقیب یان ئەوەی بەشێوەیەکی یاسایی جێی دەگرێتەوە, بۆی هەیە لەکاتی لێکۆڵینەوەدا ئامادە بێت.
سێیەم: لەهەر لێکۆڵینەوەیەکی سزاییدا نابێت دۆکیۆمێنتێك و زانیاری و بەیاننامە و پەراوگەکانی ڕۆژنامەگەر بە بەڵگەی تۆمەتبارکردن لە دژی بژمێردرێت, تەنیا مەگەر پەیوەندیان بە بابەتی سکاڵای تۆمارکراو لەدژی ڕۆژنامەگەرەوە هەبێت.
چوارەم: ئەگەر لەبارەی کارەکانی فەرمانبەرێك, یان یەکێکی ڕاسپێردارو بەخزمەتگوزاری گشتی, یان کەسێکی سیفەتی نوێنەرایەتی گشتی هەبێت بابەتێك بڵاوکرایەوە, یان نووسرا, بەتاوان دانانرێت, ئەگەر ئەو بڵاوکردنەوەیە لەکاری فەرمانبەرەکەی ئەوەی خزمەتی گشتی یان نوێنەرایەتی تێنەپەڕیبێ بەمەرجێك بەڵگەی سەلماندنی ئەو کارانەی کە دراونەتە پاڵی هەبێت.
پێنجەم: نابێ دوای تێپەڕبوونی(90) نەوەد ڕۆژ لە مێژووی بڵاوکردنەوەی هیچ جۆرە ڕێکارێکی یاسایی لە دژی ڕۆژنامەگەر وەربگیرێت.

بەڕێز کریم بحری عبداللە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

سەبارەت بە ماددەی نۆیەم/ لیژنە پێشنیازدەکات بڕگەی (یەکەم)ی بەم جۆرەی خوارەوە دابڕێژرێتەوە:
(یەکەم/ لەکاتی تۆمەتبارکردن و ئەنجامدانی ڕێکارە یاساییەکان دژی ڕۆژنامەنووس لەسەرچالاکیەك کە پەیوەندی بە پیشەکەیەوە هەبێت، دەبێ سەندیکای پێ ئاگادار بکرێتەوە)).

بەڕێز ڕۆمیۆ حزیران نیسان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی نۆیەم: وەکو پڕۆژە یاساکە بمێنێتەوە. ئەوە ڕای لیژنەکەمانە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

فەرقێکی بچووکی هەیە، لەگەڵ ئەوەی لیژنەی یاسایی، لێرە دەڵێ، دەبێ پاش ئاگادارکردنەوە بێت، ئەم ئەڵێت دەبێ ئاگاداربکرێتەوە، شتێکی گرنگ نیە، سارا خان نوقتەی نیزامیت هەیە، فەرموو.

بەڕێز سارا خضر پیرۆت:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی حەوتەم بڕگەی سێیەمی خاڵی سێیەم.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ماددەی حەوتەم موناقەشە ناکرێت.

بەڕێز سارا خضر پیرۆت:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئادابی گشتی و نیزامی گشتیمان لابرد، لێرە تێیدا دووبارە بووەتەوە ئەڵێت، ئەگەر ناوەڕۆکی وەڵامدانەوەکە یان ڕاستکردنەوەکە پێچەوانەی یاسا یان داب و دەستووری گشتی و ئاداب بوو.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

باشە، ڕاستە پێش ئەوەی بچینە ماددەی هەشتەم ئەو مولاحەزەی سارا خان وایە، لە خاڵی سێیەم لە ماددەی حەوتەم کە دەڵێت، ئەگەر ناوەڕۆکی وەڵامدانەوەکە یان ڕاستکردنەوەکە پێچەوانەی یاسا یان داب و دەستووری گشتی و ئاداب بوو. بە عەرەبیەکەش ئەڵێت، إذا کان مضمون الرد او التصحیح مخالفاً للقانون او النظام العام والآداب. بەتەنها للقانون ئەمێنێتەوە، النظام العام والآداب. شەتب ئەبێت، کێ لەگەڵ ئەو گۆڕانکارییەدایە؟ با دەستی بڵند بکات، تکایە فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟، بە کۆی دەنگ وەرگیرا، ماددەی حەوت هەمووی دەخەمە دەنگەوە کێی لەگەڵدایە؟ بادەستی بڵند بکات، فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟ بەکۆی دەنگ ماددەی حەوتیش بەو گۆڕانکارییەوە وەرگیرا، کاك کەریم فەرموو.

بەڕێز کریم مجید شریف(جوتیار):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لە ماددەی نۆیەم من پێشنیار ئەکەم بڕگەیەك زیاد بکرێت، بەم شێوەی خوارەوە بخوێندرێتەوە، هەر دەزگایەکی ڕۆژنامەنووسی ڕووبەڕووی هەڕەشە بوویەوە، بۆی هەبێت داوا لە دەزگای پۆلیس بکات پارێزگاری لە بارەگاکەی بکات.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە خارجی مەوزوعە، چونکە ئێمە ئیقرارمان کرد تەنها ئەوانە موناقەشە ئەکەین، دەبوایە پێشتر ئەو موقتەرەحەت بدایە بە لیژنەکە، ئێستا مەجال نیە، چونکە دەنگمان بۆ داوە تەنها ئەو بوارانە موناقەشە ئەکەین کە هەردوو لیژنەکە دەنگمان بۆ داوە، کاك عومەر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لە سەرەتاوە دەنگمان دا وتمان تەنها ماددەی (2،3، 4، 5، 10) موناقەشەی لەسەرئەکەین، ئێستا ئێمە باسی ماددەی نۆ ئەکەین، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا بەنیسبەت ئەوەی کە ئیجرائات وەر ئەگیرێت بە حەقی صەحەفی ئیعلامی نەقابە بکرێت، حیکمەتی چیە؟، ئەگەر دوایی ئیجرائاتی قانونی لەگەڵدا کراو کرایە ژوورەوە، لەکاتێکدا ئێمە دەنگمان بۆداوە، کە مەرج نیە صەحەفی ئەندام بێت لە نەقابەی صەحافەدا، بۆ چیەتی، یەعنی ئەو فەقەرەیە هەر زیادە، ئەندام نەبێت لە نەقابەو ئیجرائاتەکەشی بەرامبەر وەرگیرا، نەقابە بیزانێت یان نەیزانێت، چ حیکمەتێکی تێدایە، لەبەر ئەوە هەر زیادە لێرەدا، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

وا بزانم لە نیزامی داخلی نەقابەدا ناڵێت، تەنها پشتگیری ئەوانە ئەكات كە لە نەقابە ئەندامن، ئەو دیفاع لە رۆژنامە نووس ئەكات، ئەوەی ئەندامەو ئەوەشی كە ئەندام نیە، لەبەر ئەوە مولزەمە لەوەی، ئەگەر ئەندامیش نەبێت بۆی چارەسەر بكات، بزانێت بە قانونی گیراوە یان بە غەیرە قانونی، كاك محمد فەرەج فەرموو.

بەڕێز محمد فرج احمد:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

وەڵلا من پێم وایە ئەم ئاگاداركردنەوەیە ئەبێتە پۆلیسی تەبلیغ، یەعنی ئیشی ئەو ئەگرێتە دەست، یەعنی ئێستا وا بووە، یەعنی ئەم ئاگادارییە هەیە، مەحكەمە داوا ئەكات لە سەندیكا ئەڵێت فلانە رۆژنامەنووس تەبلیغی بكات، لەبەر ئەوە من پێم باشە ئەمە بگۆڕدرێت بەپێی موافەقەی سەندیكا، یەعنی جۆرێك لە حەسانە دروست بكەین بۆ رۆژنامە نووس، وەكو نەقابەی پارێزەران ئەوانیش هەیانە، هەر پارێزەرێك هەر گرفتێكی هەبێت، ئەبێ سەندیكاكەی موافەقە بكات ئینجا ئەگیرێت، چونكە ئەمە جۆرێكە لە رێز بۆ ئەو كەسە، جۆرێك لە رێزدانانە بۆ ئەو كەسە، نەك ئەوەی لە تاوانەكە ئەیبوورێنیت، بەڵام ئەمە زۆر لاوازە، یەعنی ئاگاداركردنەوە چیە؟، سەندیكایەكی گەورەو گران تۆ ئەڵێیت فلان كەس ئەگرم، یەعنی شتێكی باشە، ئەمە رێز لێنانێكە مادام تۆ كۆمەڵێك قەید و مەرجت داناوە بۆ ئەو رۆژنامەنووسە، ئەگەر شتێكی وا بوو خێرا لەسەر پیشەكەی نەگیرێت، رێز وتەقدیرێكی بۆ دابندرێت لەڕێگای سەندیكاكەوە، ئێمە شتێكی وامان هەیە، ئێوە ئەڵێن چی؟، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

بەهەرحاڵ ئێستا موناقەشە بەسە، ئەمە پێشتریش هەبوو لە ئەصڵی قانونەكەدا، ئەوەی لیژنەی قانونی ئەو گۆڕانكارییە زمانەوانیەو تۆزێكیش فەرقی هەیە لە شەرحدا، كێ لەگەڵ ئەو گۆڕانكارییەی لیژنەی قانونیدایە، بەڵێ كاك خەلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

لەگەڵ داوای لێبوردن نوقتەی نیزام مادام تەصویتمان كرد، مەحەلی نیقاشیشمان تەحدید كرد، بەڕێز كاك عومەر عبدالرحمن باسی كرد، (2، 3، 4، 5، 9، 10) مەعنای وایە ئەوانی تر هەمووی دەنگی لەسەر دراوە، خلاصە تەصویتی دووەم لەسەر ئەو ماددانە، لەسەر ئەو بڕگانە ناقانونیە ئەوە یەك، دووەم: وەكو ئاداب ونیزام عام ئەوانەمان لابرد، ماناى وانیە بۆ صەحەفی هەیە، موخالەفەی ئەوە بڵێت، مەعنای ئەوە نیە موخالفی نیزامی عامە، ئێستا تۆ ئەو بڕگەیە لابدەیت وایە كە نیەتی موشەرع ئەوەیە، بۆیان هەیە دژی ئاداب و دژی نیزامی گشتی بنووسن، شت نەشر بكەن ئەوە بەو مانایە نیە، ئەگەر بەو مانایە بێت ئەمە

موخالفی سەریحە بۆ ماددەیەکی دەستووری، تەعنی قانونی لێ ئەدرێت، تۆ ئەڵێیت: (إذا كان مضمون الرد او التصحيح مخالفاً للقانون او النظام العام والآداب) ئەوە غەڵەتە ئەو دەنگدانە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جارێ یەکەم شت کاك خەلیل، ئەگەر ئیعتیرازەکەت قانونی بێت، نوقتەی نیزامیەکەت ناقانونیە، چونکە دەبوایە ئەو وەختە ئەو خاڵەت بوتایە، ئەمە یەکەم شت: دووەم: ئێمە خستمانە دەنگەوە وتمان ئەو مادانە موناقەشە ئەکەین، (1، 2، 3، 4، 5، 9، 10)کە موناقەشەت کرد وهەموارت کردەوە، ئەگەر ماددەی تر لەبەر رۆشنایی ئەو هەموارکردنەوە بێتە پێشەوەو پێویست بکات دەبێ لێرە قەراری لێ بدەین، ئێمە وتمان ئەو ماددانە ئۆتۆماتیکیەن، ئەگەر موناقەشە لەسەریان کراو گۆڕان دروست بوو کە تەئسیر لەسەر ماددەکانی تر هەبێت، دەبێ هەمواری بکەین، بەڵێ کاك کەریم فەرموو.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

حەتا، ئەگەر موناقەشەش نەکرایە ئەو دەستەواژانەی لە ماددەی حەوتدا ئەهاتن حوکمەن لا ئەچوون، چونکە ئێمە لە ماددەکانی تر کە موناقەشەمان کرد لاماندان، ئەوەی لە هەر شوێنێکدا هاتبێت حوکمەن لا دەچێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

وەڵلاهی خۆی مەنتقەن وایە، بەڵام قانونیەن ئەبێ وا بکەین، مەنتقەن وایە بەڵام بە قانونی دەبێ لێرە بیگۆڕین بۆ ئەوەی تووشی ئەشکالی قانونی نەبین، ئێستا کاك کەریم جارێکی تر بیخوێنەرەوە.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

سەبارەت بەماددەی نۆیەم/ لیژنە پێشنیازدەکات بڕگەی (یەکەم)ی بەم جۆرەی خوارەوە دابرێژرێتەوە:

((یەکەم/ لەکاتی تۆمەتبارکردن و ئەنجامدانی رێکارە یاساییەکان دژی رۆژنامەنووس لەسەرچالاکیەك کە پەیوەندی بە پیشەکەیەوە هەبێت، دەبێ سەندیکای پێ ئاگادار بکرێتەوە)).

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

فەرموو کاك سەردار.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

زۆر سوپاس کە کاتت دام قسە بکەم، سێ بڕگە هەیە لێرە حەزەکەم بیخوێنمەوە، ئەوەی یەکەم کە ئەصڵی ئەو پرۆژەیە کە بۆ پەرلەمان هاتبوو، لا يجوز اتخاذ الاجراءات القانونية بحق الصحفي عند اتهامه بنشاط يتصل بممارسة مهنته إلا بعد إعلام النقابة ولا يجوز القاء القبض عليه او توقيفه الا في حالة ارتكاب جناية مشهودة ئەوەمان وەرنەگرت، ئەوەش چوو بۆ سەرۆکی هەرێم لا يجوز اتخاذ الاجراءات القانونية بحق الصحفي عند اتهامه بنشاط يتصل بممارسة مهنته إلا بعد إعلام من النقابة. ئەوەش زەجەیەکی زۆری

نایەوەو جەنابی سەرۆکی هەرێمیش لەسەری ڕازی نەبوو، ئێستا هاتووەتەوە پێشنیارەکەی لیژنـەی یاسـایی توندتری کردووە لەوەی، بزانن ئەوەی ئێستا چییان لێ کردووە، دەڵێت: عند اتخاذ الاجراءات القانونية بحق الصحفي في حالة اتهامه بنشاط يتصل بممارسة مهنته يتم إعلام النقابة بذلك، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جارێ کاك سەردار نامەوێت ڕەخنە بگرم یان بڵێم وایە، تۆ بەدیقەت گۆڕانکارییـەکانی پێشـووت ئەگـەر لـە بیر بوایە ئەو مولاحەزەیەت نەئەدا، بۆ؟ ئەگەر گۆڕانکاریمان نەکردایە ئەو قسەیەت ڕاست بوو، ئێمە سـجن کردنمان لابرد، ڕاگرتنی جەریـدەمان لابـرد، داب ونـەرێتمان لابـرد، ئەوانـە ئەگـەر بمانایەتـەوە ئـەو قسـەی جەنابت ئەو وەختە ڕاست ئەبوو، ئێستا سزاکان زۆر تەخفیزی تێدایە، سجنی تێدا نیە، زۆر مەسائیلی تری تێدایە، لەبەر ئەوە ئاگادارکردنی نەقابە تەبیعیە لەو کاتەدا بێت، لە دواییدا بێت موهیم نیە، خۆ نەگیرانی تێدایە، نەحەبسی تێدایە بۆ ئەوەی بڵێیت بۆ گیراوە، تول ئەکێشێ کە مەحکەمە دەعوای لەسـەر تۆمـارکرد دوو مانگ، سێ مانگی بەسەر دەچێت، ئەو وەختەش ئاگاداری نەقابـە کراوەتـەوە، ئەگـەر عقوبـاتی بـەدەنی تێدابوایە ئەو قسەی جەنابت ڕاست ئەبوو، ئەگەر گرتنی تێدا بووایە ڕاست ئەبوو، بەهەرحاڵ ئەگەر سەری نەگرت موقتەرەحەکەیان پێشنیاری لیژنەی یاسایی دەخەمە دەنگەوە، کێی لەگەڵدایە؟ با دەستی بڵند بکات تکایە، کێی لەگەڵدا نیە؟ بە زۆرینە ڕازین، ماددەکە هەمووی، ماددەی نۆیەم، بـەو گۆڕانکارییـەی کـە تێیـدا کرا دەیخەمە دەنگەوە، فەرموو کاك ئارێز.

بەڕێز ئارێز عبدالله احمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

یەکەم: ڕوونکردنەوەکە باش نەبوو، کە فەرقەکە چی بـوو لەبـەینی لیژنـەی ڕۆشـنبیری و لیژنـەی یاسـایی، دووەم: جۆری دەنگدانەکە من دڵنیـام کـە زۆربـەی تێنەگەشـت مـن خـۆم هـیچ تێنەگەشـتم کـە چیت دایـە دەنگدان، جا بۆیە حەز ئەکەین ئەو مەوزوعە ڕوون بکەیتەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەگەر تێنەگەشتووی ئەوە مەئساتێکە، تازە دەنگمانداوە، بەڵام فەرقەکە لەوەدایە لە بیدایەتەکـەی ئـەڵێت: نابێ بگیرێت تاوەکو پێشتر ئاگاداری نەقابە بکرێتەوە، نابێ ئیجرائـاتی هـیچ وەربگیرێـت، ئـەو وەختـە بـاش بوو کە گیران هەبوو، کە گیران نەما ئەو مەنتقە ئێستا بەقوەتە، فەرموو کاك کەریم.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی لە ئەصڵدا ئەو بڕگەیە هەر پێویست ناکـات، چـونکە مەسـەلەکە تـەنها هـەر مەسـەلەی غەرامەکـە ئەمێنێتەوە، خۆ مەسەلەن هیچ ئیجرائاتی توونـد بەرامبـەر بـە ڕۆژنامەنووسـان وەرناگیرێـت، یەعنـی حـەبس و سجن زیندان و ئەو شتانە نەماوە، خۆی ئەو مەسەلەیە زیاتر بۆ حەسانەیە کە سـەندیکا دیفـاع بکـات بـۆ

ئەوەی ڕۆژنامەنووس کاتێ لە ڕووبەڕوو بوونەوەی دادگا حەبس نەکرێت، بۆ غەرامەش سەندیکا ئامادە دەبێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئێستا ماددەکە تەواو موناقەشەش تەواو بوو دەنگی بۆ درا، فەرموو کاك ئارێز.

بەڕێز ئارێز عبدالله احمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە تەنها ئەوەیە کە لەسەر گرتن نیە، ئێمە وەکو لیژنەی ڕۆشنبیری هەر لەسەرەتاشەوە، لەگەڵ گرتن نەبووین، لەگەڵ ئەو ئیجرائاتە توندانەش نەبووین، ئێمە لەسەر ئەوەین کە ئایا زووتر ئاگاداربکرێتەوە، پێش ئەوەی ئیجرائات بکرێت یان دواتر، خیلافەکەی ئێمە ئەوە بووە، کە دەنگیش درا لەسەر ئەوە بوو، کە ئاگادارکردنەوەکە پێشتر بێت یان دواتر.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئێستا زۆربەی زۆری ڕۆژنامەنووسان کە هاتوونەتە ئێرە نەك هەموویان ئەوانەی کە ئیعتزازیان گرتووە، ئیعتزازەکەیان لەسەر ئەوە بوو کە نایانەوێت ببن بە ئەندام لە سەندیکا، کە یەکێك نەیەوێت ببێت بە ئەندام بۆ ئەوەندە موهتەم بێت ئاگاداری سەندیکا بکرێتەوە ڕەنگە ئەوەشیان پێ زیاد بێت، هەندێکیان ئەڵێن ئێمە دیفاعی سەندیکامان ناوێت، ئەوە شتێکی گەورە نیە، یان خیلافێکی گەورە نیە، ئەگەر گرتنی تێدا بوایە من لەگەڵی بووم سەد دەر سەد، بۆ ماددەی دەیەم تکایە.

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی دەیەم:

یەکەم: لەگەڵ زیان نەگەیاندن بە هەر سزایەکی توندتر کەلە هەر یاسایەکی دیکەی بەرکار لە هەرێمدا هاتووە، سەبارەت بە بڕگەکانی (أ)و(ب)، ڕۆژنامەگەر بە غەرامەیەك سزا دەدرێت، لەسێ ملیۆن دینار کەمتر نەبێ و لە دە ملیۆن دیناریش زیاتر نەبێت، لەگەڵ ڕاگرتنی ڕۆژنامەکە بۆ ماوەیەك کە لە شەش مانگ زیاتر نەبێ، ئەگەر لە هۆیەکانی ڕاگەیاندن یەکێك لەمانەی خوارەوەی بڵاوکردەوە:-

أ- هەر بابەتێك ببێتە هۆی شێواندنی باری ئاسایش و بەرپاکردنی ترس لە نێو کۆمەڵگا یان هاندان بۆ ئەنجامدانی تاوان یان جێبەجێ نەکردنی یاساکان.

ب- هەر بابەتێك ببێتە مایەی هاندانی تیرۆر وچاندنی ڕق و کینە و دووبەرەکی و لێك دوور کەوتنەوەی نێوان پێکهاتەکانی کۆمەڵگا.

دووەم: ڕۆژنامەگەر بەغەرامەیەك سزا دەدرێت، لە سێ ملیۆن دینار کەمتر نەبێ و لە دە ملیۆن دیناریش زیاتر نەبێ، لە کاتی بڵاوکردنەوەی یەکێك لەمانەی خوارەوە لە هۆیەکانی ڕاگەیاندندا:-

أ- سـووكايەتی كـردن بـە بـاوەڕی ئـایینی یـەكێك لـە ئاینزاكـان یـان بەچـاوێكی سـووك تەماشـاكردنی دروشمەكانیان یان سووكایەتی كردن بـە سـیمبولێكی كـە بووەتـە جێگـە ومایـەی پەرسـتن وبەگـەورە زانـین لەلای ئاینزایەكی ئایینی كە یاسا دانی پێداناوە یان زیان پێگەیاندنی.

ب- هەر بابەتێك پەیوەندیی بە نهێنیەكانی ژیانی تایبەتی تاكەوە هەبێ، هەر چەندە ڕاسـتیش بـێ، ئەگـەر بڵاوكردنەوەكەی بووە هۆی سووكایەتی پێ كردنی.

ج- هەربابەتێك دابوونەرێتی گشتی لەكەدار بكات.

د- جنێودان وقسەی ناشیرین پێگوتن وناو زڕاندن.

هـ- هەر بابەتێكی زیان بەرێكارەكانی دادگاو دادوەریی بگەیەنێ، مەگەر دادگا ڕێگەی بڵاوكردنەوەی بدات.

سێیەم: ئەو رۆژنامەیەی بڵاوی دەكاتەوە سزا دەدرێ بەغەرامەیـەك لـە دە ملیـۆن دینـار كـەمتر نـەبێ ولـە بیست ملیۆن دیناریش زیاتر نەبێ.

چوارەم: لەكاتی دووبارەكردنەوە دادگا بۆی هەیە، غەرامەكەی زیاد بكات، بەمەرجێك لەدوو هەندەی پارەی ئەو غەرامەیە زیاتر نەبێ كە لە بڕگەكانی(یەكەم) و (دووەم)ی سەرەوەدا هاتوون تێپەڕ نەكات.

پێنجەم: داواكاری گشتی و زیان پێ كەوتوو بۆیان هەیە داواكاریی بە پێی یاسا پێكەش بكەن.

بەڕێز كریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

سەبارەت بەماددەی دەیەم/ لیژنە پێشنیازدەكات بەم جۆرە دابڕێژرێـتەوە:

((یەكەم/ رۆژنامەنووس و سەرنووسەر بەغەرامەیەك سزادەدرێت كە لە(1) ملیۆن دینـار كـەمتر نـەبێت و لەپێنج ملیۆن دینار تێپەڕنەكات لەكاتی بڵاوكردنەوەی یەكێك لەمانەی خوارەوە لەمیدیاكاندا:

أ: چاندنی كینەو رق ودووبەرەكی ولێك دوور خستنەوە لەنێوان پێكهاتەكانی كۆمەڵگە.

ب: سووكایەتی كردن بەبیروباوەڕی ئایینی وشەعائیرە ئایینیەكان.

ج: سووكایەتی كردن بەهێماو پیرۆزیەكانی ئایینی هەر ئایین و ئایینزایەك.

د: هەرشتێك پەیوەندی هەبێت بە نهێنیەكانی ژیانی تایبەتی تاكە كەسان، تەنانەت ئەگـەر راسـتیش بێـت، ئەگەر بڵاوكردنەوەی ببێتە مایەی سووكایەتی پێكردنیان.

هـ: جوێن و شت هەڵبەستن و ناو زڕاندن و دەرچوون لەداب و نەریتی گشتی.

و: هەر شتێك زیان بەرێكارەكانی لێكۆڵینەوەو دادگایی كردن بگەیەنێت ، مەگەر دادگا ماوەی بڵاوكردنـەوی بدات.

دووەم/ ئەو رۆژنامەی بڵاویان دەكاتەوە سزادەدرێت بە غەرامەیەك لـە (10) ملیـۆن دینـار كـەمتر نـەبێت ولە (20) ملیۆن دینار زیاتر نەبێت.

سێیەم/ لەكاتی دووبارەكردنەوەی سەرپێچی، دادگا بـۆی هەیـە غەرامەكـە زیـاد بكـات، بەمـەرجێك لـە دوو هەندی ئەو غەرامەیەی لەبڕگەكانی یەكەم و دووەم داهاتوون پتر نەبێت.

چوارەم/ داواكاری گشتی و زیان لێكەوتوو بۆیان هەیە داوا تۆماربكەن بەپێی یاسا.))

سەبارەت بەو پێشنیارەی لیژنەی یاسایی بە ڕاگرتنی ڕۆژنامەنووس بۆ ماوەی سێ مانگ، كە پێشنیاز كرابوو بگوازرێتەوە بۆ ژێر خانەی سزاكان، لێرەدا دەمانەوێت لە بڕگەیەك لەو بڕگانە جێگای بكرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

لیژنەی ڕۆشنبیری فەرموون.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ماددەی دەیەم:

یەكەم: ئێمە پێشنیار ئەكەین، بەم شێوەیە دابڕێژرێتەوە:

لە كاتی بلاوكردنەوەی بابەتێك كە ببێتە هۆی ئەم حالەتانەی خوارەوە:

1- چاندنی تۆی دوو بەرەكیو رقو كینە لە ناو پێكهاتەكانی كۆمەڵ .

2- سووكایەتی كردن بە باوەڕداریو سیمبولو پیرۆزیەكانی ئاینی.

3- هەر بابەتێك پەیوەندی بە نهێنیە تایبەتیەكانی تاكەوە هەبێو ببێتە مایەی ریسوابوون.

4- هەر بابەتێك كار بكاتە سەر ڕەوتی لێكۆڵینەوەو دادگایی كردن، تەنیا مەگەر دادگا ڕێگای پێ دابێ.

5- ناو زڕاندنو تۆمەت دروست كردنو جنێو دان.

ئێمە پێشنیار ئەكەین ڕۆژنامەنووسێك كە بەو كارانە هەستابێت بە بڕێك پارە سزا بدرێ كە لە (1.000.000) یەك ملیۆن دینار كەمترو لە (5.000.000) پێنج ملیۆن پتر نەبێ.

دووەم: بەنیسبەت ڕۆژنامەوە، غەرامەكە لە (5) پێنج ملیۆن كەمترو لە (20) بیست ملیۆن پتر نەبێ.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

گرنگترین شت لەو ماددەیەدا كە هەردوو لیژنە پێشنیاری تازەیاندا، لابردنی (اولاً) بوو كە ئەڵێت (مع عدم الاخلال بأی عقوبە أشد) كە ئەوە موهیم بوو لەسەر داوای زۆرینەی ڕۆژنامەنووسان و سەندیكای ڕۆژنامەنووسان لابراوە، بەمەش كارێكی باشیان كردووە، هەردوو لیژنەكە دەستیان خۆش بێت، ئەوە كارێكی قورس بوو بەڕاستی، غەرامە كەلەسەر سەحافە هەیە، سێ ملیۆن بوو، داوا كراوە بكرێت بە ملیۆنێك بۆ حەدی كەمتر و پێنج ملیۆنیش بۆ حەدی زیاتر، كە ئەمەش هەردوو لیژنە لەسەری ڕێك كەوتوون، ئەوە ئیشكالێكی تێدا نیە، لێرەدا ئەوەی ئادابی عامە هاتووە، بەپێی ئەوەی كە پەسەندمان كرد كەلابچێت، لێرەش لادەچێت، اخلال باداب العامە لە پێنجەم، لەو شەش خاڵەی كە هەیە، ئینتیباهم كرد كە خاڵێكیان لەوەی ڕۆشنبیری ئاماژەی پێنەكرد دیارە لایان بردووە، ئەگەر پێم بڵێن بە دیقەتر، وا بزانم خاڵێكتان لە ئەصڵی مەشروعەكە لابردووە، ئێستا فەقەرە فەقەرە ئەوانە ئەخوێنمەوە كە موتەفقن لەسەری، یەكەم: غەرامەكە هەردوولا موتەفقن كە ڕۆژنامەو سەرنووسەر غەرامە ئەكرێن لەیەك ملیۆن

دینار کەمتر نەبێت و لە پێنج ملیۆن دیناریش زیاتر نەبێت، ئەگەر ئەم شتانە لە ئیعلامـدا بڵاوبکرێتـەوە، یەکەم بەعەرەبیەکەی ئەیخوێنمەوە، 1- زرع الاحقاد وبذر الكراهية والشقاق والتنافر بين مكونـات المجتمـع. ئەوە کەس خیلافی لەسەر هەیە؟، 2- اهانة المعتقدات الدينية أو تحقير شعائرها. ئـەوە کـەس خـیلافی لەسـەر هەیە؟، 3-اهانـة الرموز والمقدسات الدينية لای دين او طائفة او الاسـاءة إليهـا. ئـەوەش کـەس خـیلافی لەسـەر هەیە، کاک دلێر فەموو.

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من موتەفقم لەسەر خاڵەکە، بەس لـەناو ئەمـەدا عقوبەیـەك یـان هـیچ حاڵـەتێك دیـاری نـەکراوە بـۆ بـیرو بڕوای فکری جیاواز و بۆ تەکفیر کردن.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

خاڵی سێیەم موفتەرەحە تۆ داوای موفتەرەحێکی تر بکە باشە، 3-اهانة الرموز والمقدسات الدينية لاي ديـن او طائفة او الاساءة إليها. ئەوە کەس خیلافی لەسەر هەیە؟، 4- كل مايتصل باسرار الحياة الخاصة للافراد ولو كانت صحيحة اذا كان من شأن نشرها الاساءة اليهم.

ئەوە کەس خیلافی لەسەر هەیـە؟، هـەردوو لیژنەکـە موتـەفقن لەسـەری؟ هـی رۆشـنبیری بخوێننـەوە بـزانم چیە؟

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

هەر بابەتێك پەیوەندی بە نهێنیە تایبەتیەکانی تاکەوە هەبێ‌و ببێتە مایەی ریسوابوون.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

فەرقەکە ئەوەیە لە کوردیەکەدا ئەڵێت ریسوابوون، لە عەرەبیەکەدا ئەڵێت: الاساءة إليها، ئیسائەکە فـراوانتر وباشترە، ئەگەر ئیتیفاق ناکـەن هـەردووکی ئەخەمـە دەنگـەوە، لەکـەدارکردن بەعەرەبیەکـەی الاسـاءة، کاك عزەدین موخالفی فەرموو.

بەڕێز عزالدين سليم خدیدا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وابزانم ئـەم ماددەیـە مـاددەی دە، پێچەوانەی قـانونی ئیرهابـە، چونکە لـە پێشـەوە مـع عـدم الاخـلال بـأي عقوبة أشد ينص عليها في اي قانون اخر نافذ في الاقليم. لەبـەر ئەوەیـە کـە قـانونی ئیرهـاب هـەبوو، ئێسـتا تەحریزی دینی، تەحریزی مەزهەبی، تـەحریزی گشـتیان ملیۆنێـك دینـار ئـەدات و تـەحریز ئـەکات، وەکو مەلا فەرزەندە نەدوەیەکی کردووە لەدژی ئێمە ئەڵێت کوشتنی ئێزیدییەکان حەڵاڵە، ژنیـان ببـەن حەڵاڵـە، ماڵیان ببەن حەڵاڵە، ئەمە تەنها ملیۆنێك دینار ئەدات و تەواو، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

ئەو مەلایە ڕەئێكی داوە سەوابە وقابیلی خەتایە، ئێمە ناتوانین لەسەر ئەوە قسە بكەین، مەحكەمە لەسەر ئەوە قەرار ئەدات، ئەگەر شتی وا بلاو بێتەوەو ببێتە هۆیەكی موباشر بۆ كارێكی تیرۆرستی ئەم قانونە نایگرێتەوە، ئەوە مەحكەمە خۆی قەرار ئەدات، ئەزانی چۆنە ئەگەر ئەو شتانە سابت بوو، داواكاری گشتی ئەبێ دەعوای لەسەر تۆمار بكات، ئەو كەسەی كەوای وتووە نە رۆژنامەنووسە، نە سەرنووسەرە، كەسێكی عادییە ئەتوانی شكایەتی لێ بكەیت، ئێمە هەموو مەسەلەكانمان كەباسمان كرد، بریتییە لەوەی كە تێگەیشتنی تەواومان نیە، هەموومان رۆژنامەنووس، هاولاتی، ئەندام پەرلەمان، بۆ هەموو شتێك ناشكرێت بۆ هەموو شتێك رۆشنبیریمان هەبێت، بۆ هەموو شتێك تێگەیشتنمان هەبێت، بۆ هەموو شتێكیش پێمان وابێ، ئێمە رەئیەكانمان ڕاستە، بەلام ئەوەی دەیكەین موقتەنعین پێی دوایش مومكینە شەش مانگی تر بزانین كە غەلەتێكمان كردووە هەمواری ئەكەینەوە، بەلام ناكرێت تۆ مەنتقێك بێنیت و مەنتقەكەش سەلیم بێت بمان گەڕێنێتەوە بۆ سفر ئەوە ناكرێت، ئێمە داواكاری گشتیمان هەیە، مەسئولیاتی هەیە لە هەمووش گەورەتر مەسئولیەتی ئینسان خۆیەتی، مەسئولیەتی رۆژنامەنووس خۆیەتی، مەسئولیەتی هاولاتی خۆیەتی، ئێمە ئادابی عامەمان لابرد، بەس من دلنیام لەوەی كە رۆژنامەنووسان پابەندن بە ئادابی عامەوە لە دیدی خۆیانەوە، لەبەر ئەوە داوایانكردووە لابچێت چونكە مەترسییان هەیە ئەو ووشەیە بەخراپی بەكار دبێت دژییان، من باوەڕناكەم رۆژنامەنووسێك هەبێت بلێت من دژی ئادابی عامەم ئەوە موستەحیلە، بەلام ئەترسێت ئەم ووشەیە بچێتە قانون سبەینێ دژی بەكار بێت، لەم مەرحەلەیەدا ڕەنگە ڕاست بێت، سالێكی تر تەماشا بكەین بزانین ئەو یاسایەی كەدەرمانكردووە ڕەفتاركردنی لەگەلێدا لەلایەن رۆژنامەنووسانەوە لەلایەن مەحاكمەوە لەلایەن خەلكەوە چۆن بووە؟، ئەگەر بزانین غەلەتێكمان كردووە لێرەدا كۆدەبینەوەو چاكی ئەكەینەوە، زۆر پێویست ناكات لەسەری بڕۆین، ئەو مەترسی و نیگەرانیەی كە هەیە بۆ لابردنی (عدم الاخلال بعقوبه اشد)كاك عزەدین ئەگەر ئەو رستەیە دابنێین ئەوە زۆر قورسە، حەز ئەكەیت هەموو سزاكان لاببە ئەوە دابنێ، كە ئەمەش قورسترین رستەیە كەقانونی ئیرهاب ئەیانگرێتەوە قانونی عقوبات ئەیانگرێتەوە، قانونی جەزائی ئەیانگرێتەوە، بەمە مالیان وێران ئەبێت، 5- السب او القذف او التشهیر او الاخلال بالآداب العامة. كە او الاخلال بالآداب العامة. ئەوەمان لابرد، 6- كل مایضر باجراءات التحقیق والمحاكمة الا اذا اجازت المحكمة نشرها. ئەوە لیژنەی رۆشنبیری و یاسایی موافقن كە بمێنێت، ئەوە شەش بڕگە تەواو بەس حەوتەم ئیختلاف هەیە، ئەگەر ئینتیباه بكەن، فەرموو كاك پیر خدر.

بەڕێز خضر خلیل سلیمان:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ئێمە ئێستا موناقەشە لەسەر یاسای رۆژنامەگەری دەكەین، بۆ ئەوەی ڕێكی بخەین ورۆژنامەگەر سنووری خۆی بزانێت وئەركی خۆی بزانێت ومافی خۆیشی بزانێت، بەلام پێكهاتی گەلی كوردستان جەنابت

دەزانێت چۆنە، یەعنی لەیەك رۆژنامەدا من بەنمونەدەیهێنم پێنج مقالەی تەحریزی كەحەڵاڵ كردنی كوشتنی یەزیدیان بڵاوكرایەوە چیٚ دەبێت ببێتە رێگر لەو مەترسیە، ئەگەر مادەی (13) كە دەڵێت: لایعمل بای نص یتعارض واحكام هذا القانون، یەعنی وەك كاك عزالدین فەرمووی فەتوایەك لەرۆژنامەیەكدا بڵاو بكاتەوە بەملیۆنێك غرامە یان بە 10 ملیۆنیش چارەنابێت دەردەكە، ئەگەر مادەی (13)یش بمێنێتەوە ئەمە مەترسی لەسەر ئێمە هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

لایعمل بای قانون خلاف هذا القانون، لایعمل بای نص، مەعنای وانیە رۆژنامەنووس جەریمەیەكیش بكات عیقاب نەدرێت، مەعنای وانیە، مەعنای ئەوەیە لەبواری رۆژنامەنووسیدا ئەو جۆرەتاوانانە ئەو موخالەفاتانە بەو قانونە عیلاج دەكرێت، ئەگەر شتێكی تری كرد ئەوە فەوقی ئەوەیە مەحكەمە قەراری دەدات، ئەوە لەبابی رۆژنامە گەری دەرچووە، خەڵاص تەواو دەبێت ئەوە، بێی دەڵێیت ئەتۆ زەرعی ئەحقاد دەكەی، ئەتۆ موجریمی دەتوانێت وابڵێیێت، بەڵام ئەوقانونە نەصێكی تر كاری پێ ناكرێت ئەگەر لەو بوارەدا لەو چوارچێوەیەدا هاتبێت ئەوی پێدەكرێت، ئێستا دووەم لەقانونەكە، یەكەم وتمان موتەفیقین لەسەری خیلافتان لەسەر نیە كە خوێندمانەوە بەتەفسیلی، كاك محمد حكیم فەرموو.

بەڕێز محمد حكیم جبار:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

من هەندێ قسەم هەیە لەو مادەیە، جەنابت هەموو مادەكان رێگاتدا چەندكەسێك قسەبكەن.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

جارێ ماوە لەمادی 10 یەكەم خوێندمەوە وتم هەردوو لیژنەكە موتەفیقن، كەس هەیە خیلافی لەسەر بێت، كاك عزالدین بوو كە وەڵاماندراوە، خیلافەكە كاك پیرخدر بوو شەرحمان بۆی كرد، ئێستا دووهەم لەمادەی نۆ خیلافت هەیە؟ لەسەر كام برگە، برگەكەی بڵێ.

بەڕێز محمد حكیم جبار:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ئەوە منیش پێشنیارم هەیە سەرۆكی پەرلەمان ئەو پارەیە زۆرە بابكرێتە نیو ملیۆن هەتا دوو ملیۆن دینار، ئەو مەبلەغەم پێ زۆرە كە رۆژنامەنووس تەبعەن هەموویان هەژارن، یەعنی پێناچێت دەوڵەمەندبن یان كۆمپانیایان هەبێت جا بكرێتە نیوو ملیۆن تا دوو ملیۆن دینار، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

ئەوە موفتەرەحە هەردوو لیژنە موتەفیقن لەسەری، سزاكانی تر هەمووی لاچووە، تەنها سزای مادی ماوە، رادیعێكە بۆ ئەوەی ئیلتیزام بەنووسین بكرێت، ئەگەر ئەو رادیعە مادییەیش نەمێنێت، مەعنای ئەوەیە رێگادەكەیتەوە هەموو رۆژێك جنێودان دەبێت، ئەوە دەمێنێت بۆ ئێوە ئەگەر پێتان زۆرە دەیخەینە دەنگەوە، موشكیلە نیە، دووەم: تغرم الصحیفة الناشرة بغرامة لاتقل عن عشرة ملایین دینار ولا تزید عن

عشرين مليون دينار، دوو ئيقتراح هاتووەتە پێش یەکێکیان دەڵێت بکرێتە پێنج ملیۆن هەتا بیست ملیۆن، یەکێکیشیان دەڵێت یەکێکیان لابچێت، هەردوو عقوبە نابێت ببێت، یاخود تەوحید بکرێت، کاک کریم فەرموو.

بەڕێز کریم مجید شریف(جوتیار):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو پێشنیارەی لیژنەی یاسایی سەبارەت بە راگرتنی یان مەنعی اصداری صحیفە بێتە ئێرە باشە، ثانیا: تغرم الصحيفة الناشرة بغرامة لا تقل عن عشرة ملايين دينار ولا تزيد عن عشرين مليون دينار، او منع اصدارها بقرار قضائي لمدة لاتتجاوز ثلاثة اشهر، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

والله رەئیەك هەیە بەنووسین بۆم هاتووە، دەڵێت راگرتنی جریدە بۆ ماوەیەکی کورت بخریتە حاڵەتێك ئەگەر تکراری موخالەفەکەی کردەوە، مسەلەن، سێەم دەڵێت: في حالة العودة او في حالة تكرار المخالفة يجوز للمحكمة، دوای ئەوە تەفسیلەکەی بنووسن، ئەوە توزێك تەوزیحی دەکاتەوە، هەم ئەوانەی کە دژی ئەوەن وئەیانەوێ تەعتیل بکرێت، هەم ئەوانەی لەگەڵیان وئەیانەوێ ئەم مادەیە بمێنێت، ئەمە ناوەندە، دەکرێت ببێتە سیهەم وبڵێین: في حالة العودة يجوز للمحكمة تعطيل الصحيفة، ئەوجا لەوێ لە صەحیفەکە، من خۆم پێشنیارێکم هەیە نابێت سێ مانگەکە بۆ رۆژنامەیەك رۆژانە دەردەچێت، لەگەڵ رۆژنامەیەك حەفتانە دەردەچێت وەکو یەك بێت، بۆیە ئەڵێم ئەو جوملەیە: في حالة العودة، یەعنی ئەگەر تکرار موخالەفەکەی کرد، يحق للمحكمة تعطيل الصحيفة اليومية لمدة محددة وبالشكل التالي: تعطيل الصحيفة اليومية على ان لا يتجاوز مدة تعطيلها ثلاثين يوما، لەجیاتی سێ مانگەکە، اما الصحف والمجلات النصف اسبوعية او الاسبوعية لمدة 45 يوماً، اما الصحف والمجلات الشهرية لمدة 90 يوماً، المجلات الفصلية لفصل واحد، بۆ ئەوەی فەرقیان هەبێت، جەریدەیەك هەفتانە دەردەچێت بەهەمان شێوە ناکرێت عقوبە بدرێت و بەوشێوەیە موقتەرەحەکە لەلایەن هەندێك ئەندامانی پەرلەمانەوە هاتووە کەدەڵێت لەکاتێکدا تکراری موخالەفەی بوو ئەوجا ئەو تەعتیلە هەبێت، ئەگەر لیژنەی یاسایی موقتەرەحەکەی تەعدیل دەکات لەگەڵ لیژنەی رۆشنبیری تەبعەن بەو ئیقتیراحەی من ئەوە دەرگا دەکەمەوە قسەبکرێت.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لەگەڵ موقتەرەحەکەی سەرۆکایەتین بەو شێوەیەی کە ئێستا جەنابت ئیقتیراحت کرد، زۆر سوپاس.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سرۆکی ئەنجومەن.

ئێمەیش لەگەڵ ئیقتیراحی سەرۆکایەتین و هیچ مانیعمان نیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کەواتە ئەوە شتێکی تازەیە با نووسینەکەی تەسبیت بکەم، دەڵێت: في حالة العودة، یەعنی تکراری موخالەفە، يجوز للمحكمة تعطيل صدور الصحيفة بالشكل التالي: حيث لا تزيد عن المدد التالية: وەکو باسم کردووە، ڕۆژانە، 30 ڕۆژ زیاتر نەبێت، نیو هەفتەو هەفتانە 45 ڕۆژ زیاتر نەبێت، مانگانە یان نیو مانگانە 90 ڕۆژ زیاتر نەبێت، فەسلی یەك فەسل زیاتر نەبێت، ئەو دووە هەردوو لیژنە موتەفیقن لەسەری؟ کێ ڕەئی وانیە، موخالیفی ئەوەیە قسەی دەدەمێ، فەرموو کاك محمد حکیم.

بەڕێز محمد حکیم جبار:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پێشنیارم وایە کە تەعتیلی ڕۆژنامە نەکرێت و ئەو غەرامەیە تەنها یان ڕۆژنامەنووس بگرێتەوە یان ڕۆژنامەکە بگرێتەوە، بەڵام یەك قسەم هەیە ئەگەر مەجالم بدەی ئەوەیش ئەوەیە ئێمە ئەم یاسای ڕۆژنامەگەری کەلەلایەن بەڕێز سەرۆکی هەرێمەوە بۆمان گەڕایەوە زۆربەمان دیارە ئەو فەترەیە کە جەنابت باست کرد هەموومان بەیەك هەڵوێست تەماشای یاساکەمان دەکرد، یەك شتمان لەبەر چاوبوو، ئەوەیش ئەوەیە ئازادی زیاتر بدەینە برایانی ڕۆژنامەنووس وڕۆژنامەکان، بە بۆچوونی من لەبەر ئەوەی هاوکاری پەرلەمانن لەئەرکی دووەمی پەرلەمانە کە چاودێری و دەرخستنی کۆمەڵێك گەندەڵی و فەساد لەم هەرێمەیا هەیە و جێی خۆیەتی دەست خۆشیان لێ بکەین و، ئەو موبەریرانەی کە بۆ ئادابی عام هێنرایەتەوە هەمان موبەریرات بۆ ئاسایشی گشتیش بهێنرێتەوە، کە ئاسایشی نەتەوەیی دەیگرێتەوە و لەکوردستانا زیاتر ڕۆژنامەنووس بەدەست مەسەلەی گرتن لەسەر ئاسایشی نەتەوەیی کێشەی هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك محسن فەرموو.

بەڕێز محسن علی اکبر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من لەگەڵ ئەوەدانیم ڕۆژنامە تەعتیل بکرێت یان ڕابگیرێت، تەبیعی ئەگەر سزا هەبێت بۆ نووسەر یان سەر نووسەر یان بۆ ساحیب ئیمتیاز هیچ ئیجاب ناکات، ئەوە غرامە هەیە، هیچ ئیجاب ناکات ئەو تەعیلە بکرێت، ئێمە لەکاتێکدا کە هەوڵ دەدەین ئازادی بۆ کاری ڕۆژنامەگەری دابین بکەین لەملایشەوە بێین لە ئەنجامی خەلەلێك یان موخالەفەیەك ڕۆژنامە دابخەین، هیچ ئیجاب ناکات، هەندێك لەڕۆژنامەکان ڕەنگە تۆ بۆ ماوەی یەك مانگ دایبخەی زەرەرێکی زۆر گەورەی بەرکەوێت، لەبەر ئەوە من لەگەڵ ئەوەدا نیم ڕۆژنامە دابخرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك دیلمان فەرموو.

بەڕێز محمد احمد صالح (دیلمان ئامێدی):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

منیش هەر لەگەڵ ئەوەمە کە تەعتیلی ڕۆژنامە نەمێنێت، چونکە ئەوە دەبێتە عقوبەیەکی جەماعی، پێش ئێستا ئێمە سەر نووسەرو ساحیب ئیمتیازو نووسەرەکەمان عقوبە دەدا، بەڵام لەوی ڕەنگە لەهەر ڕۆژنامەیەك 100 تا 150 ڕۆژنامەنووس ئیشبکەن، ئەو کاتە ئەوانە هەموو عقوبە دەدرێن، خۆیشی ڕەنگە یەك یان دوو کەس موخالەفەی کردبێت ئەمە ڕەئیەك، ڕەئیی دووەم حەتا غەرامەکە بەرەئیی من زیادە، باشترە کەمتری بکەین و یەك عقوبە هەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك زرار فەرموو.

بەڕێز زرار طاهر امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

منیش هەمان ڕاوبۆچوونم هەیە، هەر ڕۆژنامەیەك دەردەچێت بەراستی ستافێك تێدائیش دەکات، لەوانەیە لەو ستافە یەکێك تاوان باربێت، ئیتر ئەوانەیتر هەموویان زەرەرمەندەبن، لەبەر ئەوە بەراستی من بەهیچ شێوەیەك لەگەڵ ڕاگرتنی هیچ ڕۆژنامەیەکدا نیم، دەربارەی غەرامەیش پێشنیار دەکەم یەك غەرامە هەبێت بۆ ڕۆژنامەو بۆ ڕۆژنامەنووس نەك دوو غەرامە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

گێلاس خان فەرموو.

بەڕێز گێلاس محی الدین محمد غریب:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

منیش لەگەڵ داخستن و ڕاگرتنی ڕۆژنامەدانیم لەبەر دوو هۆ، یەك: کۆمەڵێك خەڵك لەو ڕۆژنامەدا ئیش دەکات ئەوە ئیشەکانیان دەوەستێت، دوو: ئەو ڕۆژنامەیە بۆ فەترەیەك ڕادەوەستێت خوێنەری نامێنێت و بەهایشی نامێنێت پاش فەترەیەك کە کرایەوە ڕەنگە ئەو ڕەواجەی جارانی نەمێنێت، کی تاوان بارە؟ کێ موخالەفەی کردووە لەو ڕۆژنامەیەدا با ئەوە سزابدرێت، ئەگەر دووبارەی بکاتەوە بەقەسد دووبارەی دەکاتەوە با ئەوە عقوبەکەی دووبارەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئێستا ئەوانەی کەوا لەگەڵ ئەوەدان کە عقوبەکە نەمێنێت قسەیان کرد، بۆچوونیان ئەوە بوو کە دەڵێن بەهیچ شێوەیەك ڕانەگیرێت بۆ ماوەیەکی کاتیش، لیژنەی یاساییش دەڵێت بۆ ماوەی سێ مانگ ڕابگیرێت، موقتەرەحی هەندێك ئەندامیش کە بۆ منیان نووسیبوو دەڵێن بمێنێت، بەڵام ئەگەر تکراریان کردەوە، مەحکەمە بۆی هەبێت ئەو قەرارە بدات، من نامەوێت زیاتر ڕەئی بدەم و شەرحی بکەم، بۆ ئەوەی نەبم بە تەرەف، تەنها ئەفکارەکان شەرح ئەکەم بۆتان، یەکەمجار ئەو پێشنیارە تازەیە کە مامناوەندییە دەیخەمە

دەنگەوە، ئەویش ئەوەیە کە ئەڵێت، لەکاتی دووبارە بوونەوەی سزاکە بۆی هەیە سزا بدرێت بەوەی کەڕابگیرێت بە شێوەیەکی کاتی بەو شێوەی خوارەوە کەباسمان کرد، زیاتر نەبێت لە 30 رۆژ بۆ رۆژنامەیەك کە رۆژانە دەرئەچێت، زیاتر نەبێت لە 45 رۆژ بۆ ئەو رۆژنامانەی کە هەفتەی دووجار یان یەکجار دەرئەچن، باشە ئێستا ئەوەی کە دەڵێت رۆژنامە دانەخرێت بەشێوەی کاتیش ئەوە ئەخەینە دەنگەوە، کێی لەگەڵدایە بادەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟ بەزۆرینە ئەوەش لابرا، کەواتە بەکاتیش نامێنێت و غەرامەکەش لیژنەی یاسایی داوای کردووە، لیژنەی رۆشنبیری داوای کردووە غەرامەکە لە دە ملیۆن ببێت بە پێنج ملیۆن، لیژنەی یاسایی ئەگەر موافقن لەسەر ئەوە با بیخەینە دەنگەوە، کاك کەریم فەرموو.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمەش لە لیژنەی یاسایی موافقین کە وای لێ بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کەواتە ئەو موقتەرەحەی کە رۆژنامەکە سزا بدرێت، کە موقتەرەحی هەردوولایە دە ملیۆنەکە ئیقتراح کرابوو، لەلایەن لیژنەی یاسایی و لیژنەی رۆشنبیری دەڵێت، پێنج ملیۆن بێت حەدی ئەدناکە یاسایی موافەقەتیان کردووە، ئێستا دەیخەمە دەنگەوە کێ لەگەڵ ئەو موقتەرەحە موشتەرەکەیە تکایە بادەستی خۆی بڵند بکات؟ فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟ کەواتە ئێستا یەك نوقتە ئەمێنێتەوە، ئەویش ئەوەیە هەندێ برادەر وتیان ئەو دوو سزایە، هەم رۆژنامەنووس هەم رۆژنامەکە یەك بخرێت، من لە رووی یاساییەوە ئەوەندەی تێبگەم ئیحتیمالە هەردووکیان تاوانیان هەبێت، هەردووکیان مەسئولیەتەکە هەڵبگرن، حەز ئەکەم گوێ لە ڕەئی یاساییەکان بگرم لەو بابەتەوە، با ئەوە بهێڵینەوە بۆ مەحکەمە، ئەگەر ئێمە هەموو شتێك خۆمان بیکەین هیچ بۆ مەحکەمە نەهێڵینەوە ئەوە تەقدیری مەحکەمە کەم ئەکاتەوە بەڕاستی، کاك غەفور مەخموری پرسیارێکی لەمن کردووە ئەمەوێت جوابی بدەمەوە، ئەگەر وایە داوای لێبووردن بکەم، ئەگەر واش نیە سەحبی قسەکانی بکاتەوە، دەڵێت لەم دانیشتنەدا گفتوگۆکانت زۆر بەرتەسك کردۆتەوە، ئەمەش بە پێچەوانەی بنەماکانی بیروڕایە، هەتا ئازادی پەرلەمانتاران بدەیت لە گفتوگۆدا، هیوادارم لە دانیشتنەکانی داهاتوودا ئەم حاڵەتە دووبارە نەبێتەوە، پێتان وایە من ڕێگام نەدابێ ئێوە قسە بکەن، کەواتە ئەوە ڕەئی شەخصی خۆتە، ئەگەر ئەندامان پێیان وابوایە من ئیعتیزارم بۆ ئەهێنایەوە، بەڵام من موقتەنیعم سەد دەر سەد کە تەداخولم نەکردووە، ڕەئی خۆشم نەوتووە بۆ ئەوەی تەئسیر لە برادەران نەکەم، ڕەئی خۆم لە زۆر شتدا گلم داوەتەوەو قسەشم نەکردووە بۆ برگەکان، بۆ ئەوەی تەئسیر لە ئێوە نەکات، خۆتان قەرارتان داوە بەو شێوە بێت، نە تەئسیرم لە کەس کردووە، نە ڕەئی خۆشم ووتووە، نە قسەم بە کەس بڕیوە، بەهەر حاڵ ئێستا لیژنەکان ڕەئی خۆتان تەوحید بکەن لەسەر ئەو بڕگەیە، منیش پێم باشە، سۆزان خان تۆ پێت وایە ئەو دوو غەرامەیە وەکو خۆی بمێنێتەوە.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڵێ، با نووسەر پارەی خۆی بدات بەغەرامە، مادام ئێمە هەموو ئازادییەکانمان داونەتێ، صەحیفەکەش کە بۆی بڵاو ئەکاتەوە با ئەویش هی خۆی بدات بەپارە، پارە هیچ موشکیلە نیە، بەڵام گرتن و سووکایەتی پێکردن موشکیلەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، ئەوە لەگەڵ کاک فرسەتدا ڕەئیتان یەکی گرتەوە، ئێستا ئەو ئیقتراحە ئەخەمە دەنگەوە، ئێستا ئەو ماددەیە بەو گۆڕانکارییانەی کەوا تێیدا کراو خرانە دەنگەوە هەمووشی ڕوونە لەلای هەمووتان و هەردوو لیژنەکەش، بەس تەنها چوارەم ئەمێنێتەوە ئەو چی ئەڵێت، خیلافتان هەیە لەسەری، ئیدیعای عام ئەوەی عیلاقەی بە خەڵکەوە هەیە، بەڵێ پەخشان خان فەرموو.

بەڕێز پەخشان عبدالله زەنگەنە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پێشنیارێکی تر هەبوو کاک دلێر کردی جەنابت وتت دوایی، منیش زۆر موتەفقم لەسەری، ئەگەر قبوڵ ئەکات بەناوی ئەوەوە بیڵێم جاری پێشووش بەهەمان شێوە پێشنیار کرایەوە دیار بوو وەرنەگیرا، هەندێجار ئێستا ئێمە لێرە ئیهانە بە موقەدەساتی دینی وئەو شتانە هەمووی موافقین لەسەری، بەڵام هەندێجار ئیهانە بە قەناعاتی فیکری ئەکرێت، لەلایەن هەندێ نووسەرەوە یان لەلایەن هەندێ صەحیفەوە، ئەوەش ئیزافە بکرێت، لای ئێمە فیکر ئازادە، با ئەوەش بە یاسا ئیهانە یان قەناعاتی فیکری نابێ مەس بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە نابێ هەبێت، بەڵام حەز ئەکەم نموونەیەکمان بۆ بێننەوە کاک دلێر، بۆ ئەوەی لەلای برادەران زیاتر ڕوون بێت یان، ئەگەر حاڵەتێك ڕووی دابێت لەو بارەیەوە.

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پێشنیارەکە قەسدم لەوە بوو، ئێمە باسی موعتەقەداتی دینی وباسی هەموو ئاینێك و هەموو مەجالێکمان کرد کە ئەمانە سووکایەتی پێکردنەو، حەقی خۆیەتی ڕۆژنامەنووس مەجال بەخۆی نەدات کە باسی ئەم لایەنانە بکات، ئەگەر کردیشی ئەم عقوبانەی لەسەرە، بەڵام رۆژنامەنووس هەیە لەناو بابەتەکەیدا دێت لایەنێکی فیکری یان ئیتیجاهێکی فیکری سیاسی لەم کوردستانەدا بەهەوەسی خۆی ئەشێلێ، ئەو حەقە بۆ ئەو هەیە یان نیە؟ ئەگەر نیە ئەبێ بڵێین سووکایەتی کردن بە هەر بیروڕایەکی فیکری یان سیاسی، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

باشە من پرسیارێك ئەكەم لە كاك دلێر و پەخشان خان، ئێمە میساقی شەرەف كە كردمان بە هاوپێچ لەگەڵ ئەوەدا، ئەوەی تێدایە ئەی ئەوە ناگرێتەوە، فەرموو كاك كەریم.

بەڕێز كريم بحرى عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

لەبەر ئەوەی ئێمە میساقی كاری رۆژنامەنووسمان كرد بە هاوپێچ بۆ ئەو یاسایە، بۆیە پێویستە ئینتیهاكی ئەو میساقەش لەلایەن رۆژنامەنووسانەوە هەمان عقوبەش ئەو بگرێتەوە، با یەكێك لە بڕگەكانی ماددەی دە بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

پەخشان خان نموونەیەكم بدەنێ بڵێن لە فلان رۆژنامە وانووسراوە، فەرموو.

بەڕێز پەخشان عبدالله زەنگەنە:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

من ناوی كەسەكەو ناوی رۆژنامەكەش ناڵێم، دوو هەفتە پێش ئێستا لەیەكێك لە رۆژنامەكاندا كابرایەك موئەڕیخە ئیتیهامی حزبێك ئەكات، كە ئەمە هەر دەوری تێكدان بووە بۆ مەسەلەی قەومی كوردی، ئەڵێت من چوومە فلان حزب بەر لە 30 ساڵ موئەڕیخە تەنها لەبەر دژایەتی كردنی ئەو حزبە، یەعنی تەسەوری ئەم كابرایە بكەن، نە بەرنامەو نە هیچ، ئەمە جەریدەیەك كە ئەمەی بۆ بڵاو بكاتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

ئەمە لەڕاستیدا دەتوانن ئەو حزبە بە دە مەقالە و بیست كادیریش بێن لە جەریدەو لە تەلەفزیۆنیش ڕەدی بدەنەوە، دوێنێ لە جەریدەی شەرقی ئەوسەت كابرایەك ناوەكەیم لە بیر نیە، تەعلیقی لەسەر قسەكانی من داوە، كە گوایە من وتوومە ئەمریكا و بەریتانیا چەك بە عێراق ئەفرۆشن، حەقە گەرەنتی ئەوە بدەن كە دژ بە گەلی كوردستان و عێراق بەكاری نەهێنن، جارێ پێش ئەوە زۆر لە رۆژنامەكان پێچەوانەی ئەو قسانە نقڵیان كردووە، ئەو برادەرەش نازانم لە سلێمانیە لە كوێیە، دەڵێت سەرۆكی پەرلەمان دیارە ئاگاداری دەستووری عێراق نیە، كە ڕێگای داوە بە حكومەتی فیدراڵ ئەو شتانە بكات، ئەڵێت هەر تێنەگەیشتووە، جا من ئەبێ چی بكەم، لەگەڵ ئەو كابرایەدا ئەوە لە مینبەرێكی عامەوە ڕەدم دایەوە، ئێوەش ڕەدی بدەنەوە، بەڵێ كاك بەڵێن فەرموو.

بەڕێز حمد عبدالله محمود(بەڵێن):

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

جەنابت داوای نموونەت كرد لە پەخشان خان، بەڕاستی ئێمە ئەگەر لاپەڕەكانی رۆژنامەو گۆڤارەكان هەڵبدەینەوە تەنانەت لە كەناڵە ناوخۆییەكانیش، ئەگەر بیانكەینەوە رۆژانە من پێم وایە ئیهانەی خەڵكێك ئەكات، كە ئیهانەی خەڵكی تێدایە فكری عیلمانیەتی هەیە، فكری چەپی هەیە، بەڕاستی ئیهانە

ئەکرێن نەك موناقەشـەی ئـەفکاری بکرێـت یـەعنی، ئەگـەر موناقەشـەی ئـەفکار بێـت، واریـدە لیبرالیـەت و عیلمانیەت و دیموکراسیەتیش وقەومی و ئیسلامیش هەمووی موناقەشە بکرێت، بەڵام وەختێك حەق بـەو بدرێت ئیهانەی ئەفکاری لیبرالی و عیلمانی بکرێت، تـەکفیر بکرێـت یـان بەهـەر نـاوێکی تـر، حەقـە لێرەدا جەنابت لەو یاسایەدا رێگە لەو جۆرە شتانە بگیرێت، کە ئیهانەی ئەو خەڵکانە نەکرێت کە فکری عیلمانیان هەیە، یان هەر فکرێکی تریان هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاکە قسەکەت ڕاستە، بەڵام جێگای لە قانوندا نیە، تۆش ڕەدی بدەرەوە، مەقالەی لەسەر بنووسـە، یـان بـڕۆ سەر تەلەفزیۆن بڵێ تـۆ سـەهووی، ئەمـە دژی دیموکراتیەتـە، دژی دەسـتوورە، هـەموو قسـەیەك بکـە، ئـەو ماددەیـە کـە گۆڕانکـاری بەسـەردا هـات، بـەو شـێوەی کـە باسمـان کـرد، دەیخەمـە دەنگـەوە کێـی لەگەڵدایـە بادەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون کێی لەگەڵدا نیـە؟ بـە زۆرینـەی دەنـگ وەرگیـرا پەخشـان خـان و کـاك دلێری لەگەڵدا نیە، ئێستا یاساکە بە هەمووی، بەڵام پێش ئەوەی بیخەمە دەنگەوە داوا لـە لیژنـەی یاسـایی ئەکەم، هەروەها لیژنـەی ڕۆشـنبیری دابنیشـن جارێکی تـر بـۆ داڕشـتنی کۆتـایی لـە ڕووی زمانـەوە، ئـەوەی ئیقرارمان کرد، بـۆ ئـەوەی خـیلافی لەسـەر دروسـت نـەبێت، بەیاساکەدا هـەمووی بچـنەوە لـە هەرکوێیـەك پێویستی کرد هەمواری بکەن لەبـەر ڕۆشـنایی ئـەو گفتوگۆیانـە و ئـەو گۆڕانکارییانـەی کـە کردمـان، ئێسـتا یاساکە هەمووی دەخەمە دەنگەوە بە هەموو گۆڕانکارییەکانەوە، کێی لەگەڵدایە بادەستی بڵند بکات تکایـە؟ فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟، بەس کاك شێخ فەتاح، بەزۆرینەی دەنگ وەرگیرا، پیرۆزە ئومێد ئەکەین ببێتە هۆی ئازادی و چاککردنی کۆمـەڵگاو، میـدیا بەشـێوەیەکی گشـتی بـەدەوری خـۆی هەڵبسـتێت، لـە گەیانـدنی ڕاستی وپابەند بـوون بـە بنـەماکان کـە لێرەدا لـە میساقەکەدا هـاتووە، جـەنابی وەزیـر، ئەگـەر قسـەیەکت هەبێت پێش ئەوەی کۆتایی بەدانیشتنەکەمان بهێنین فەرموو.

بەڕێز فلك الدین کاکەیی/وەزیری ڕۆشنبیری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

زۆر سوپاسـی جـەنابتان ئەکـەم، سوپاسـی ئەنـدامانی پەرلـەمانیش ئەکـەم، بەڕاسـتی ئـەمڕۆ ئەنجومـەنی نیشـتمانیی کوردسـتان، هـەنگاوێکی زۆر باشـی جێبـەجێکرد، کـە ئـەویش یاسـای ڕۆژنامەگەرییـە کـە بەمـە دەرگایـەکی تـازەی کـردەوە، بـۆ ئازادییـەکی فـراوان بـۆ ڕۆژنامەنووسـان، هـەروەها بـەلای منـەوە ئەمـە ئـەگونجێت، لەگـەڵ هـەمان پرەنسـیپ و هـەمان بیروبـاوەڕ وهـەمان بۆچـوونی حکومـەت وسـەرۆکایەتی هەرێمیش، من نامەوێت بڵێم ئەوانیش هەموویان موافقن، بەڵام من دڵنیام کە ئەمە زۆر دەگونجێت، لەگەڵ بیروڕایان، لەگـەڵ بۆچوونیان، هـەر لەبـەر ئـەوەش بـوو کـە یاساکەیان گەڕانـدەوە بـۆ پەرلـەمان، بێگومـان ئەمێنێتـەوە سـەر خۆمـان، هـی ڕۆژنامەنووسـان و وەزارەتـی ڕۆشـنبیری کـە ئـەو هەلـەی پێیـان دراوە، زۆر بەچاکی بیقۆزنەوە بۆ بنیاد نانەوەی نیشتمان وکوردستان، هەروەها بۆ پەروەردە کردنی نەوەیەکی تازە بە بـیروڕای ئـازاد و ئـازادی بـیروڕا، بەتایبـەتی پابەنـدبوون بـە ئـەخلاقیاتی کـاری ڕۆژنامەگـەری یـان کـاری ڕاگەیانـدن کـە لـە یاسـاکەدا هـاتووە، ئـەوە بـەلای منـەوە گـرنگترین سـەرکەوتنە بـۆ پەرلـەمان وکۆمـەڵگای